

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ
ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № 7
від «22» грудня 2025 року
В.о. завідувача кафедри Палій К. В.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
РОЛЬ ПЕРЕКЛАДУ У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ДИСКУРСУ ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ

Виконавець:

Студентка VI курсу, групи 601ФФ
Коваль Світлана Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Павельєва Анна Костянтинівна
к.філол.н., доцент, доцент кафедри
германської філології та перекладу
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Мельник Руслана Миколаївна,
к.філол.н., доцент, доцент кафедри
іноземних мов Хмельницької
гуманітарно-педагогічної академії
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____
кількість балів: _____
Підпис керівника _____

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ПЕРЕКЛАДУ В МІЖНАРОДНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ	11
1.1. Переклад як інструмент міжкультурної комунікації в умовах глобалізації	11
1.2. Переклад як наративна та ідеологічна медіація в міжнародному дискурсі	16
1.3. Міжнародний інформаційний дискурс: структура, жанри та мовні особливості	24
1.4. Переклад у контексті воєнного дискурсу: теоретичні підходи та етичні аспекти	33
1.5. Цифрова трансформація перекладу в міжнародному інформаційному просторі	40
Висновки до розділу 1	49
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ	51
2.1.1. Наративний фреймінг воєнних реалій у перекладах світових ЗМІ	51
2.1.2. Номінація, евфемізація та нейтралізація відповідальності	56
2.1.3. Доместикація та «стерилізація» воєнного досвіду	59
2.2.1. Переклад політичних промов як інструмент мобілізації міжнародної аудиторії	65
2.2.2. Неологізми та семантичний суверенітет у перекладі воєнної риторики	69
2.2.3. Стратегія риторичного резонансу в перекладах звернень до західних аудиторій	70
2.2.4. Емпатичний та прагматичний фреймінг у перекладі офіційної державної комунікації	71

2.3. Гібридна модель перекладу в цифровому середовищі: від машинної обробки до лінгвістичної верифікації в соціальних мережах.....	82
2.4. Переклад і трансформація образу України в міжнародному інформаційному дискурсі.....	93
Висновки до розділу 2	98
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	100
SUMMARY	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107

РЕФЕРАТ

МР: 117 с., 136 джерел.

Об'єкт дослідження – лінгвопрагматичні та стратегічні аспекти перекладу текстів міжнародного інформаційного дискурсу (політичних виступів, медіапублікацій та офіційних зведень), присвячених висвітленню повномасштабної війни в Україні.

Мета роботи – полягає у проведенні аналізу ролі перекладу у формуванні міжнародного інформаційного дискурсу про війну в Україні, дослідженні лінгвістичних та стилістичних особливостей перекладу воєнних і політичних текстів, визначенні перекладацьких стратегій, що впливають на сприйняття подій міжнародною аудиторією, та оцінці їхнього впливу на створення інформаційного образу України у глобальному медіапросторі.

Методи дослідження – зіставний метод, контент-аналіз перекладених текстів; когнітивний та функціональний підходи; методи аналізу лексичних, граматичних і стилістичних засобів; методи виявлення перекладацьких трансформацій; метод дискурс-аналізу; метод фреймінг-аналізу; описовий метод.

У першому розділі роботи розкрито теоретичні засади дослідження ролі перекладу в міжнародному інформаційному дискурсі. Визначено сутність перекладу як інструменту міжкультурної медіації в умовах глобалізації. Обґрунтовано філологічний підхід до аналізу воєнного дискурсу, де переклад розглядається як форма інтерпретації та творчої діяльності. Окреслено значення когнітивної та інтерпретативної функцій перекладу у створенні спільного смислового поля між культурами.

У другому розділі досліджено переклад як наративну та ідеологічну медіацію в міжнародному дискурсі. Розкрито концепцію наративізації Мони Бейкер, згідно з якою перекладач виступає активним учасником конструювання соціальної та політичної реальності. Проаналізовано типи

нарративів (особисті, публічні, концептуальні), які актуалізуються в процесі перекладу воєнних текстів. Проведено порівняльний лінгвістичний аналіз перекладів медійних повідомлень та політичної риторики про війну в Україні. Виявлено специфічні проблеми передачі воєнних реалій, термінів та неологізмів. Систематизовано перекладацькі прийоми, що впливають на міжнародний імідж України та здатні протидіяти дезінформації.

У результаті проведеного дослідження виявлено лінгвістичні та перекладацькі механізми формування міжнародного дискурсу про війну, встановлено особливості стратегій, що впливають на медійний образ України, та запропоновано підходи до підвищення точності перекладу в кризових умовах.

У роботі систематизовано теоретичні підходи до перекладу медійних і політичних текстів, проаналізовано маніпулятивний потенціал перекладу та представлено результати лінгвістичного аналізу воєнної лексики.

ТЕРМІНИ: МІЖНАРОДНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ДИСКУРС, ПЕРЕКЛАДАЦЬКА СТРАТЕГІЯ, ВОЄННИЙ ДИСКУРС, НАРАТИВІЗАЦІЯ, МІЖКУЛЬТУРНА МЕДІАЦІЯ, ЛІНГВОПРАГМАТИКА, ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ, ТРАНСФОРМАЦІЯ, ФРЕЙМІНГ.

ВСТУП

У сучасному глобальному інформаційному середовищі мовні засоби, способи інтерпретації та вербалізації подій суттєво впливають на сприйняття міжнародною аудиторією навколишньої реальності. Повномасштабна війна в Україні стала об'єктом широкого медійного висвітлення у світі, і значна кількість інформації про цю трагедію передається через переклад. У таких умовах переклад виходить за межі простої комунікації, набуваючи суспільно важливого значення. Саме він забезпечує формування ключових смислів, наративів та інтерпретаційних рамок у міжнародному інформаційному просторі. Одна й та сама подія може бути по-різному подана залежно від мовних ресурсів, стилістичних прийомів і термінів, які обирає перекладач. Ці мовні рішення значною мірою визначають, як міжнародна спільнота оцінює війну, її перебіг і наслідки. Мовна картина війни є вкрай чутливою до термінологічних, емоційно-експресивних та прагматичних аспектів. Використання в перекладі таких термінів, як *invasion*, *aggression*, *liberation*, *strike*, *casualties* чи *war crimes*, задає різні смислові орієнтири. Це робить переклад медійних текстів стратегічно важливим процесом, який створює когнітивну модель конфлікту, формує емоційний фон і визначає домінуючі смисли у світовому дискурсі. У такому контексті перекладач перестає бути лише «нейтральним посередником», стаючи творцем інформаційної реальності та учасником боротьби за смисли й точність мовного відтворення подій. Питання мови медійного дискурсу, стратегій репрезентації подій та механізмів смислотворення у масовій комунікації перебувають у центрі уваги провідних українських і зарубіжних дослідників. Фундаментальні аспекти функціонування медіатекстів та теорії масових комунікацій аналізували В. Різун, В. Іванов, О. Бухтатий, а лінгвістичні параметри медіадискурсу досліджували Л. Дядечко, Н. Кондратенко та О. Семенюк. У царині перекладознавства вагомий внесок у вивчення ідеологічної ролі перекладача, стратегій маніпуляції та міжкультурної медіації зробили такі західні вчені, як

М. Бейкер, Л. Венугі, М. Кронін, К. Норд, а також представники класичної теорії — Р. Якобсон та Дж. Катфорд. Дослідженню специфіки перекладу публіцистичних і медійних текстів у контексті української філологічної школи присвячено праці Л. Шевченко та С. Вирка. Окремої уваги заслуговують розвідки українських вчених, що стосуються перекладу у сферах політичного та воєнного дискурсів, зокрема О. Чередниченка, І. Коронця, Т. Шмігера. Водночас, попри значний теоретичний базис, механізми впливу перекладу на формування міжнародного наративу про війну в Україні в умовах сучасної інформаційної війни залишаються недостатньо висвітленими. Це зумовлює **актуальність тематики** і підкреслює необхідність проведення ґрунтовного аналізу лінгвістичних і перекладацьких механізмів, за допомогою яких події в Україні доносяться до світової спільноти.

Об'єктом дослідження є лінгвопрагматичні та стратегічні аспекти перекладу текстів міжнародного інформаційного дискурсу (політичних виступів, медіапублікацій та офіційних зведень), присвячених висвітленню повномасштабної війни в Україні.

Предметом дослідження є мовні засоби та перекладацькі стратегії, що використовуються для формування міжнародного інформаційного дискурсу про війну в Україні.

Мета дослідження: проаналізувати роль перекладу у формуванні міжнародного інформаційного дискурсу про війну в Україні, дослідити лінгвістичні та стилістичні особливості перекладу воєнних та політичних текстів, визначити перекладацькі стратегії, які впливають на сприйняття подій міжнародною аудиторією, та оцінити їхній вплив на створення інформаційного образу України у глобальному медіапросторі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання:**

– визначити сутність перекладу як інструменту міжкультурної медіації в умовах глобалізації;

- схарактеризувати структуру та жанрові особливості міжнародного інформаційного дискурсу;

- окреслити теоретичні підходи до перекладу воєнної та пропагандистської лексики, звернувши особливу увагу на етичні аспекти та відповідальність перекладача;

- проаналізувати вплив цифровізації на трансформацію перекладацької діяльності в інформаційному просторі;

- здійснити порівняльний лінгвістичний аналіз перекладів медійних повідомлень про війну в Україні;

- виявити маніпулятивний потенціал перекладу та проаналізувати способи передачі воєнних реалій і неологізмів;

- дослідити стратегії перекладу політичної риторики та їхній вплив на міжнародний імідж України;

- систематизувати перекладацькі прийоми, що сприяють поширенню або протидії дезінформації та інформаційним маніпуляціям;

Матеріалом дослідження є англомовні та україномовні медійні тексти міжнародних інформаційних ресурсів (BBC News, The New York Times, The Guardian, CNN, Al Jazeera, Reuters) та їхні переклади українською мовою, а також офіційні заяви міжнародних організацій і політичних діячів, присвячені війні в Україні.

Методи дослідження включають: зіставний метод, контент-аналіз перекладених текстів, когнітивний та функціональний підходи, методи аналізу лексичних, граматичних і стилістичних засобів, методи виявлення перекладацьких трансформацій, а також метод дискурс-аналізу (для вивчення контексту війни), метод фреймінг-аналізу (для виявлення інтерпретаційних рамок), порівняльно-зіставний метод (для аналізу оригіналів та перекладів) та описовий метод.

Наукова новизна роботи полягає у виявленні специфічних проблем, що виникають при перекладі медійних та політичних текстів, пов'язаних з

війною в Україні, зокрема в передачі термінів, неологізмів, власних назв та емоційно-оцінних елементів. Встановлено особливості перекладацьких стратегій, що впливають на формування міжнародного інформаційного дискурсу, а також запропоновано підходи до підвищення точності та ефективності перекладу у воєнному та політичному контексті.

Теоретичне значення полягає у поглибленні наукового розуміння ролі перекладу у міжнародному інформаційному дискурсі, аналізі лінгвістичних та стилістичних особливостей перекладних текстів, що стосуються війни в Україні. Робота дозволяє систематизувати теоретичні підходи до перекладу медійних і політичних текстів та визначити закономірності трансформації смислу через переклад.

Практичне значення полягає у розвитку перекладацьких та медіакомунікативних компетенцій, вдосконаленні навичок адаптації текстів для міжнародної аудиторії та підвищенні точності передачі інформації у перекладі. Результати дослідження можуть бути використані у підготовці перекладачів, журналістів, а також при розробці методичних рекомендацій щодо перекладу медійних та політичних текстів, що сприятиме підвищенню ефективності міжнародної комунікації та формуванню об'єктивного міжнародного образу України.

Апробацію результатів дослідження було здійснено під час 6-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми іноземної філології та перекладознавства» (11 листопада – 12 листопада 2025 року).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до них, загальних висновків, резюме, списку використаних джерел.

У вступі представлені предмет, об'єкт, мета, завдання, наукова новизна, теоретичне та практичне значення роботи, методи дослідження та апробація, обґрунтована актуальність теми дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ПЕРЕКЛАДУ В МІЖНАРОДНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Переклад як інструмент міжкультурної комунікації в умовах глобалізації

В умовах глобалізації, коли тексти активно циркулюють між різними мовними спільнотами, переклад набуває статусу не лише мовного, а й дискурсивного та семіотичного посередника. Саме філологічний підхід дозволяє осмислити переклад як форму вторинної мовної діяльності, що ґрунтується на інтерпретації тексту, його структурі, стилі та прагматичній настанові. У контексті дослідження воєнного дискурсу, філологічний підхід вимагає особливої уваги до денотативного та конотативного рівнів значень, де кожна мовна одиниця може нести ідеологічне навантаження. Текст про війну перестає бути просто набором інформації; він перетворюється на поле лінгвістичної боротьби за інтерпретацію фактів. Відтак, філологічний аналіз перекладу має враховувати не лише лексико-граматичну еквівалентність, а й дискурсивну потужність обраних трансформацій. Важливо розуміти, що переклад у цій сфері функціонує як інструмент верифікації реальності для іноземної аудиторії [29]. Будь-яка неточність або свідомо зміна стилістичного забарвлення може призвести до спотворення сприйняття масштабів гуманітарної катастрофи. Сутність поняття перекладу в сучасній філології має багатовимірний характер. Традиційно переклад розуміли як перенесення змісту з однієї мови на іншу шляхом добору відповідників, проте із розвитком перекладознавства його визначення істотно розширилося. Переклад охоплює процес декодування тексту оригіналу, інтерпретацію змісту, реконструкцію значення та відтворення його у цільовій мові з урахуванням комунікативної ситуації, прагматики висловлювання, жанрових особливостей та очікувань реципієнта [14]. Центральним компонентом перекладу є не лише передача семантики, а й досягнення комунікативного ефекту, який був закладений автором у текст першотвору. Тому переклад

визначають не як буквальне копіювання, а як творчу діяльність, у якій важливе місце посідає інтерпретація, трансформація та адаптація змісту до умов іншої культури. У контексті сучасного збройного протистояння, філологічний аналіз перекладу набуває особливої гостроти, оскільки вибір лексеми (наприклад, «war» замість «special operation») стає актом політичного самовизначення перекладача

З точки зору філології, переклад розглядається як процес і результат тлумачення тексту оригіналу з подальшою передачею його змісту, структури та стилістичних особливостей засобами іншої мови. Ключовим поняттям у перекладознавстві виступає еквівалентність, яка розуміється не просто як формальна відповідність мовних одиниць, а як функціонально-семантична співвіднесеність текстів у рамках різних мовних систем [132, с. 207]. Такий підхід дає змогу врахувати багат шаровість тексту, охоплюючи його лексичний, синтаксичний, стилістичний і прагматичний рівні. Еквівалентність у філологічному контексті передбачає збереження авторського комунікативного задуму та загального смислового поля тексту, при цьому допускаючи трансформації, викликані типологічними відмінностями мов. Філологічний підхід акцентує увагу на текстоцентричності перекладницької роботи, де основним об'єктом є цілісний текст як носій смислу, а не окремі слова чи граматичні конструкції [19]. У цьому аспекті переклад розглядається як процес інтерпретації, що передбачає осмислення закладених в оригіналі значень та їхнє відтворення в іншій мовній системі з урахуванням норм і традицій цільової мови. При цьому важливу роль відіграють категорії зв'язності та цілісності тексту, які необхідно зберігати при перекладі. Перекладач виступає не лише як посередник між мовами, а й як активний інтерпретатор та співавтор тексту. У цьому контексті особливої ваги набуває стратегія стелс-перекладу (stealth translation), яка передбачає приховане втручання у зміст тексту для адаптації наративу під ідеологічні чи політичні потреби цільової аудиторії. На відміну від явних трансформацій, стелс-переклад діє на рівні підтексту та вибору

конотацій, що робить перекладацькі рішення практично непомітними для реципієнта, який сприймає такий текст як автентичне джерело інформації. Це перетворює переклад на інструмент м'якого впливу, де через зміну емоційних акцентів або термінологічних нюансів формується необхідна інтерпретаційна рамка подій війни. Його робота потребує глибокого розуміння жанрових особливостей, стилістики та дискурсивних стратегій оригінального твору. Важливим елементом філологічного перекладознавства є аналіз культурно обумовлених компонентів тексту, які не завжди мають точні відповідники у цільовій мові. Ці складові вимагають спеціальних перекладацьких рішень, спрямованих на забезпечення адекватного сприйняття тексту читачем. У цьому контексті переклад виступає як форма міжкультурного діалогу, що сприяє обміну цінностями, знаннями та світоглядними переконаннями [47]. Філологічний підхід приділяє особливу увагу контексту, який визначає вибір мовних засобів у процесі перекладу. Завдяки контекстуальному аналізу тексту вдається уникнути буквального перекладу та досягти точності у передаванні змісту. Таким чином, переклад у філологічному аспекті розглядається як складний багатогранний процес, що поєднує мовну майстерність, інтерпретаційні здібності та культурну компетентність перекладача. Такий підхід дає змогу створювати цілісний перекладений текст, здатний функціонувати в іншому мовно-культурному середовищі без втрати зв'язку з оригіналом.

Завдяки перекладу тексти інтегруються в іншомовний культурний контекст, де вони отримують нове життя й відкриваються для інших інтерпретацій. Під час цього процесу текст адаптується до норм, традицій та очікувань аудиторії іншої мовної культури. Для філології важливо, що перекладений текст стає самостійним мовним явищем, яке органічно вбудовується в систему цільової літератури, медіадискурсу чи наукового середовища. Він починає діяти за правилами цільової мови, зберігаючи при цьому інтертекстуальний зв'язок із першоджерелом. У результаті перекладений текст постає як вторинний, але повноцінно самостійний об'єкт

філологічного аналізу. Його дослідження враховує мовні, стилістичні та прагматичні аспекти рішень, ухвалених перекладачем. Когнітивна функція перекладу відіграє важливу роль у формуванні мовної картини світу реципієнта. Завдяки перекладу відбувається передача концептів, метафоричних моделей, національно забарвлених образів і культурних сценаріїв, характерних для мови-джерела [133; 63]. Ці складові влітаються в семантичний простір мови-цілі, додаючи до неї нові аспекти концептосфери. Перекладацька діяльність сприяє розвитку асоціативних та смислових зв'язків між мовними одиницями, збагачуючи цільову мову. Завдяки перекладу розширюється розуміння способів категоризації дійсності, властивих іншій культурі. У цьому контексті переклад функціонує як інструмент міжмовного концептуального обміну та механізм когнітивної взаємодії між культурами. Роль перекладу відіграє важливе значення у формуванні міжкультурної компетентності реципієнта. Читач, знайомлячись із перекладеними текстами, здобуває доступ до іншого способу осмислення світу, що сприяє зростанню толерантності та відкритості до різноманіття культур [80]. Таким чином, переклад виконує не лише функцію мовного посередництва, але й стає потужним інструментом освіти та розвитку світогляду. У воєнному дискурсі культурна медіація стикається з викликом перекладу специфічних українських концептів, таких як «незламність», «волонтерський рух» або локальних топонімів, що стали символами. Перекладач має знайти такі когнітивні метафори в цільовій мові, які б викликали аналогічний емоційний відгук у представників іншої культури. Це вимагає не просто знання мови, а глибокого розуміння «травматичного коду», який зараз формується в українському суспільстві. Адаптація цього коду для міжнародної спільноти є критично важливою для подолання «дистанції співчуття». Когнітивна функція перекладу тут виявляється у створенні спільного смислового поля, де біль однієї нації стає зрозумілим і прийнятним для іншої через універсальні мовні категорії [119]. Також переклад виконує інтерпретативну функцію, оскільки кожен переклад є результатом

індивідуального прочитання тексту перекладачем. Перекладацьке прочитання зумовлене мовною компетентністю, культурним досвідом та науково-теоретичними орієнтирами перекладача. У глобальному дискурсивному просторі це зумовлює множинність перекладних версій одного й того ж тексту, які співіснують у межах різних культур і мов. Така множинність створює підґрунтя для зіставного аналізу перекладів, виявлення варіативності перекладацьких стратегій і тактик. У філологічному аспекті перекладні версії становлять окремий об'єкт дослідження, що дозволяє простежити динаміку інтерпретацій і рецепції тексту в іншомовному середовищі.

Варто зазначити, що у філологічному аспекті переклад постає як форма культурної медіації, що реалізується насамперед через мовні засоби. У цьому процесі мова виступає не лише інструментом передавання інформації, а й носієм культурних смислів, цінностей і символів. Культурно марковані одиниці, реалії, ідіоматичні вислови, символи та інтертекстуальні елементи потребують не буквального відтворення, а функціонального переосмислення відповідно до умов цільової культури. Такі елементи часто є семантично насиченими й тісно пов'язаними з історичним, соціальним та ментальним контекстом мови-джерела. У перекладі вони можуть викликати труднощі сприйняття або навіть втрату смислу без належної медіації. Саме в цих випадках особливо виразно проявляється медіативна роль перекладу, спрямована на узгодження двох культурних кодів у межах тексту [82]. Перекладач змушений приймати рішення, які дозволяють зберегти смислове ядро висловлювання та водночас забезпечити його доступність для реципієнта. Таким чином, переклад стає простором взаємодії культур, де відбувається не механічне копіювання, а осмислене відтворення культурного змісту. У філологічному розумінні це означає, що перекладений текст виконує роль культурного посередника між автором і новою аудиторією. Переклад як форма культурної медіації потребує тонкого балансу між збереженням унікальної національно-культурної специфіки вихідного тексту та його адаптацією до мовних і культурних норм цільової аудиторії. Занадто

превалюючий нахил в один із напрямів може призвести до втрати культурної самобутності тексту або до труднощів у його сприйнятті. Тому переклад розглядається як динамічний процес пошуку рівноваги між «чужим» і «своїм». Для філолога є особливо важливим розглядання стратегій перекладу — доместикації та форенізації, які представляють різні підходи до культурної інтеграції в тексті. Доместикація спрямована на пристосування тексту до звичної для реципієнта культурної реальності, тоді як форенізація залишає відчутним присмак іншомовної культурної інакшості [136, с. 133]. Вибір тієї чи іншої стратегії має не лише мовні, а й ідеологічні та культурні наслідки. Він впливає на те, як інша культура буде репрезентована в цільовому мовному просторі. З філологічного погляду переклад у цьому вимірі є важливим джерелом для дослідження міжкультурних контактів, механізмів рецепції та трансформації культурних смислів. Отже, переклад як культурна медіація виходить за межі суто технічної мовної операції й постає як складне культурно-комунікативне явище.

1.2. Переклад як нарративна та ідеологічна медіація в міжнародному дискурсі

У контексті дослідження ролі перекладу у формуванні міжнародного дискурсу про війну в Україні особливої ваги набуває теоретична концепція Мони Бейкер [2]. Дослідниця пропонує відійти від традиційного розуміння перекладу як передачі статичного сенсу і розглядає його через призму нарративізації. Згідно з цією парадигмою, перекладачі є не просто лінгвістичними посередниками, а активними учасниками соціальної та політичної реальності, які беруть участь у конструюванні нарративів — історій, за допомогою яких люди та суспільства осмислюють світ. Бейкер наголошує, що в ситуаціях збройних конфліктів переклад стає потужним інструментом «нарративного впорядкування». Вона виділяє чотири ключові типи нарративів, які перекладач актуалізує у своїй роботі:

1. Особисті наративи: індивідуальні історії учасників подій (солдатів, волонтерів, біженців).
2. Публічні наративи: історії, що розповсюджуються інституціями (медіа, релігійними організаціями, урядами).
3. Концептуальні (дисциплінарні) наративи: наукові та теоретичні пояснення природи конфлікту.
4. Метанаративи: глобальні ідеологічні конструкції (наприклад, «війна демократії проти авторитаризму», «боротьба за виживання нації»).

Для цього дослідження критично важливим є описаний Бейкер механізм «наративного фреймінгу» (narrative framing). Це процес, за допомогою якого перекладач свідомо або підсвідомо вибирає певні лінгвістичні стратегії, щоб вписати текст у конкретний політичний контекст. Основними стратегіями фреймінгу в умовах війни є:

- Темпоральна та просторова локалізація: перекладач може зміщувати акценти, щоб зробити подію «ближчою» або «дальшою» для іноземної аудиторії. Наприклад, переклад терміна «frontline» як «Europe's shield» (щит Європи) перетворює локальний конфлікт на глобальний метанаратив безпеки.
- Маркування (Labeling): вибір конкретних номінацій для ключових акторів конфлікту. Бейкер зазначає, що заміна слова «separatists» на «collaborationists» або «insurgents» на «invaders» у перекладі не є просто пошуком синоніма — це акт радикальної зміни наративної рамки, що визначає, хто є агресором, а хто жертвою.
- Вибіркова апропріація (Selective Appropriation): процес, коли перекладач обирає лише певні фрагменти тексту для перекладу або підсилює окремі тези, які відповідають домінуючому наративу цільової культури.

Таким чином, теорія М. Бейкер дозволяє стверджувати, що міжнародний інформаційний дискурс про війну в Україні значною мірою є результатом перекладацького вибору. Перекладач, обираючи стратегії передачі українських реалій ідіомами чи термінами, зрозумілими західному

реципієнту, здійснює «рефреймінг» подій. Це перетворює переклад на форму соціального активізму, де достовірність вимірюється не лише формальною еквівалентністю слів, а й етичною відповідністю глобальному контексту справедливості та прав людини. Саме через механізм наративізації переклад формує так звану "пам'ять моменту" у світовому інформаційному просторі. Міжнародний дискурс про війну в Україні значною мірою залежить від того, наскільки успішно перекладачі інтегрують українські національні наративи у глобальні семіотичні системи. Виступаючи в ролі "нараторів", перекладачі фактично маркують кордони між суб'єктністю України та імперськими претензіями агресора [13]. Це дозволяє уникнути "семантичної розмитості", яка часто вигідна стороні, що маскує воєнні злочини під евфемізмами. Отже, переклад стає формою інтелектуального спротиву, що протидіє спробам дегуманізації жертв конфлікту через мовні маніпуляції.

Невід'ємним елементом формування міжнародного дискурсу про війну в Україні є процес фреймінгу (framing). У межах філологічного та соціолінгвістичного аналізу під фреймінгом розуміють стратегічний вибір мовних засобів, який дозволяє виділити певні аспекти реальності, водночас ігноруючи або затушовуючи інші. Як зазначають дослідники (зокрема Р. Ентман та М. Бейкер), фреймінг у перекладі не лише називає об'єкт, а й задає вектор його оцінки, визначає причини подій та формує моральні судження реципієнта. У контексті воєнного дискурсу перекладач постійно здійснює вибір між різними «рамками» сприйняття, що безпосередньо впливає на формування світової громадської думки. Розглянемо ключові рівні реалізації фреймінгу:

1. Лексичний фреймінг (термінологічний вибір): Найбільш виразно фреймінг проявляється у виборі еквівалентів для ключових понять конфлікту. Наприклад, переклад українського терміна «повномасштабне вторгнення» як «conflict» (конфлікт) створює фрейм симетричного протистояння, де сторони умовно рівні. Натомість використання терміна «invasion» (вторгнення) або «unprovoked aggression» (неспровокована агресія) миттєво встановлює фрейм

порушення міжнародного права та визначає рольову модель «агресор — жертва».

2. **Метафоричний фреймінг:** Використання метафор у перекладі дозволяє апелювати до емоцій та архетипів аудиторії. Коли перекладач передає події в Україні через метафори «боротьби світла з темрявою» або «захисту фортеці Європи», він створює фрейм екзистенційної загрози, що стимулює міжнародну спільноту до надання допомоги.

3. **Граматичний фреймінг (агентивність):** Перекладач може змінювати фокус уваги через використання пасивних чи активних конструкцій. Наприклад, фраза «The city was shelled» (Місто було обстріляне) усуває суб'єкт дії (фрейм «неминучого лиха»), тоді як активна конструкція «Russia shelled the city» (Росія обстріляла місто) чітко вказує на винуватця (фрейм відповідальності).

Фреймінг у перекладі медіатекстів про війну в Україні виконує чотири основні функції:

- визначення проблеми: як ми називаємо події (війна, криза, операція, геноцид).
- діагностика причин: хто спричинив подію.
- моральна оцінка: схвалення чи осуд дій сторін.
- пропозиція рішення: чи потребує ситуація санкцій, збройної підтримки чи «мирних переговорів будь-якою ціною».

Особлива складність фреймінгу під час війни полягає в етичній позиції перекладача. В умовах гібридної війни, де мова використовується як зброя, «нейтральний» переклад ворожих фреймів (наприклад, переклад терміна «denazification» без контекстуальних пояснень) може сприяти легітимізації дезінформації в іноземному просторі [20]. Таким чином, свідомий рефреймінг (перезформатування ворожих наративів) стає важливою стратегією захисту національного інформаційного суверенітету України. Особливу роль у цьому процесі відіграє термінологічна стандартизація, яка в перекладі повинна відображати правовий статус подій. Використання

термінології міжнародного права, наприклад, «war crimes», «genocide») у перекладах українських офіційних повідомлень створює чіткий юридичний фрейм для західного реципієнта. Окрім того, філологічний аналіз дозволяє виявити випадки «м'якого фреймінгу», коли через використання пасивних конструкцій у іноземних медіа розмивається відповідальність агресора. Завдання перекладача в таких умовах — відновити агентність дії, повертаючи суб'єкта (агресора) у структуру речення [65, с. 215]. Таким чином, лінгвістичний вибір стає запобіжником проти поширення концепту «кризи» там, де має бути концепт «неспровокованого нападу».

У межах філологічної науки перекладач розглядається передусім як інтерпретатор тексту, який здійснює свідомий і обґрунтований вибір мовних засобів, орієнтуючись на жанрові, стилістичні та дискурсивні особливості оригіналу. Його рішення базуються на ґрунтовному аналізі тексту як цілісної мовної структури. Важливу роль у цьому процесі відіграє розуміння специфіки дискурсу, комунікативної ситуації та цільової аудиторії. Перекладач враховує не лише чітко виражені значення, але й приховані смисли, підтексти та прагматичні наміри автора. Його робота спирається на досконале знання вихідної та цільової мов, а також на розуміння принципів текстотворення, зокрема зв'язності, когезії та структурної організації тексту. У межах філологічного підходу перекладач розглядається як активний учасник текстової комунікації, здатний впливати на форму та сприйняття перекладеного тексту. Він не просто передає інформацію, а реконструює текст у новому мовному середовищі, враховуючи норми та традиції цільової культури. Таким чином, переклад є одночасно творчим і науково обґрунтованим процесом. Кожне перекладацьке рішення передбачає вибір серед кількох можливих варіантів, що призводить до варіативності перекладів одного й того ж матеріалу. Саме ця варіативність викликає інтерес для філологічного аналізу. Роль перекладача полягає не лише у передачі змісту тексту, але й у збереженні авторської інтенції, прагматичних відтінків і стилістичної унікальності. Завдання перекладача полягає в тому, щоб

забезпечити тексту вплив на читача, подібний до того, який справляє оригінал на його аудиторію. Для цього необхідно враховувати культурні, соціальні й комунікативні аспекти, які визначають сприйняття тексту. У сучасному глобалізованому світі перекладач відіграє важливу роль у створенні іншомовного бачення тексту, а отже, і в передачі ідей, образів і цінностей іншої культури [31]. У цьому сенсі перекладач стає повноправним учасником комунікаційного процесу, а часом навіть його центральною фігурою. У зв'язку з цим перекладацька діяльність набуває значної соціальної та культурної ваги, особливо в умовах активних міжкультурних взаємодій. Перекладач виступає активним учасником формування міжнародного дискурсу, сприяючи встановленню розуміння між різними мовними спільнотами. Його головна відповідальність полягає у точному та етичному відображенні іншомовного тексту в рамках цільової культури. Таким чином, із філологічної точки зору переклад є складним процесом міжмовної та міжкультурної взаємодії, у якому тісно переплітаються мовні, текстові та культурні елементи. Аналіз перекладу в рамках філології дозволяє зрозуміти закономірності функціонування мови в комунікативному полі та механізми міжкультурного обміну змістами. Такий підхід забезпечує розуміння перекладу як базового інструменту міжкультурної комунікації в умовах глобалізації, що має не тільки мовне, але й глибоке культурне та соціальне значення.

У сучасних умовах глобалізації переклад набуває особливої ролі як ключовий інструмент культурної медіації. Оскільки кожна культура має унікальну мовну картину світу, власну систему понять, лексичні особливості та специфічні символічні коди, перекладач повинен не просто передати зміст тексту, але й адаптувати його відповідно до культурних норм і очікувань іншомовної аудиторії. Перекладач виступає посередником між культурами, інтерпретуючи елементи, позначені культурними характеристиками, національні реалії, соціальні концепти і конотації. Культурна медіація включає пояснення, трансформацію або заміну таких елементів для

збереження оригінальної суті тексту та забезпечення його зрозумілості для аудиторії. Таким чином, переклад стає засобом інтеркультурної адаптації, який відкриває для реципієнтів не лише доступ до іншої мови, але й можливість осягнути культурний контекст, світогляд і систему цінностей представників іншої культури [39]. Розглядаючи переклад у контексті сучасного глобального інформаційного простору, варто зазначити, що він виконує вирішальну функцію в роботі медіа. Транснаціональні новинні агентства активно використовують переклад для поширення інформації, що сприяє формуванню міжнародного дискурсу, впливає на масову свідомість, а також створює певні уявлення про політичні події та соціальні явища. Зазначимо, що переклад матеріалів для медіа не буває нейтральним: вибір лексичних засобів, стилю, акцентів та способу подачі інформації безпосередньо визначає тон і зміст повідомлення. Таким чином, переклад стає невіддільною частиною інформаційної політики та певним інструментом ідеологічного впливу, здатного формувати сприйняття подій у глобальному контексті. У цьому процесі перекладач відіграє активну роль у встановленні глобальної інформаційної динаміки та виступає посередником між культурами. Особливе значення в перекладі має прагматичний вимір, оскільки він завжди орієнтується на комунікативну мету тексту. Наприклад, при роботі з художньою літературою переклад повинен передавати естетику, емоції та стилістичні риси твору. Технічні тексти вимагають максимальної точності й однозначності, тоді як дипломатичні документи потребують суворої формальної відповідності та уникнення подвійного трактування. Переклад медійних текстів переважно орієнтований на простоту сприйняття та швидкість передачі інформації, що зумовлює використання адаптивних підходів. Усе це свідчить про багатогранність перекладу в умовах глобалізації, який потребує не лише ґрунтовного знання мов і культур, але й розуміння жанрових особливостей та комунікативних стандартів. У сучасних умовах стрімкої глобалізації переклад виконує роль важливого інструмента для інтеграції у світовий політичний, економічний, культурний та освітній

простір. Саме завдяки перекладу забезпечується обмін інформацією між країнами, налагоджується міжкультурний діалог, реалізуються міжнародні проекти, укладаються дипломатичні угоди та формуються транснаціональні соціальні ініціативи [21]. Переклад сприяє тому, що наукові дослідження, досягнення в сфері інновацій, культурні цінності та медійні продукти стають доступними широкій аудиторії. Таким чином, переклад виступає фундаментальним елементом глобальної комунікації, сприяючи формуванню інформаційного суспільства. Підсумовуючи, можна стверджувати, що в умовах сучасної глобалізації переклад вже не обмежується лише лінгвістичною діяльністю. Він перетворюється на багатофункціональний інструмент міжкультурної комунікації, який забезпечує доступ до іншомовного контенту, сприяє культурному взаєморозумінню та виступає медіатором між різними цінностями й концептами. Переклад допомагає створювати глобальний інформаційний простір і впливає на формування стратегії міжнародного дискурсу [12] . У такому контексті перекладач відіграє важливу роль активного учасника процесу міжмовної взаємодії, забезпечуючи точність передачі змісту, ефективність культурної адаптації та якісну репрезентацію іншої реальності. Усе це підтверджує стратегічне значення перекладу як ключового елемента комунікації в сучасному глобалізованому світі.

Підсумовуючи, зазначимо, що філологічний вимір перекладу в умовах війни виходить за межі текстоцентричності. Він перетворюється на складну систему рефреймінгу, де кожне лексичне рішення має політичні та соціальні наслідки. Переклад забезпечує не лише циркуляцію інформації, а й верифікацію правди у глобальному масштабі. Дискурсивна роль перекладача полягає у запобіганні викривленням, що можуть бути спричинені пропагандистськими впливами. Через вибір стратегій форенізації або доместикації перекладач регулює ступінь емоційного залучення іноземної аудиторії. Важливо, що міжнародний дискурс про Україну сьогодні є продуктом колективної перекладацької праці, яка будує міст між локальною

трагедією та світовою свідомістю. Філологічний аналіз цього процесу дозволяє побачити динаміку змін у сприйнятті України світом. Переклад стає формою свідчення, де мовна точність прирівнюється до моральної позиції. Відтак, дослідження ролі перекладу є необхідним для розуміння механізмів формування солідарності в сучасному світі. Це відкриває нові перспективи для вивчення перекладу як активного чинника в архітектурі глобальної безпеки та інформаційного порядку.

1.3. Міжнародний інформаційний дискурс: структура, жанри та мовні особливості

Міжнародний інформаційний дискурс є однією з ключових форм глобальної комунікації, що сприяє обміну знаннями, фактами, інтерпретаціями та оцінками між різними культурними, політичними і мовними спільнотами. В умовах сучасного глобалізованого суспільства, де інформація поширюється без географічних меж, а технології забезпечують миттєвий доступ до даних, інформаційний дискурс стає важливим інструментом впливу на формування колективних уявлень, політичної думки, громадської позиції та масової свідомості. Він виступає багаторівневим комунікативним простором, де взаємодіють різні суб'єкти – державні установи, міжнародні організації, медіа, громадські рухи й індивідуальні учасники, створюючи складну мережу семіотичних і соціокультурних взаємозв'язків. З філологічної точки зору міжнародний інформаційний дискурс являє собою складну систему вербальних, невербальних і мультимедійних засобів, за допомогою яких учасники міжнародної комунікації генерують, розповсюджують та інтерпретують інформацію [22, с. 48]. Мовна структура такого дискурсу є ненеutralною: вона включає стратегічний добір лексичних, синтаксичних і стилістичних прийомів, спрямованих на досягнення певного когнітивного ефекту, виклик емоційної реакції або підвищення переконливості повідомлень. Особливу вагу в цьому контексті мають механізми семантичного конструювання реальності,

оскільки саме мова є тим інструментом, який не тільки відображає події, а й визначає способи їх інтерпретації для міжнародної аудиторії. Поняття інформаційного дискурсу охоплює не лише процеси створення повідомлень, але й механізми їхнього сприйняття, контекстуалізації та впливу на аудиторію. Це робить його об'єктом аналізу не лише для суспільних наук, але й для мовознавства, перекладознавства, когнітивістики та комунікаційних досліджень. Ба більше, інформаційний дискурс має яскраво виражений прагматичний вимір через те, що кожне повідомлення переслідує певну комунікативну мету: інформувати, переконувати, впливати, мобілізувати або навіть маніпулювати. Аналіз такого дискурсу потребує врахування не тільки змістовного боку повідомлень, а й методів мовленнєвого впливу, жанрових ознак, культурних особливостей та соціального контексту. У такому світлі міжнародний інформаційний дискурс постає як динамічне явище, що відображає еволюцію глобальної комунікації і водночас виступає потужним чинником її формування. Важливо враховувати, що міжнародний інформаційний дискурс у період геополітичної турбулентності стає головним майданчиком для ведення гібридного протистояння. Він перетворюється на систему стратегічних комунікацій, де метою є не просто передача даних, а завоювання «когнітивного простору» опонента. У цьому контексті мовна одиниця розглядається як інструмент м'якої сили (soft power), що здатна змінювати ціннісні орієнтири цілих народів. Філологічний аналіз такого дискурсу дозволяє виявити приховані механізми маніпуляції, які маскуються під об'єктивну подачу фактів [44]. Отже, сучасний інформаційний простір — це не нейтральне середовище, а структурована ієрархія смислів, де домінує той, хто володіє найбільш переконливим наративом.

Розглядаючи особливості міжнародного інформаційного дискурсу, варто підкреслити, що він охоплює не лише обмін інформацією, а й формування реальності через використання мовних і дискурсивних практик. Інформаційні повідомлення завжди проходять процес інтерпретації, підпорядкованої певним комунікативним цілям. Таким чином, міжнародний

інформаційний дискурс за своєю природою не може бути нейтральним. Це багатовимірний простір, у якому переплітаються політичні інтереси, культурні наративи, економічні пріоритети, ціннісні орієнтири та глобальні тенденції. Його структурна основа складається з трьох ключових елементів: учасників, комунікаційних каналів та жанрів інформації. До учасників міжнародного інформаційного дискурсу належать державні інституції, медіа, міжнародні організації, громадські рухи, професійні спільноти, соціальні мережі та масова аудиторія. Остання виконує не лише роль споживача інформації, але й активного її творця, що є особливо актуальним у контексті розвитку цифрових платформ. Цифровізація дискурсу призвела до появи нових акторів, таких як лідери думок та мережеві спільноти, чий вплив часто перевищує вплив традиційних дипломатичних інституцій. Це створює ефект «інформаційного шуму», у якому виокремлення правдивої інформації потребує від реципієнта високого рівня медіаграмотності. У міжнародному вимірі це призводить до децентралізації контролю за змістами, що робить дискурс більш хаотичним і водночас динамічним. Кожен пост у соціальних мережах, що стосується війни, стає мікротекстом, який формує загальну мозаїку сприйняття конфлікту [1]. Таким чином, сучасний дискурс характеризується фрагментарністю, де короткі, емоційно насичені повідомлення витісняють глибоку аналітику.

Світ міжнародної інформації сьогодні використовує величезний набір інструментів: від офіційних заяв дипломатів до політичних мемів у соцмережах. Через розвиток технологій жанрові межі розмиваються — сучасна новина часто є сумішшю відео, інфографіки та посилань. Користувачі прагнуть динамічного контенту, тому на зміну сухим фактам приходять сторітелінг і твіт-дипломатія. Ці зміни не випадкові: мультимодальність допомагає краще впливати на емоції та погляди людей. Отже, різноманітність форматів стає підґрунтям для риторичних стратегій, які формують світову політичну думку. Саме жанрова гнучкість та мультимодальність сучасного дискурсу створюють ідеальні умови для

реалізації конкретних політичних завдань [76]. У цьому контексті жанри стають не лише формою передачі даних, а й засобом стратегічного маніпулювання, де політичний аспект міжнародного інформаційного дискурсу визначається тим, що інформація слугує інструментом формування глобального порядку денного. Політичні діячі активно використовують дискурс для досягнення прагматичних цілей, таких як обґрунтування власних рішень, вплив на аудиторію як усередині країни, так і за її межами, легітимація міжнародних дій, а також створення образів союзників чи противників. Ідеологічні, культурні та геополітичні інтереси значною мірою формують тему, тональність і мовні засоби медійних повідомлень. З цієї причини медіа різних країн можуть по-різному подавати один і той самий конфлікт, змінюючи термінологію для підкріплення потрібної позиції (наприклад, «війна» замість «спецоперація» або «повстанці» замість «терористи»), тим самим підкреслюючи мову як інструмент впливу. Ця практика стимулює боротьбу за інтерпретаційне домінування, у якій політичні сили намагаються нав'язати свої оцінки подій як єдино правильні та прийнятні. До того ж політичний дискурс нерідко супроводжується прихованими стратегіями переконання, спрямованими на зміцнення підтримки або посилення протестних настроїв. Впливовий політичний контекст визначає рівень напруги в інформаційному середовищі, коли окремі наративи стають ареною дискусій, поляризації чи маніпуляцій. У результаті політика та міжнародний інформаційний дискурс перебувають у тісному зв'язку. Цей взаємозв'язок переходить у медійний вимір, через який забезпечується практична реалізація політичних послань і визначаються канали їхнього поширення [84, с. 123]. Політичний аспект дискурсу про війну виявляється у боротьбі за право називати речі своїми іменами, що має прямі юридичні наслідки на міжнародній арені. Вибір між термінами «криза» та «збройна агресія» — це не питання стилістики, а питання активації міжнародних протоколів безпеки. Мова стає фільтром, через який світова спільнота оцінює легітимність дій тієї чи іншої сторони. Стратегічне

використання ідеологічних маркерів дозволяє політикам конструювати образ «спільного ворога» або «необхідного союзника». У результаті, політичний дискурс стає інструментом мобілізації міжнародних ресурсів, де успішність переказу цих меседжів визначає рівень підтримки держави. Зв'язок між політичними інтересами та їхнім сприйняттям аудиторією забезпечується через систему медіа-комунікацій, які виступають не просто ретрансляторами, а творцями нових смислів.

Відтак, медійний аспект міжнародного дискурсу полягає у способах продукування й трансляції інформації масовими комунікативними каналами— телебаченням, інтернет-виданнями, радіо, соціальними мережами, цифровими платформами. Медіа відіграють роль посередника між подією та аудиторією, водночас залишаючись активними учасниками комунікативного процесу. Вони вибирають ракурс висвітлення, інтерпретують і структурують інформацію, визначають її жанрову форму, стиль та прагматичне спрямування. Сучасний медіадискурс набуває транснаціонального масштабу завдяки можливості оперативного поширення створеної в одній країні інформації в інші, що сприяє формуванню єдиних інформаційних просторів. Вплив медіа підсилюється тим, що вони не тільки фіксують події, але й формують контекст їхнього сприйняття, акцентуючи або зменшуючи їхню значущість. Крім того, сучасні медіаплатформи активно стимулюють інтерактивність, адже аудиторія отримує можливість не лише споживати контент, але й створювати його, ставши активним учасником дискурсу. Така динаміка сприяє виникненню феномену «інформаційної швидкості», коли повідомлення поширюються миттєво, а їхня зручність у використанні нерідко стає важливішою за точність викладеної інформації [34]. Відтак медійний аспект виступає основою для мовного оформлення інформаційного впливу, що логічно веде до детального аналізу лінгвістичних характеристик цього дискурсу.

Оскільки медіа виступають фундаментом для реалізації інформаційного впливу, виникає потреба в детальному розгляді засобів, за допомогою яких

цей вплив здійснюється на рівні тексту. Адже будь-яка політична стратегія чи медійний прийом втілюються через конкретні знакові одиниці, тому лінгвістичні особливості міжнародного інформаційного дискурсу включають специфічний лексичний склад, прагматичні стратегії, синтаксичні моделі й дискурсивні маркери. Однією з важливих характеристик є застосування термінології, яка слугує інструментом для забезпечення точності повідомлення та водночас може використовуватись як засіб маніпуляції. Наприклад, поняття «міжнародна безпека», «агресія», «санкції», «гуманітарна допомога» можуть набувати різних відтінків залежно від контексту. Дискурс варіюється від емоційної стриманості до насиченої експресивності залежно від мети комунікації. У новинних жанрах зазвичай домінують нейтральність, чіткість та лаконічність, тоді як у аналітичних текстах дозволяється вживання розширених конструкцій, модальних засобів та оціночних виразів. Мовні інструменти виконують не лише репрезентативну роль, а й мають ідеологічне навантаження, оскільки окремі слова або вислови здатні формувати певні ціннісні орієнтири. Важливе значення має також структура тексту — послідовність подання інформації, виділення ключових аспектів, використання цитат — усе це значною мірою впливає на процес сприйняття. Таким чином, ці чинники створюють основу для детального аналізу мовних засобів впливу на свідомість. Лінгвістична специфіка міжнародного дискурсу полягає також у використанні «блукаючих термінів», які змінюють своє значення залежно від ідеологічного вектора медіа. Важливу роль відіграє пресупозиція — прихована інформація, яка сприймається реципієнтом як самоочевидна і не потребує доказів. Через механізми номіналізації (заміну дієслів на іменники) перекладачі та журналісти можуть приховувати виконавців злочинних дій, роблячи події «безособовими». Використання епітетів з високим ступенем оцінності дозволяє миттєво формувати у читача позитивне або негативне ставлення до об'єкта. Такі лінгвістичні маніпуляції є особливо дієвими в умовах дефіциту часу на перевірку інформації іноземною аудиторією. В свою чергу мовні

засоби відіграють важливу роль у впливі на масову свідомість [92]. До таких інструментів належать ключові слова, метафори, евфемізми, гіперболи, повтори, риторичні запитання, девіантні номінації, апеляції до колективних цінностей, протиставлення груп «ми» і «вони», а також імпліцитні смисли. Вони не лише передають інформацію, але й вбудовують в неї емоційно-оцінні елементи, змінюючи сприйняття подій аудиторією. Дискурсивні стратегії охоплюють такі аспекти, як інформування, переконування, залякування, мобілізацію, створення і зміцнення довіри, формування внутрішніх і зовнішніх ідентичностей, а також збереження чи перетворення владних структур у глобальному медіапросторі. У сучасному медіадискурсі особливо впливовими є техніки фреймінгу, спін-докторингу, наративізації та дефініційного контролю, які задають ракурс сприйняття подій та обмежують варіанти їхньої інтерпретації. Саме ці підходи впливають на те, як аудиторія оцінює політичних діячів, міжнародні інституції та події, завдяки їхній здатності формувати когнітивні моделі і структурувати інформацію в рамках заданих смислів [4, 5]. Вони можуть посилювати емоційний вплив текстів, сприяти формуванню поляризованих думок або ж створювати видимість загального консенсусу, де складні чи суперечливі питання виглядають однозначними й простими. Крім того, ці стратегії набувають значення засобу м'якої сили, що впливає на суспільну поведінку та міжнародний імідж країн. Іноді мовні прийоми виконують функцію маскування, подаючи негативні явища в позитивному або нейтральному світлі, що дає можливість маніпулювати суспільними настроями та нормалізувати певні наративи. Це порушує питання про роль перекладу у підтримці чи деконструкції таких засобів впливу, оскільки саме перекладач може або зберегти маніпулятивний задум автора тексту, або ж нейтралізувати його через цілеспрямоване переосмислення та адаптацію змісту.

Не менш важливою, а часто й вирішальною, є роль перекладу в структурі міжнародного інформаційного дискурсу, де він постає не просто технічним актом заміни кодів, а складним механізмом міжкультурної та

ідеологічної адаптації. Переклад виступає інструментом трансферу стратегічних смислів, що дозволяє нівелювати культурні бар'єри або, навпаки, акцентувати на них увагу залежно від мети комунікації. У сучасному глобалізованому просторі перекладач де-факто стає «співавтором» дискурсу: він не є пасивним трансмітером, а виступає активним суб'єктом, який здійснює лексичний та прагматичний вибір, що безпосередньо впливає на тональність повідомлення та його сприйняття реципієнтом. В умовах глобальних криз, інформаційних війн та міжнародних конфліктів переклад часто визначає вектор інтерпретації подій світовою спільнотою. Через вибір конкретних еквівалентів, наприклад: переклад терміну як «визволення» або «окупація», «активісти» або «радикали» переклад стає потужним елементом інформаційного впливу, здатним легітимізувати або дискредитувати певні політичні дії. При цьому переклад функціонує в режимі постійної напруги між необхідністю збереження первинного наративу та потребою його адаптації до культурних цінностей, етичних норм і політичних очікувань цільової аудиторії. Більше того, переклад бере безпосередню участь у конструюванні національного бренду та формуванні іміджу політичних акторів на міжнародній арені: вдало адаптована промова може викликати емпатію світового загалу, тоді як помилкова стратегія локалізації здатна спровокувати дипломатичний скандал [104, 6]. Таким чином, перекладацька діяльність у міжнародній сфері перетворюється на поле високої відповідальності, де професійна етика, вимога фактичної точності та прагнення до нейтральності постійно конкурують із тиском політичної кон'юнктури та необхідністю глибинної культурної інтерпретації. Це робить переклад невід'ємною ланкою в ланцюгу формування масової свідомості, перетворюючи його на невидимий, але дієвий фільтр міжнародної політики. Перекладач у міжнародному дискурсі виступає не лише лінгвістом, а й культурним антропологом, який дешифрує національні коди для глобального споживача. Етична дилема перекладача під час війни полягає у виборі між буквальним відтворенням ворожої пропаганди та її критичною

інтерпретацією. Професійна відповідальність у цій сфері зростає до рівня національної безпеки, оскільки переклад є каналом донесення правди до світових лідерів. Вдала локалізація українських меседжів дозволяє вписати локальний контекст у глобальну систему демократичних цінностей. Отже, переклад є не просто мостом, а активним фільтром, що відсікає дезінформацію та підсвічує ключові смисли.

Таким чином, міжнародний інформаційний дискурс постає як багатогранна динамічна система, що інтегрує в собі політичні стратегії, медійні технології, культурні коди та лінгвістичні ресурси. Його комплексний аналіз у межах філологічної науки дозволяє не лише деконструювати механізми впливу на масову свідомість, а й простежити еволюцію мовних функцій у високотехнологічному інформаційному середовищі. Виявлено, що жанрова палітра, структура та лінгвопрагматичні особливості дискурсу цілком детерміновані інтересами та ідеологічними установками його акторів, що перетворює кожен комунікативний акт на поле боротьби за право інтерпретувати реальність [8, с. 137]. У цьому контексті мова виходить за межі суто репрезентативної функції, стаючи ключовим інструментом конструювання соціальної дійсності та легітимації стратегічних наративів. Важливим елементом цього процесу є переклад, який виконує роль культурно-семантичного медіатора, визначаючи глибину та тональність сприйняття повідомлень іншомовною аудиторією. Крім того, вивчення цього дискурсу дає змогу зрозуміти, як цифровізація та мультимодальність медіаплатформ трансформують класичні моделі переконання. Отже, міжнародний інформаційний дискурс є фундаментальним чинником глобального розвитку, де зміст, форма та мовне втілення інформації безпосередньо формують архітектуру сучасного світоустрою. Підсумовуючи, міжнародний інформаційний дискурс слід розглядати як екосистему, де мова, політика та технології перебувають у нерозривній єдності. Філологічне вивчення цього феномену відкриває шлях до розуміння того, як створюється глобальна згода або незгода щодо ключових подій сучасності. Переклад у цій

системі є життєво важливим органом, що забезпечує життєздатність наративів у іншомовному середовищі [24, с. 15]. Майбутнє міжнародної комунікації залежатиме від здатності перекладачів зберігати автентичність змістів у світі мультимодальних маніпуляцій. Таким чином, даний теоретичний огляд закладає підґрунтя для подальшого аналізу практичних кейсів перекладу матеріалів про війну в Україні.

1.4. Переклад у контексті воєнного дискурсу: теоретичні підходи та етичні аспекти

Воєнний дискурс у сучасній лінгвістичній парадигмі розглядається як складна багатовимірна комунікативна система, що виникає на перетині політичних інтересів, соціальних очікувань, етичних дилем та глибинних психологічних чинників. У період збройних протистоянь мова виходить за межі суто репрезентативної функції й набуває статусу стратегічного ресурсу. Вона стає інструментом не лише для фіксації перебігу бойових дій, а й для потужної мобілізації суспільства, розгортання пропагандистських кампаній, легітимації політичних рішень у очах світової спільноти та цілеспрямованої деморалізації противника [23, 10]. В умовах сучасної мережецентричної війни дискурс стає не просто відображенням конфлікту, а його безпосереднім продовженням у символічному просторі. Він функціонує як засіб легітимації права на самооборону, де переклад відіграє роль ретранслятора національної стійкості. Через вибір специфічних метафоричних моделей перекладач здатний перетворити сухий військовий звіт на епічний наратив про боротьбу за свободу. Це зумовлює перехід від суто інформаційної до аксіологічної функції мови, де головним завданням стає утвердження певних цінностей [107, 12]. Таким чином, воєнний дискурс у перекладному вимірі постає як інструмент стратегічного впливу на когнітивні карти іноземних реципієнтів.

У межах воєнного дискурсу відбувається особлива трансформація значень: звична лексика набуває ідеологічного забарвлення, а дискурсивні практики спрямовуються на конструювання образу «свого» як захисника та

«чужого» як екзистенційного ворога. Така бінарна опозиція формує фундамент для інформаційно-психологічного впливу, де кожне повідомлення має чітко визначену прагматичну інтенцію — від виправдання військових витрат до формування глобальної коаліції підтримки. В умовах тотальної цифровізації переклад у структурі воєнного дискурсу виконує критично відповідальну функцію, постаючи основним каналом трансляції сенсів між різними лінгвокультурними спільнотами. Він перестає бути нейтральним посередництвом і перетворюється на інструмент формування міжнародного сприйняття війни. Від прецизійності (точності) та об'єктивності перекладацьких рішень залежить те, як саме світова аудиторія інтерпретуватиме характер конфлікту, масштаби гуманітарних катастроф та політичні інтенції сторін. Важливим аспектом є те, що перекладач у воєнному дискурсі часто змушений працювати з термінологічною неочевидністю та евфемізмами, які використовуються для пом'якшення або викривлення реальності. Вибір між термінами (наприклад, «нейтралізація» замість «вбивство», «інцидент» замість «воєнний злочин») має не лише лінгвістичне, а й правове та геополітичне значення. Отже, переклад стає активним учасником процесу верифікації правди: він може або підсилювати первинний пропагандистський наратив, або виступати фільтром, що очищує інформацію від маніпулятивних нашарувань задля збереження фактичної точності. Особливої уваги потребує переклад неолексем, що виникають під час активної фази бойових дій і часто не мають словникових відповідників [3]. Перекладач змушений самостійно конструювати змісти, орієнтуючись на контекстуальне оточення та політичний вектор повідомлення. Використання описового перекладу або транслітерації (наприклад, терміна «бавовна» у специфічному воєнному контексті) стає засобом збереження унікального культурного забарвлення дискурсу. Важливо також розрізняти евфемізми, що використовуються для дотримання військової таємниці, та ті, що мають на меті приховування агресії. Відтак, лінгвістична експертиза перекладача

дозволяє ідентифікувати спроби мовного маскування реальності, забезпечуючи прозорість міжнародної комунікації [112, 11].

Особливості перекладу воєнної, політичної та пропагандистської лексики визначаються перш за все її функціональною специфікою, де кожна мовна одиниця характеризується високим рівнем термінологічної точності, емоційної виразності або прихованої ідеологічної спрямованості. Воєнна лексика вимагає від перекладача впевненого володіння вузькоспеціалізованою номенклатурою, адже назви військових підрозділів, озброєння, тактичних прийомів та процедур становлять частину чітко структурованої системи. Найменша неточність у передачі військових звань чи описі техніки може призвести до дезінформації або викривлення реальних подій. Зокрема, особливу складність додає необхідність адаптації національних стандартів до міжнародних, таких як стандарти НАТО, що обумовлює пошук функціональних відповідників для забезпечення однозначного сприйняття у багатомовному середовищі. Політична лексика виникає в контексті складних ідеологічних конструкцій, неологізмів та аббревіатур, які швидко з'являються внаслідок геополітичних змін. Її переклад передбачає не лише комплексний лінгвістичний аналіз, а й глибокі знання політичної структури, історії, дипломатичних традицій. Велике значення мають міжкультурні нюанси, оскільки один і той самий термін може значно варіюватися в різних мовах. Завдання перекладача тут включає точну передачу абстрактних концептів із збереженням смислової єдності тексту, уникнення зміщення значень. Найсерйозніші виклики постають у роботі з пропагандистською лексикою, основною метою якої є емоційний вплив на аудиторію, пробудження страхів або формування колективної ідентичності. Вона нерідко включає евфемізми для приховування реалій, агресивні метафори та інші маніпулятивні засоби, що подають викривлене бачення світу. Завдання перекладача тут полягає у збереженні прагматичного заряду тексту (емоційного впливу), при цьому залишаючись об'єктивним і нейтральним у відтворенні первісного ідеологічного наповнення. Такий

підхід потребує розмежування між фактичною інформацією та її конотативними нашаруваннями. Особливу увагу слід приділяти оцінній тональності тексту. Навмисна або випадкова зміна конотації, наприклад перетворення «повстанців» у «терористів» чи «військової операції» в «агресію», здатна кардинально змінити сприйняття матеріалу. Відтак професійний підхід у перекладі має ґрунтуватися на лінгвістичній нейтральності та об'єктивності [9]. Це передбачає виявлення маніпулятивних стратегій оригінального тексту і їх точне, однак делікатне відтворення, яке дозволяє уникнути прямого втручання у його ідеологічний зміст при збереженні автентичності висловлювань.

Сьогодні існує кілька основних підходів до того, як саме потрібно перекладати тексти про війну. Кожен із них дивиться на роботу перекладача під своїм кутом. Дескриптивний підхід — це свого роду «фіксація фактів». Перекладач просто записує, які слова та конструкції використовуються в тексті, не намагаючись давати їм оцінку чи щось змінювати. Прагматичний підхід ставить на перше місце результат: головне, щоб повідомлення «спрацювало» — тобто було зрозумілим і викликало у читача ту реакцію, яку планував автор. Когнітивний підхід досліджує, як ми взагалі розуміємо військові терміни та образи. Він вивчає, як у голові перекладача та читача виникає картинка того, що відбувається на фронті, і як переклад може змінити це уявлення. Найбільшу увагу сьогодні приділяють критичному підходу. У ньому переклад розглядають не просто як заміну одних слів іншими, а як велику відповідальність. Тут вважається, що перекладач — це не робот-передавач, а активний учасник подій. Своїм вибором слів він може впливати на те, що подумає про війну світова спільнота. Критичний підхід дозволяє побачити, чи не приховує переклад правду і чи не підігрує він пропаганді. крім зазначених моделей, важливо виділити дискурс-аналітичний підхід, який дозволяє дослідити переклад у зв'язку з соціальними інститутами та владними структурами. Він допомагає зрозуміти, як ієрархія міжнародних відносин диктує вибір тих чи інших перекладацьких стратегій.

Функціональний підхід, своєю чергою, акцентує на теорії «скопос», де стратегія перекладу визначається очікуваним впливом на іноземну спільноту. У часи війни цей вплив часто спрямований на формування емпатії або залучення міжнародної підтримки. Кожна з цих теоретичних моделей пропонує свій набір інструментів для деконструкції воєнних текстів і виявлення прихованих смислів. Перекладач може або сліпо повторювати маніпулятивні фрази оригіналу, або, навпаки, викривати їх, роблячи повідомлення більш об'єктивним [126]. Таким чином, теоретичні моделі допомагають зрозуміти, що переклад у часи війни — це не тільки питання знання мови, а й питання етики, правди та впливу на те, як світ бачитиме конфлікт.

У сучасному перекладознавстві особливої актуальності набуває концепція «агентності» перекладача (translator's agency). В умовах війни перекладач перестає бути лише пасивним посередником, а стає активним соціальним суб'єктом, який несе відповідальність за репрезентацію національного досвіду. Мова йде про так званий «активістський переклад», де фахівець свідомо обирає стратегії, що протидіють дезінформації та сприяють гуманізації жертв конфлікту. Така позиція вимагає балансу між професійною нейтральністю та громадянським обов'язком, перетворюючи кожне перекладацьке рішення на акт етичного вибору. Етичні аспекти перекладу під час воєнного конфлікту набувають виняткової значущості, перетворюючи роботу з текстами на сферу складних моральних рішень. У центрі цієї проблематики постають питання достовірності, ідеологічного впливу, цензури та персональної відповідальності перекладача. У таких умовах перекладач перестає бути виключно фахівцем із мов — він стає моральним суб'єктом, змушеним у кожному тексті обирати між дослівністю, адаптацією під культурні особливості аудиторії чи пом'якшенням гострих формулювань. Принцип достовірності виступає ключовим, адже під час війни інформація перетворюється на потужну зброю. Будь-яке, навіть ненавмисне, спотворення фактів, даних або імен може стати підґрунтям для поширення

небезпечної дезінформації, яка в контексті міжнародного діалогу здатна посилити напругу чи дискредитувати сторону конфлікту [26]. Ідеологічна обумовленість є майже неминучою, оскільки перекладач є частиною певного соціального середовища та має власну систему цінностей. Але етичні принципи зобов'язують його до високого рівня саморефлексії: необхідно чітко усвідомлювати свої упередження й прагнути мінімізувати їхній вплив на текст, уникнувши перетворення перекладу на інструмент особистої чи державної пропаганди. Особливим викликом у цьому контексті є цензура, яка в умовах війни проявляється на двох рівнях. Зовнішня цензура включає державні нормативи, редакційну політику чи вимоги збереження військової таємниці, що змушує уникати певних тем або змінювати вирази. Водночас внутрішня цензура, або самоцензура, виникає через страх, патріотизм або особисті моральні переконання перекладача, що неминуче впливає на зміст і відвертість перекладеного матеріалу. Таким чином, у кризових умовах формується унікальна модель перекладацької відповідальності. Вона вимагає від перекладача балансу між професійними стандартами точності, дотриманням етичних норм людяності та врахуванням власної громадянської позиції. Етика перекладу під час війни — це не лише набір правил, а безперервна боротьба за збереження об'єктивності й уникнення дезінформації в інформаційному просторі. Етична відповідальність перекладача також поширюється на висвітлення людських страждань, де мова повинна бути чутливою і водночас позбавленою зайвого пафосу. Важливо уникати «мовної віктимізації», коли через невдалий підбір слів постраждалі сприймаються лише як пасивні об'єкти подій. Перекладач має усвідомлювати, що його текст може стати першоджерелом для істориків майбутнього, що накладає обов'язок максимальної фактичної вивіреності [120, с. 153]. В умовах емоційного напруження перекладач виконує роль «стабілізатора» смислів, що протидіє хаотизації інформаційного поля. Це вимагає високого рівня психологічної стійкості та здатності абстрагуватися від особистих переживань заради професійного стандарту.

Окрім суто інформаційного та політичного складників, переклад воєнного дискурсу відіграє критичну роль у гуманітарній сфері, де слово безпосередньо впливає на долі людей. Саме через призму перекладу світова спільнота оцінює масштаби гуманітарних катастроф, порушення прав людини та тяжкість воєнних злочинів. У цьому контексті переклад стає юридичним та моральним доказом: від того, як перекладено свідчення очевидців, звіти з місць трагедій чи заклики про допомогу, залежить швидкість і обсяг міжнародної реакції — від надання притулку біженцям до прийняття резолюцій про гуманітарну підтримку. Будь-яка неточність, тенденційність або свідоме викривлення сенсів може мати фатальні наслідки. Неправильний переклад здатен штучно занижити масштаби трагедії, роблячи її «невидимою» для світу, або ж навпаки — перебільшити факти з метою маніпуляції, що згодом підриває довіру до реальних жертв. Саме тому сучасний перекладач у зоні воєнного конфлікту повинен володіти не лише бездоганною лінгвістичною компетенцією, а й глибоким розумінням міжнародного гуманітарного права. Він має орієнтуватися у специфічних культурних кодах та інформаційних стратегіях, щоб розпізнавати спроби дезінформації та зберігати об'єктивність навіть у ситуаціях максимального психологічного тиску.

Таким чином, переклад у межах воєнного дискурсу постає як багатовимірний феномен, у якому тісно переплітаються лінгвістичні структури, психологічні стани, політичні вектори та етичні імперативи. Це не просто технічний інструмент комунікації, а потужний засіб конструювання глобальних наративів та формування колективної пам'яті про війну. Переклад визначає, які образи та смисли залишаться в історії, а які будуть витіснені на периферію суспільної свідомості. Робота перекладача в таких умовах вимагає екстремально високого рівня професіоналізму та розвиненого критичного мислення. Адже саме він виступає «архітектором» того вікна, через яке міжнародна спільнота спостерігає за перебігом війни, намагаючись зрозуміти

її витоків, досягнути масштаби її наслідків та сформувати власну етичну позицію щодо подій, які змінюють світ.

Підсумовуючи, воєнний дискурс у перекладі — це простір, де вирішується доля міжнародної суб'єктності держави. Мовна репрезентація війни формує не лише поточні новини, а й довгострокові геополітичні наративи. Перекладач стає гарантом того, що національна трагедія буде почута і правильно інтерпретована світовою аудиторією. Його робота є запобіжником проти семантичної ізоляції країни в умовах глобальної інформаційної агресії. Таким чином, воєнний переклад виступає критично важливим сегментом філологічної науки, що поєднує в собі лінгвістичну майстерність, етичну твердість та державницьку позицію.

1.5. Цифрова трансформація перекладу в міжнародному інформаційному просторі

У сучасному світі цифровізація визначає темпи розвитку всіх сфер суспільного життя, включаючи міжнародний інформаційний простір, де роль перекладу зазнала суттєвих змін. Якщо раніше переклад сприймався переважно як інтелектуальна діяльність, здійснювана людиною-перекладачем, то сьогодні він трансформувався у складне явище, інтегроване у глобальні цифрові платформи, штучний інтелект, автоматизовані системи обробки даних і канали масової комунікації. У цьому контексті переклад вже не є просто засобом передачі змісту між мовами. Він став важливим інструментом моделювання та поширення інформації, формування громадської думки, впливу на політичні процеси і навіть забезпечення міжнародної безпеки [37, с. 149]. Цей перехід перекладу до цифрової ери обумовлений низкою факторів: зростанням глобалізації комунікаційних мереж, домінуванням соціальних медіа, потребою в миттєвому доступі до новин та аналітичних даних, а також розвитком систем машинного перекладу, здатних працювати у режимі реального часу. Усі ці чинники створюють основу для нового типу перекладацького середовища, в

якому людська та машинна інтерпретація працюють пліч-о-пліч. Сучасний цифровий переклад слід розглядати як невід'ємну частину стратегічних комунікацій (StratCom), де швидкість обробки контенту прямо пропорційна його політичному впливу [118; 43]. Використання хмарних технологій дозволяє створювати спільні термінологічні простори, що забезпечують єдність офіційного голосу держави на міжнародній арені. Це мінімізує ризик різночитань у трактуванні ключових воєнно-політичних термінів різними відомствами. У такий спосіб переклад інтегрується в архітектуру кібербезпеки, захищаючи інформаційний суверенітет від зовнішніх втручань. Цифровізація також уможливорює моніторинг іноземних медіа в реальному часі, що дозволяє миттєво реагувати на ворожі наративи. Завдання перекладача при цьому розширюються, включаючи аналіз текстів, їх редагування, перевірку фактів і адаптацію інформації до конкретного контексту. Цифрові технології значно пришвидшили процес перекладу, що особливо важливо у сфері міжнародної журналістики, дипломатичної комунікації, війни та кризових ситуацій. В умовах інтенсивного обміну інформацією переклад перестає бути лише академічною практикою; він стає частиною оперативного реагування на політичні, гуманітарні та безпекові виклики. Новинні агенції, соціальні мережі та міжнародні інституції активно використовують автоматизовані засоби перекладу для забезпечення багатомовного охоплення аудиторій. Тепер інформаційний потік стає не лише транскордонним, а й трансмовним [131, 28]. Проте швидкість нерозривно пов'язана з ризиками — автоматизований переклад часто продукує неточності, стилістичні спотворення, семантичні зсуви, що в умовах геополітичної напруги можуть спричинити інформаційні конфлікти, маніпуляції та пропагандистські інтерпретації.

Центральним елементом цієї трансформації є перехід до широкого впровадження нейронних мережевих технологій (NMT) та систем штучного інтелекту, що кардинально змінили швидкість обробки даних у міжнародному полі. У цьому контексті надзвичайного значення

набувають автоматизовані системи підтримки перекладача (CAT-tools), такі як системи пам'яті перекладів (Translation Memory), динамічні термінологічні бази та цифрові корпуси текстів. Ці інструменти дозволяють не лише автоматизувати рутинні процеси, а й забезпечувати сувору єдність термінології та стилістичну послідовність при опрацюванні великих масивів інформації. Особливо критичним це стає у сферах новинної журналістики та офіційної дипломатії, де часте повторення ключових понять — назв міжнародних організацій, офіційних титулів, геополітичних термінів чи дипломатичних формулювань — вимагає абсолютної точності та миттєвої верифікації за міжнародними стандартами. Проте цифрова трансформація не обмежується лише інструментарієм, вона змінює саму природу взаємодії між автором повідомлення та світовою аудиторією. Впровадження алгоритмів штучного інтелекту призвело до виникнення феномену «миттєвої глобалізації» контенту, коли новина, згенерована в одній точці планети, за лічені секунди стає доступною десятками мов [41]. Це породжує нову проблему — конфлікт між швидкістю трансляції та якістю смислової адаптації. У гонитві за оперативністю медіаплатформи часто нехтують глибоким лінгвістичним аналізом, що створює ризики викривлення складних політичних контекстів. Крім того, автоматизовані системи часто демонструють так звану «алгоритмічну упередженість», репродукуючи стереотипи, закладені в навчальних масивах даних. Це особливо небезпечно у міжнародному інформаційному дискурсі, де некоректний вибір слова алгоритмом може бути сприйнятий як свідомо політична провокація або зміна офіційного курсу держави. Цифровізація також спричинила появу нових форм контенту, таких як мультимодальні повідомлення в соціальних мережах, де текст нерозривно пов'язаний з візуальними та звуковими компонентами. Переклад таких одиниць потребує від фахівця навичок транскреації, тобто творчої адаптації, яка зберігає емоційний вплив оригіналу в іншому культурному середовищі. Більше того, у цифрову епоху перекладач стає ключовою фігурою у боротьбі з дезінформацією та «фейковими новинами».

Він здійснює лінгвістичний фактчекінг, виявляючи маніпулятивні вставки, що могли з'явитися в процесі автоматичної обробки або навмисного втручання. Сучасний переклад у міжнародному дискурсі остаточно переходить до гібридної моделі, де штучний інтелект виконує первинну обробку контенту, а людина-перекладач бере на себе функції інтелектуального постредагування, глибокого аналізу та контекстуалізації [36]. Ця модель передбачає зміщення акценту з механічного перекладу слів на управління сенсами та культурними кодами. Перекладач сьогодні має бути експертом з інформаційної гігієни, здатним розпізнавати приховані конотації та запобігати поширенню ідеологічних маніпуляцій. У такому середовищі професійна компетенція доповнюється знаннями з цифрової безпеки та вмінням працювати з великими даними (Big Data) [98; 40, с. 67]. Саме людина залишається етичним фільтром, який здатен оцінити наслідки вживання того чи іншого терміна в конкретній геополітичній ситуації. Автоматизація знімає з перекладача тягар технічної роботи, але водночас накладає на нього колосальну відповідальність за фінальну верифікацію повідомлення. Таким чином, технологічна інтеграція перетворює переклад на стратегічний інструмент управління інформаційними потоками, де фінальне слово у визначенні істини залишається за людиною. Впровадження великих мовних моделей (LLM) останнього покоління відкриває нові можливості для автоматизації стилістичної адаптації текстів під конкретні регіональні аудиторії. Проте робота з ШІ вимагає від перекладача навичок «промт-інжинірингу» — здатності ставити точні лінгвістичні завдання для мінімізації галюцинацій нейромереж. Особливим викликом є подолання дата-байасу (data bias), коли алгоритми, навчені на російськомовних або застарілих корпусах, автоматично використовують некоректні топоніми чи прийменники (наприклад, конструкцію «на Україні»). Перекладач у цифрову епоху має виступати цензором алгоритмічних рішень, запобігаючи легітимізації колоніальних мовних штампів. Таким чином, гібридна модель перекладу стає запобіжником проти технологічної дезінформації. У підсумку, цифрова

трансформація не замінює інтелект перекладача, а підсилює його, створюючи нові умови для глобального взаєморозуміння або, за умови професійної недбалості, для глибшої інформаційної ізоляції.

Розвиток гібридних моделей комунікації призвів до того, що межа між професійним та аматорським споживанням інформації практично зникла. У цьому контексті особливо помітною та суперечливою постає роль систем машинного перекладу (МП) у міжнародному інформаційному дискурсі. Сервіси на основі нейронних мереж та великих мовних моделей, такі як Google Translate, DeepL чи ChatGPT, перетворилися на невід'ємний складник сучасної журналістики, цифрової дипломатії та щоденної публічної комунікації. З одного боку, ці технології виконують важливу соціальну функцію — вони демократизують доступ до глобальних знань, дозволяючи мільйонам людей миттєво розуміти іноземні джерела без посередництва професійних лінгвістів. Це створює ілюзію повної прозорості кордонів та сприяє безперешкодному обміну думками в режимі реального часу. Проте, з іншого боку, масове використання МП створює небезпечні передумови для формування поверхневого, некритичного, а часто й цілком хибного сприйняття складних текстів. Головна проблема полягає в тому, що алгоритми, попри свою лінгвістичну досконалість, залишаються «глухими» до позамовного контексту [62]. Машинний переклад успішно відтворює граматичну структуру, але він неспроможний повноцінно передати приховані конотації, прагматику, тонкі культурні маркери або особливу політичну чутливість повідомлення. У воєнному та політичному дискурсах це стає критичним фактором. Наприклад, переклад таких термінів, як «invasion» (вторгнення), «occupation» (окупація), «casualties» (втрати/жертви), «defence» (оборона) чи «resistance» (спротив), несе в собі не лише сухий словниковий зміст, а й величезний ідеологічний та емоційний заряд. Якщо алгоритм обирає занадто нейтральний еквівалент або використовує термінологію, нав'язану агресивним наративом (на основі частотності слів у мережі), він мимовільно викривлює реальну картину подій. Таким чином, некоректний

машинний переклад може працювати як інструмент «м'якої» пропаганди, розмиваючи відповідальність сторін конфлікту або нівелюючи масштаби трагедії. Це перетворює МП на зону високого ризику, де швидкість отримання інформації часто досягається ціною втрати її істинного змісту та етичної глибини. Машинний переклад у воєнний час часто стає об'єктом маніпуляцій через так звані «лінгвістичні атаки» на алгоритми самонавчання. Користувачі можуть навмисно пропонувати хибні варіанти перекладу, щоб змінити конотацію слів у популярних онлайн-сервісах. Це перетворює цифрові словники на поле битви за інтерпретацію статусів (наприклад, «civil war» замість «foreign aggression»). Отже, критичне сприйняття машинного виходу є базовою вимогою до міжнародних журналістів та аналітиків. Професійна спільнота має активно працювати над створенням верифікованих україномовних корпусів даних, щоб алгоритми навчалися на об'єктивній та патріотично вивірній базі.

Проблема недосконалості алгоритмічних рішень стає особливо гострою, коли вони інтегруються у простір глобальних цифрових платформ. Розвиток соціальних мереж, таких як Facebook, Instagram, YouTube та TikTok, докорінно змінив не лише швидкість, а й саму природу міжнародного інформаційного дискурсу. Сьогодні новини формуються та транслюються не лише професійними медіа-корпораціями, а й мільйонами пересічних користувачів, що створює ефект «горизонтальної комунікації». У такому динамічному середовищі переклад здебільшого здійснюється автоматично — через вбудовані функції платформ або під час швидкого репосту та цитування іншомовного контенту [18]. Головний виклик полягає в тому, що інструменти перекладу в соціальних мережах орієнтовані на миттєву комунікативну ефективність та спрощення, а не на термінологічну чи фактологічну точність. Це створює сприятливе підґрунтя для швидкого поширення фейків, перекручених цитат або маніпулятивно змінених тверджень, які в перекладі можуть набути зовсім іншої тональності. У воєнний період, коли кожне слово має вагу юридичного доказу чи заклику до

дії, такі автоматизовані помилки або свідомі викривлення набувають стратегічного, а іноді й катастрофічного значення. Зокрема, досвід російсько-української війни у 2022–2025 роках наочно продемонстрував, що переклад інформації в соцмережах є потужним інструментом мобілізації міжнародної підтримки та формування глобальних наративів про агресію, геноцид, окупацію та гуманітарні кризи. Один вірусний пост, некоректно перекладений вбудованою системою, може спричинити хвилю дезінформації або, навпаки, вчасно адаптований заклик може об'єднати світ навколо допомоги жертвам [38, с. 140]. Саме тому в сучасному цифровому середовищі роль перекладача зазнає суттєвої еволюції: він перестає бути лише перекладачем тексту і стає активним учасником інформаційної безпеки. Його відповідальність тепер охоплює лінгвістичний моніторинг, верифікацію джерел та активну боротьбу з дезінформацією. У світі, де алгоритми соціальних мереж визначають, що бачать мільярди людей, професійний переклад стає критично важливим фільтром, який захищає істину від маніпулятивних інтерпретацій та забезпечує адекватне розуміння трагічних реалій війни на глобальному рівні. У середовищі соціальних мереж переклад стає основою OSINT-розслідувань (розвідки на основі відкритих джерел), де кожна деталь свідчень очевидців потребує прецизійного відтворення. Робота з аматорським контентом вимагає адаптації неформальної лексики, сленгу та діалектизмів, що часто є непідвладним автоматичним системам. Перекладач-аналітик у соцмережах відстежує віральність повідомлень, коригуючи помилки автоматичного перекладу до того, як вони стануть трендами. Це дозволяє зберігати емоційну достовірність історій про війну, не втрачаючи при цьому фактологічної точності. У такий спосіб переклад стає формою цифрового активізму, що підсилює голос жертв агресії в глобальному медіапросторі.

Цифрова трансформація створила новий феномен — інформаційну глобальність перекладу, коли текст, перекладений однією мовою, миттєво стає доступним у всьому світі. Це підсилює стратегічну вагу перекладацьких

рішень. Наприклад, переклад офіційних заяв державних лідерів під час війни може вплинути на позицію урядів, санкційну політику, військову допомогу або сприйняття міжнародного права. Таким чином, переклад перестає бути лише лінгвістичним актом — він набуває політичного виміру. Цифровий дискурс змінює й стандарти перекладу: важливо не лише передати зміст, а й забезпечити відповідність інтонацій, дискурсивної стратегії, комунікативної мети. У дипломатичній комунікації навіть мінімальні зміни — заміна «condemn» на «criticize» або «invasion» на «military operation» — можуть суттєво змінити політичний ефект [97]. Ще однією особливістю цифрової трансформації є поява нових жанрів перекладу: транскрибування, субтитрування, мультимодальний переклад, переклад мемів, інфографік, коротких відео та аудіоповідомлень. У цих жанрах значну роль відіграють візуальні елементи, контекст, інтонація, невербальні маркери. Машинний переклад не завжди здатен адекватно інтерпретувати алюзії, гумор, пропагандистські натяки, евфемізми, культурні коди. Мультимодальний переклад вимагає синхронізації тексту з візуальним рядом, де семантика слова має гармоніювати з емоційним навантаженням відеокадру. Переклад мемів та інфографік про війну стає окремим видом культурного трансферу, де важливіша не буквральність, а збереження іронії чи пафосу [121, с. 13]. Це потребує від фахівця високої когнітивної гнучкості та розуміння механізмів інтернет-комунікації. Вдала адаптація візуального контенту дозволяє українським нарративам ефективно конкурувати за увагу іноземної молодіжної аудиторії. Таким чином, переклад виходить за межі тексту, стаючи комплексним дизайном смислів у цифровому середовищі. Тому перекладач мусить володіти не лише мовною, а й медіаграмотністю, аналітичними навичками, здатністю розпізнавати маніпулятивні стратегії. Цифрове середовище змінило й етику перекладача. У ситуації, коли інформація поширюється миттєво, перекладач несе відповідальність не лише за точність відображення подій, а й за запобігання поширенню фейків, образливих висловлювань, дискримінаційних формулювань або пропагандистських

кліше. Особливо це актуально під час війни, коли інформація стає зброєю. Недостовірний переклад може завдати реальної шкоди: призвести до міжнародних скандалів, посилити конфлікт, спричинити паніку або вплинути на рішення урядів.

Отже, цифрова трансформація перекладу визначила нові функції перекладача: він перестає бути лише перекладачем у лінгвістичному сенсі; він стає модератором, редактором, фактичним контролером інформаційного потоку, аналітиком дискурсу. У цьому полягає нова професійна ідентичність перекладача — відповідальна, технологічна, стратегічно спрямована. Водночас технологічний прогрес не замінює людини, а підсилює її роль: машинний переклад створює чернетку, але саме людина забезпечує точність, прагматику, етичність і достовірність [127, 7]. Саме ця нова парадигма стає визначальною при висвітленні глобальних криз, зокрема російсько-української війни, де швидкість та технологічність перекладу поєднуються з високим рівнем ідеологічної відповідальності. Розуміння цієї трансформації важливе не лише для фахівців з перекладу, а й для журналістів, політиків, дослідників медіа та суспільства загалом. У майбутньому роль перекладу у цифровому середовищі лише зростатиме, оскільки інформаційні війни, технологічні зміни та глобальні комунікаційні процеси ставатимуть дедалі складнішими. Переклад залишатиметься не просто способом міжмовної комунікації, а основою міжнародного розуміння, дипломатії та безпеки в умовах цифрової епохи.

Підсумовуючи, цифрова трансформація перекладу не знеособлює професію, а навпаки — висуває до перекладача вимоги вищого порядку. Технології стають потужним підсилювачем, але саме людська експертиза гарантує безпеку смислового переходу. У контексті війни в Україні переклад у цифровому просторі є стратегічним рубежем інформаційного фронту. Його якість та швидкість визначають динаміку формування світової солідарності навколо українського питання. Отже, розвиток цифрових компетенцій

перекладача є необхідною умовою для ефективної репрезентації національних інтересів у глобалізованому світі майбутнього.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи результати теоретичного дослідження, можна констатувати, що в умовах сучасної глобалізації та тотальної цифровізації переклад трансформувався з суто лінгвістичної діяльності у багатофункціональний інструмент міжкультурної медіації та стратегічний ресурс міжнародної безпеки. Міжнародний інформаційний дискурс сьогодні постає як складна екосистема, де мова, політика та технології перебувають у нерозривній єдності, а кожен комунікативний акт перетворюється на поле боротьби за право інтерпретувати реальність. Доведено, що воєнний дискурс у перекладному вимірі виходить за межі текстоцентричності, стаючи потужним засобом конструювання глобальних наративів, легітимації стратегічних рішень та формування міжнародної солідарності. Філологічний аналіз цього процесу засвідчує, що переклад функціонує як складна система рефреймінгу, де вибір стратегій форенізації чи доместикації, а також прецизійність передачі лексичних одиниць прямо впливають на емоційне залучення іноземної аудиторії та політичні наслідки сприйняття конфлікту [67]. У цьому контексті переклад стає формою свідчення, де лінгвістична точність прирівнюється до моральної позиції, забезпечуючи верифікацію правди та протидію пропагандистським впливам.

Окрему увагу приділено цифровій трансформації, яка визначила нову професійну ідентичність перекладача: він перестає бути пасивним трансмітером контенту і стає активним модератором, фактичним контролером інформаційного потоку та експертом з лінгвістичної гігієни. Попри стрімкий розвиток штучного інтелекту та машинного перекладу, які створюють умови для «миттєвої глобалізації» інформації, саме людська експертиза залишається гарантом безпеки смислового переходу та етичним

фільтром, здатним розпізнавати приховані маніпуляції та зберігати автентичність сенсів у мультимодальному середовищі.

Таким чином, у контексті війни в Україні переклад у цифровому просторі постає стратегічним рубежем інформаційного фронту. Він будує міст між локальною трагедією та світовою свідомістю, запобігаючи семантичній ізоляції держави та забезпечуючи якісну репрезентацію національних інтересів. Розвиток цифрових і критичних компетенцій перекладача, поєднаний з високою етичною відповідальністю, є необхідною умовою для формування об'єктивного міжнародного дискурсу та архітектури глобального взаєморозуміння [68]. Сформоване теоретичне підґрунтя дозволяє перейти до подальшого аналізу практичних кейсів перекладу матеріалів про російсько-українську війну, де мовна майстерність виступає запорукою збереження суб'єктності держави в глобальному інформаційному порядку.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

2.1.1. Наративний фреймінг воєнних реалій у перекладах світових ЗМІ

Сучасний медіадискурс у період збройних конфліктів стає не просто джерелом інформації, а динамічним полем смислового протиборства. У цьому контексті переклад перестає бути суто лінгвістичною операцією переносу значень з однієї мови в іншу. Він перетворюється на складний процес реконтекстуалізації, де кожне лексичне рішення може змінити сприйняття події глобальною аудиторією. Вивчення того, як провідні світові медіа інтерпретують воєнну реальність, дозволяє розкрити глибинні механізми впливу на суспільну думку через призму перекладацьких стратегій.

Аналіз практичного аспекту перекладу воєнних матеріалів у провідних світових медіа, таких як *The Guardian*, *BBC*, *CNN* та *Reuters*, дозволяє простежити безпосередню реалізацію стратегій наративного фреймінгу в умовах реального часу. Відповідно до концепцій Р. Ентмана та М. Бейкер, висвітлених у теоретичній частині дослідження, переклад у медіадискурсі не є нейтральним або прозорим відображенням подій [130]. Навпаки, він виступає активним інструментом селекції: вибору, підкреслення або, навпаки, затушовування певних аспектів воєнної реальності. У цьому контексті перекладач стає своєрідним «брамником» (*gatekeeper*), який через добір лексичних еквівалентів та граматичних конструкцій конструює певну когнітивну модель конфлікту для іноземного реципієнта [46]. Використання конкретних мовних засобів у згаданих виданнях демонструє, як через механізми перекладу подія вписується у ширший метанаратив — від «регіональної кризи» до «глобальної боротьби за демократію». Зокрема, прагматика перекладу в таких медіагігантах, як *BBC* чи *CNN*, часто базується

на принципі «економічної точності», де вибір між синонімічними рядами, наприклад, *invasion vs conflict* або *liberation vs recapture* зумовлений не лише лінгвістичною відповідністю, а й необхідністю підтримувати певну ідеологічну рамку, прийнятну для світової спільноти [15]. Таким чином, перекладацька діяльність у межах воєнного медіадискурсу трансформується у складний процес реконтекстуалізації, де кожен вербальний вибір має на меті легітимізацію конкретної політичної позиції та формування емоційно-оцінного фону сприйняття війни в Україні. Аналіз практичного аспекту перекладу воєнних матеріалів у провідних світових медіа, таких як *The Guardian*, *BBC*, *CNN* та *Reuters*, дозволяє простежити безпосередню реалізацію стратегій наративного фреймінгу в умовах реального часу. Відповідно до концепцій Р. Ентмана та М. Бейкер [2; 66], висвітлених у теоретичній частині дослідження, переклад у медіадискурсі не є нейтральним або прозорим відображенням подій. Процес перекладу та адаптації новин про війну в міжнародному медіапросторі виходить далеко за межі суто лінгвістичної трансформації. Він стає точкою перетину ідеологій, де кожне обране слово чи граматична конструкція формують певну «рамку» сприйняття подій аудиторією [33; 51].

Згідно з концепцією Роберта Ентмана, фреймінг виконує чотири ключові функції: визначення проблеми, встановлення причин, моральна оцінка та пропонування шляхів розв'язання. У контексті воєнного дискурсу це означає, що медіа не просто ретранслюють факти, а задають вектор того, як глядач має інтерпретувати конфлікт. Доповнюючи цей підхід, Мона Бейкер розглядає переклад як активний інструмент рефреймінгу. Вона наголошує, що перекладач (або редактор іноземного відділу медіа) не є нейтральним посередником. Він виступає соціально та політично заангажованим суб'єктом, який через стратегії селекції, підкреслення або навмисного затушовування певних аспектів може повністю змінити акценти першоджерела. Таким чином, медіадискурс стає майданчиком, де боротьба ведеться не лише за інформацію, а й за право надавати цій інформації

певного значення. Щоб зрозуміти, як саме ці теоретичні механізми втілюються у практиці світових ЗМІ під час висвітлення воєнних дій, необхідно розглянути конкретні прийоми подачі матеріалу. Систематизацію цих стратегій, що демонструють перехід від теоретичних концепцій Ентмана та Бейкер до реального медійного впливу, наведено нижче у Таблиці 2.1..

Таблиця 2.1.

Аналіз стратегій фреймінгу у світових медіа

Оригінал (укр)	Переклад (англ)	Стратегія	Прагматичний ефект
Визволення Херсону	Liberation of Kherson	Семантична еквівалентність	Утверджує право України на власні території та легітимність дій ЗСУ.
Повернення контролю	Recapture of the city	Нейтралізація (Reuters)	Переводить подію з морально-етичної площини у суто технічну площину воєнних дій.
Окупаційні війська	Russian-controlled forces	Пом'якшення (Mitigation)	Дистанціює агресора, створюючи ілюзію «внутрішнього» або знеособленого конфлікту.

Особливу увагу при аналізі текстів таких медіагігантів, як *BBC* та *CNN*, слід приділити граматичному оформленню подій, яке безпосередньо впливає на розподіл відповідальності в дискурсі. Часто у перекладах воєнних зведень спостерігається систематичне використання пасивних конструкцій, як-от «*cities were shelled*» (міста піддалися обстрілам) або «*civilian targets were hit*» (цивільні цілі були уражені). З позиції критичного дискурс-аналізу Н. Фейрклоу, така стратегія «десуб'єктивізації» (умисного приховування дійової особи) розмиває роль агресора, представляючи воєнні злочини не як свідомі

дії конкретної армії, а як стихійне лихо або неминучий, анонімний наслідок бойових дій [17]. Це суттєво змінює когнітивну модель сприйняття війни міжнародною аудиторією, зміщуючи фокус із «вини» на факт руйнування.

Процес перекладу в межах провідних міжнародних видань не є лінійним процесом кодування інформації; він підпорядковується багаторівневим ідеологічним та редакційним фільтрам, які детермінують фінальну інтерпретацію подій. Ця ієрархія фільтрації простежується на кількох взаємопов'язаних рівнях:

1. Аксіологічний рівень лексичного вибору: Вибір конкретної номінації для акторів воєнного конфлікту є первинним інструментом ідеологічного маркування. Використання термінологічних одиниць, наприклад, дихотомія «повстанець» (*rebel*), «сепаратист» (*separatist*) чи «терорист» (*terrorist*) не просто позначає суб'єкт, а превентивно конструює етичну та правову рамку сприйняття. Таким чином, переклад формує атитуди (установки) читача ще до моменту когнітивного засвоєння фактичного матеріалу, визначаючи легітимність або нелегітимність дій тієї чи іншої сторони.

2. Рівень концептуальної трансформації метафор: Воєнна метафорика в оригінальному тексті часто несе потужний емоційний та культурний заряд. У процесі перекладу ці метафори піддаються або стратегії інтенсифікації, що штучно підсилює драматизм і емоційну напругу, або стратегії «стерилізації» (нейтралізації). В останньому випадку текст позбавляється емоційної гостроти, перетворюючи опис бойових дій на відсторонений, технічно-мілітарний звіт. Така десенсибілізація тексту через переклад робить сприйняття людських втрат та руйнувань більш абстрактним для іноземного реципієнта.

3. Рівень граматико-синтаксичного рефреймінгу: Через специфічні трансформації синтаксичних структур перекладачі мають змогу маніпулювати причинно-наслідковими зв'язками події. Використання стратегій номіналізації (заміна дієслова іменником) або пасивних конструкцій

дозволяє змістити фокус із безпосереднього суб'єкта агресії на її наслідки. Це призводить до рефреймінгу події: з активного акту воєнної агресії вона трансформується у «неминучу обставину» або «об'єктивну даність», що фактично розмиває категорію відповідальності у міжнародному правовому та медійному дискурсах.

Узагальнюючи вищевикладене, доцільно представити систематизацію конкретних моделей фреймінгу, що домінують у дискурсі світових медіа-лідерів. Таблиця 2.2. наочно демонструє кореляцію між обраною стратегією видання та лінгвістичними засобами її реалізації в перекладі воєнних матеріалів.

Таблиця 2.2

Реалізація стратегій медіафреймінгу засобами перекладу

Медіа-ресурс	Тип фрейму	Перекладацький інструментарій	Прагматична мета
The Guardian	Емпатичний	Емоційно-оцінна лексика, акцент на гуманітарних наслідках.	Актуалізація почуття солідарності у читача.
BBC	Об'єктивістський	Дистанційовані конструкції (<i>alleged, reportedly</i>), пасивний стан.	Збереження репутації нейтрального джерела.
CNN	Аксіологічний	Використання ціннісних опозицій (<i>democracy vs aggression</i>).	Формування чіткої політичної позиції аудиторії.
Reuters	Номінативний	Денотативна лексика, уникнення епітетів, суха термінологія.	Передача фактичної інформації без емоційного забарвлення.

Таким чином, аналіз підтверджує, що перекладацька діяльність у світовому медіапросторі не обмежена лише пошуком мовних еквівалентів, а є процесом активного конструювання знань про війну. Вибір тієї чи іншої стратегії — від емоційної інтенсифікації до термінологічної стриманості —

безпосередньо керує увагою реципієнта, висвітлюючи одні аспекти конфлікту та залишаючи в тіні інші. У підсумку, це демонструє, що воєнний переклад у провідних медіа стає потужним інструментом «м'якої сили», який визначає не лише інформаційне наповнення, а й етичний та правовий контекст сприйняття подій світовою спільнотою

2.1.2. Номінація, евфемізація та нейтралізація відповідальності

Особливу увагу в межах практичного аналізу варто приділити механізму «номінації та маркування», який у дискурсивній практиці таких видань, як *The Guardian* чи *BBC*, трансформується у ключовий інструмент формування ідеологічного вектору повідомлення. Згідно з концепцією Мони Бейкер, процес перекладу в умовах конфлікту рідко обмежується пошуком семантичних еквівалентів; натомість перекладач, здійснюючи вибір між синонімічними рядами, вдається до «наративного рефреймінгу» (reframing). Цей процес передбачає свідоме переформатування контексту події через зміну її вербальних маркерів. Зокрема, переклад номінацій військових формувань, статусів територій або правової кваліфікації дій учасників протистояння безпосередньо корелює з процесами легітимізації чи делегітимізації сторін конфлікту в когнітивному просторі західного реципієнта. Наприклад, вибір терміна «*separatists*» (сепаратисти) замість «*collaborationists*» (колаборанти) або «*proxy forces*» (проксі-сили) зміщує акцент із зовнішньої агресії на внутрішній конфлікт, тим самим пом'якшуючи сприйняття ролі агресора. Аналогічно, маркування територій як «*disputed*» (спірні) замість «*occupied*» (окуповані) створює ілюзію правової неоднозначності, що суттєво деформує об'єктивну картину воєнних реалій [87; 16, с. 49]. Таким чином, номінація в перекладі постає не як статичне найменування, а як динамічна стратегія керування увагою аудиторії, що дозволяє медіагігантам вибудовувати певну ієрархію моральних та політичних оцінок у межах глобального воєнного наративу.

Крім того, у роботі таких впливових інформаційних агентств, як Reuters, чітко простежується стратегія «номінальної детонації» — специфічного прийому, що полягає у свідомому уникненні емоційно забарвлених прикметників, адвербіальних маркерів та оціночної лексики на користь нейтральних іменникових конструкцій. Така лінгвістична стриманість має на меті створення ілюзії «фактологічної сухості», об'єктивності та професійної відстороненості, що традиційно вважається золотим стандартом західної журналістики. Проте, якщо розглядати це явище крізь призму теорії фреймінгу Р. Ентмана, стає очевидним, що саме таке «виключення» (exclusion) певних моральних та правових оцінок через переклад є формою латентного (прихованого) фреймінгу. Видалення з тексту емоційних конотацій та переклад термінів у суто технічній площині (наприклад, заміна «кривавої різанини» на «інцидент із загибеллю цивільних») не усуває упередженість, а навпаки — цілеспрямовано спрямовує аудиторію до «збалансованого», але прагматично розмитого сприйняття дій агресора. Така стратегія «стерилізації» дискурсу перетворює акти явної агресії на анонімні воєнні події, де суб'єктність злочину нівелюється за рахунок номіналізації та відсутності аксіологічних орієнтирів. У результаті міжнародний реципієнт отримує десенсибілізований контент, який перешкоджає формуванню однозначної моральної позиції, що в умовах гібридної війни може використовуватись як інструмент легітимізації концепту «не все так однозначно», фактично підігруючи пропагандистським наративам агресора [30]. Наукова новизна такого підходу в межах нашого дослідження полягає у виявленні парадоксу: чим більш «стерильним» та позбавленим ад'єктивної (прикметникової) експресії є перекладений текст, тим потужнішим стає його маніпулятивний потенціал у контексті десемантизації агресії. Стратегія «номінальної детонації», яку активно застосовують провідні інформаційні агенції, базується на кількох лінгвістичних прийомах, що потребують детального філологічного розбору:

1. Заміна аксіологічних предикатів функціональними еквівалентами: Замість перекладу фрази як «*brutal Russian occupation*» (жорстока російська окупація), що містить пряму моральну оцінку, перекладачі часто обирають конструкцію «*Russian-controlled areas*» (території під контролем Росії). З погляду денотативного значення ці вислови близькі, проте прагматичний ефект кардинально різний: у другому варіанті через переклад повністю усувається конотація насильства та нелегітимності, замінюючись нейтральною констатацією факту адміністрування.

2. Використання термінологічної абстракції: Замість лексем, що позначають конкретні воєнні злочини (наприклад, «*massacre*» — різанина, бійня), у текстах медіа-агенцій часто з'являються абстрактні іменники на кшталт «*loss of life*» (втрата життів) або «*fatalities*» (загиблі). Такий переклад перетворює активне вбивство на пасивний результат, що, згідно з теорією М. Бейкер [42], є частиною стратегії «дистанціювання реципієнта», яка дозволяє світовій аудиторії сприймати війну в Україні як статистичний процес, а не як гуманітарну катастрофу.

3. Ефект «хибного балансу» через симетричну номінацію: Номінальна детонація часто супроводжується використанням однакових мовних маркерів для обох сторін конфлікту (наприклад, «*both sides of the conflict*» замість диференціації «*aggressor and defender*»). Переклад, що базується на такій симетрії, фактично рефреймує загарбницьку війну у формат «двостороннього зіткнення», де відповідальність розподіляється рівномірно. Це є класичним прикладом того, як лінгвістичне «мовчання» (відсутність оцінних слів) стає гучним ідеологічним висловом.

Таким чином, ухилення від використання емоційно забарвленої лексики в англomовних та європейських перекладах медіатекстів не є ознакою відсутності позиції. Це специфічна форма ідеологічної локалізації, яка має на меті створити «безпечний» для споживання контент, що не вимагає від західного читача негайної моральної чи політичної реакції. Відтак, перекладацька стратегія *Reuters* та подібних до нього медіа стає

механізмом консервації статусу-кво, де через лінгвістичну нейтральність легітимізується наративна неочевидність воєнних злочинів.

2.1.3. Доместикація та «стерилізація» воєнного досвіду

Важливим аспектом у структурі міжнародного медіадискурсу є редакційна адаптація заголовків та прямої мови, де переклад функціонує як інструмент соціокультурної фільтрації. Практика показує, що при відтворенні цитат безпосередніх учасників подій — солдатів, волонтерів, внутрішньо переміщених осіб або жертв воєнних злочинів — журналісти та редактори *CNN* часто вдаються до стратегії «культурного наближення» (domestication). Відповідно до концепції Л. Венуті, така стратегія має на меті мінімізувати «чужість» тексту, роблячи далекий і когнітивно складний воєнний контекст максимально прозорим та зрозумілим для американського чи європейського реципієнта. Більше того, стратегія доместикації у воєнному медіадискурсі часто межує з явищем «семантичної апропріації», коли перекладачі намагаються вписати унікальний український досвід у вже існуючі західні шаблони «постмодерних конфліктів». Це призводить до того, що лінгвістична адаптація заголовків у виданнях на кшталт *CNN* або *The Guardian* фокусується не на причині трагедії (агресії), а на її універсальних наслідках (гуманітарних аспектах). Наприклад, цитати про «боротьбу за існування нації» в англomовному перекладі часто трансформуються у дискурс «боротьби за права людини», що суттєво змінює прагматику висловлювання: замість екзистенційного вибору читачеві пропонується зрозуміла, але дещо стерилізована ліберальна концепція [32]. Така «редакційна цензура емоцій» через переклад створює ефект дискурсивної дистанції. Хоча текст стає легшим для сприйняття іноземною аудиторією, він втрачає свою здатність до мобілізації емпатії на тому рівні, на якому вона закладена в оригіналі. В результаті, доместикація виступає не просто як

лінгвістична допомога читачеві, а як фільтр, що пом'якшує радикальність українських вимог та досвіду, перетворюючи «голос війни» на «медійний продукт», адаптований до споживчих очікувань західного суспільства. Це підтверджує тезу про те, що переклад у медіагігантах є складним балансуванням між інформативністю та ідеологічною кон'юнктурою, де остання часто домінує у процесі фінальної верстки заголовків та лідів. Однак у межах воєнного нарративу цей процес виходить за межі суто лінгвістичної адаптації. Через доместикацію відбувається певна «ідеологічна асиміляція»: специфічні локальні конотації, що відображають унікальний досвід українського опору, заміщуються звичними для Заходу ліберально-демократичними топосами [50]. Наприклад, поняття «соборності» або «волі», які в українському дискурсі мають глибоке історико-екзистенційне коріння, у перекладі часто трансформуються у більш універсальні, але прагматично вузчі поняття *unity* (єдність) або *freedom* (свобода у значенні ліберальних прав). Такий підхід призводить до явища «сміслової редукації», коли автентичний голос учасника подій приноситься в жертву комунікативній комфортності іноземного читача. Рефреймуючи особисті свідчення через призму західних стандартів «прав людини» чи «гуманітарної кризи», перекладачі CNN мимоволі стирають політичну гостроту та національну специфіку вимог українського суспільства. У результаті, замість прямого зіткнення з реальністю війни, західна аудиторія отримує «одомашнений» нарратив, який вписується у вже існуючі ментальні схеми реципієнта, але водночас створює дистанцію між ним та реальним досвідом українців, перетворюючи живу трагедію на черговий стандартизований медійний сюжет.

Нарешті, критично важливим аспектом у структурі міжнародного воєнного дискурсу є фактор «перекладацького посередництва», який розкриває складну архітектуру створення медійного повідомлення. У воєнних репортажах ключову роль відіграють так звані фіксери — місцеві перекладачі та продюсери, які виступають первинними медіаторами між

подією та іноземним журналістом. Саме вони здійснюють початкову вербалізацію воєнної реальності, проте їхня діяльність часто залишається невидимою у фінальному продукті. Складність цього процесу полягає у тому, що первинний переклад фіксерів проходить крізь багаторівневу систему редакційної фільтрації у центральних офісах глобальних медіакорпорацій. На цьому етапі текст піддається жорсткому стилістичному та ідеологічному коригуванню відповідно до корпоративних стандартів та політичних пріоритетів видання. Як наслідок, виникає явище «дискурсивного згладжування», коли безпосередній, часто травматичний та емоційно насичений голос очевидця (локальний наратив) трансформується у стандартизований медійний контент, адаптований до очікувань глобальної аудиторії. Така багатоступенева трансформація створює суттєву дистанцію між «сирою» фронтовою реальністю та кінцевим медіапродуктом. Кінцевий наратив постає результатом складного компромісу між автентичним свідченням та жорсткою редакційною рамкою, що остаточно підтверджує тезу про суб'єктивну та ідеологічно заангажовану природу медіатрансляції конфлікту [64; 28]. Це перетворює переклад на інструмент реконтекстуалізації, де первинні сенси можуть бути або підсилені, або свідомо нівельовані залежно від мети медіа-актора, що робить критичний аналіз перекладацьких рішень невід'ємною частиною дослідження сучасних інформаційних воєн.

Особливої ваги у межах стратегій фреймінгу набуває процес ідеологічного конструювання образів «героя» та «жертви», що реалізується через специфічні перекладацькі трансформації та аксіологічне маркування. У матеріалах провідних англомовних видань, таких як *The Guardian* та *CNN*, образ українського захисника концептуалізується через термінологічні одиниці, що апелюють до метанарративів моральної вищості та екзистенційної стійкості. Зокрема, використання у перекладі номінацій «*freedom fighters*» (борці за свободу), «*defenders of democracy*» (захисники демократії) або «*resilient warriors*» (незламні воїни) виходить за межі суто

денотативного опису військовослужбовців. Це створює стійкий героїчний наратив, у якому фокус зміщується з технічних аспектів бойових дій на площину ціннісного, цивілізаційного протистояння. Таким чином, через переклад український солдат постає не лише як комбатант, а як суб'єкт, що захищає універсальні західні ідеали, що автоматично легітимізує запит України на міжнародну підтримку. Водночас образ «жертви» у медіадискурсі деталізується через стратегію персоналізації та емоційної інтенсифікації трагедії. Використання у перекладах свідчень очевидців емоційно наснажених одиниць (наприклад, *«heart-wrenching testimonies»* — серцеровдираючі свідчення, *«civilian carnage»* — різанина цивільних, *«harrowing accounts»* — жахливі розповіді) дозволяє надати воєнним діям виразного гуманістичного виміру. Це сприяє подоланню «ефекту звикання» у іноземного читача, залучаючи його до безпосереднього співпереживання через когнітивний механізм емпатичного залучення. Проте слід зауважити, що така дихотомія «героя» та «жертви» у перекладі виконує не лише гуманітарну, а й прагматично-політичну функцію. Конструюючи образ «невинної жертви», перекладачі створюють необхідне підґрунтя для морального осуду агресора, тоді як образ «героя-захисника» слугує аргументом для мілітарної допомоги. Отже, переклад у західних медіа стає простором семіотичної боротьби, де через ретельний відбір епітетів та метафор формується етична карта війни, на якій міжнародна аудиторія чітко розрізняє сторони конфлікту не за географічними, а за морально-етичними ознаками [94]. Це остаточно перетворює перекладача на активного учасника стратегічних комунікацій, чия робота безпосередньо впливає на рівень міжнародної солідарності з Україною.

Проте аналіз практичного матеріалу виявляє і приховані механізми маніпулятивного фреймінгу, що проявляються через стратегію надмірного пом'якшення (евфемізації) та термінологічної нейтралізації. У низці репортажів таких впливових агенцій, як *Reuters* та *BBC*, спостерігається стійка тенденція до зміщення фокусу з активного суб'єкта агресії на її

пасивні наслідки. Зокрема, у процесі перекладу та подальшої контекстуалізації подій прямі дефініції збройної агресії РФ або воєнних злочинів часто замінюються абстрактною категорією «гуманітарної кризи» (*humanitarian crisis*). З погляду когнітивної лінгвістики, такий перекладацький вибір призводить до явища «сміслового розмивання»: поняття «криза» апелює до стихійного, майже природного лиха, позбавленого конкретного ініціатора, тоді як термін «агресія» чітко вказує на правове та моральне порушення з боку суб'єкта. Використання евфемізмів типу «*escalation of hostilities*» (ескалація ворожнечі) замість «*Russian offensive*» (російський наступ) або «*unrest*» (заворушення) замість «*occupation*» (окупація) створює ілюзію двосторонньої відповідальності або некерованості процесу. Згідно з теорією Р. Ентмана, така стратегія «виключення агента» (*agent exclusion*) через переклад є формою латентного фреймінгу, яка спрямовує аудиторію до відстороненого споглядання подій. Замість того, щоб ідентифікувати міжнародний злочин, західний реципієнт, під впливом «стерилізованого» перекладу, починає сприймати війну в Україні як складний геополітичний вузол або гуманітарний колапс, що не потребує однозначної оцінки «агресор – жертва» [74]. Це підтверджує, що евфемізація в медіа-перекладі може бути не лише наслідком редакційної прагнення до об'єктивності, а й інструментом свідомого конструювання «нарративної амбівалентності», що в умовах інформаційної війни суттєво послаблює позиції України на міжнародній арені.

Така перекладацька стратегія постає специфічною формою нарративного рефреймінгу, що кардинально змінює вектор сприйняття воєнної дійсності міжнародною аудиторією. Замість експліцитного опису воєнного злочину або цілеспрямованого акту агресії, перекладений текст зміщує фокус на дефіцит ресурсів, потоки біженців чи масштабну деструкцію інфраструктури, представляючи їх як неминучі, майже «стихійні» наслідки конфлікту. Яскравим прикладом такої маніпулятивної трансформації є заміна прямих каузальних зв'язків на описові конструкції. Замість однозначної

вказівки на джерело дії — «*Russian missile strike caused...*» (Російський ракетний удар спричинив...) — у медійних перекладах нерідко з'являється деперсоніфікована формула: «*The ongoing conflict has led to a dire humanitarian situation in...*» (Триваючий конфлікт призвів до жахливої гуманітарної ситуації в...). З погляду лінгвопрагматики, така заміна призводить до дискурсивного розмивання відповідальності агресора. Війна в такому перекладному фреймі деполітизується і подається як абстрактна «складна ситуація», що потребує лише гуманітарної емпатії та допомоги, а не жорсткої політичної консолідації чи воєнної відсічі. У цьому контексті переклад трансформується з технічного засобу передачі інформації на ідеологічний фільтр, що володіє амбівалентним потенціалом: він здатний як викривати природу злочинів, роблячи їх очевидними для світової спільноти, так і майстерно маскувати їх під «технічні наслідки» збройного зіткнення [95] . Це підтверджує нашу тезу про те, що перекладацький вибір у медійному дискурсі безпосередньо детермінує рівень міжнародної суб'єктності України, оскільки «стерилізація» мови війни через переклад фактично легітимізує бездіяльність і втому іноземного реципієнта.

Узагальнюючи все вищевикладене, можна стверджувати, що переклад у дискурсивному полі світових медіа-гігантів виступає не просто технічним посередником, а потужним інструментом «м'якої сили», здатної радикально трансформувати сприйняття воєнної дійсності. Використання стратегій емоційної інтенсифікації та аксіологічного маркування дозволяє перекладу ефективно викривати воєнні злочини, апелюючи до моральних почуттів глобальної аудиторії. Водночас, через механізми термінологічної нейтралізації, евфемізації та пасивного синтаксису, переклад може виконувати функцію прихованого маскуванню агресії, розмиваючи категорію відповідальності та нівелюючи суб'єктність злочину. Виявлена в ході дослідження нарративна асиметрія — розрив між автентичним досвідом війни в Україні та його «одомашненим» медійним відображенням — свідчить про глибоку ідеологічну фільтрацію текстів у межах редакційної політики

західних корпорацій. Ця дистанція між подією та її інтерпретацією зумовлює нагальну необхідність переходу від аналізу медіа-посередників до вивчення стратегій прямої комунікації [128]. Саме тому в наступному підрозділі особливу увагу буде приділено офіційним промовам українських політичних лідерів. Аналіз того, як їхня риторика перекладається та адаптується для міжнародної спільноти, дозволить простежити спроби України безпосередньо впливати на світовий наратив, оминаючи фільтри медійної реконтекстуалізації та відстоюючи власну суб'єктність у глобальному інформаційному просторі.

2.2.1. Переклад політичних промов як інструмент мобілізації міжнародної аудиторії

У цьому контексті переклад виступів представників вищого державного та військового керівництва України перетворюється на стратегічний інструмент прямої трансляції національних наративів. Зокрема, аналіз перекладів промов Володимира Зеленського та Олени Зеленської дозволяє простежити стратегію емоційної інтенсифікації та ціннісного діалогу зі світом. Водночас виступи дипломатичного корпусу (зокрема Дмитра Кулеби та представників України в ООН) демонструють перекладацьку адаптацію правових та політичних аргументів до міжнародних стандартів. Важливим складником дослідження є також дискурс військового командування (В. Залужного, О. Сирського та офіційних речників Сил оборони), де переклад фокусується на прецизійності термінології та формуванні образу України як потужної військової сили [101, с. 413]; 106. Залучення широкого кола офіційних голосів дозволяє виявити цілісну систему перекладацького супроводу державної політики, де лінгвопрагматика кожного тексту варіюється залежно від аудиторії, проте незмінно спрямована на подолання "втоми від війни" та утвердження України як активного, суб'єктного гравця глобальної політики. Таким чином, переклад офіційних виступів виступає як засіб деконструкції зовнішніх

«стерильних» фреймів, замінюючи їх автентичним та багатогранним голосом нації.

Дослідження трансформації від зовнішніх медійних платформ до офіційного внутрішньоукраїнського дискурсу виявляє суттєву зміну прагматичних підходів. Якщо міжнародні ЗМІ, як правило, прагнуть емоційної стриманості для створення враження нейтральності, то українська державна комунікація використовує переклад як інструмент для максимальної емоційної залученості та посилення впливу [71]. Західні медійні стандарти, наприклад, Reuters чи BBC, віддають перевагу об'єктивності, застосовуючи пасивні форми й помірковану лексику. Натомість українські офіційні тексти свідомо підсилюють експресивність, перетворюючи переклад на засіб активного впливу на міжнародну аудиторію. Центральною постаттю цього процесу є Президент Володимир Зеленський, чия риторика стала еталоном нового типу воєнної дипломатії. Його стратегія емоційної інтенсифікації спрямована на подолання так званої «втоми від війни» (*war fatigue*) через прецизійний підбір лінгвістичних засобів в англійських версіях виступів. Характерною рисою цього стилю є використання коротких, динамічних речень, які в англійському перекладі створюють ритмічний «*staccato-ефект*». Ці «рубані» конструкції відтворюються через енергійні активні дієслова та сильні модальні формули (*must, shall, will*), що не залишають простору для двозначності чи дипломатичних ухилянь. Такий підхід кардинально змінює суб'єктність України: з об'єкта співчуття вона перетворюється на активного гравця, що диктує моральний імператив. Вибір слів у перекладі спрямований на те, щоб перетворити опис подій на безпосередній досвід для слухача. Наприклад, там, де нейтральний спостерігач вжив би термін *conflict*, офіційний переклад використовує *war* або *existential threat*, що змушує іноземну аудиторію вийти із зони комфорту [55; 105]. Для наочності різницю між цими комунікативними стратегіями представлено у такій порівняльній характеристиці в Таблиці 2.3.:

Таблиця 2.3.

Порівняльна характеристика лінгвістичних маркерів західного медіадискурсу та української воєнної дипломатії

Параметр	Західний медійний стандарт	Українська воєнна дипломатія
Комунікативна мета	Інформування та нейтральне спостереження	Мобілізація підтримки та емоційне залучення
Граматичний фокус	Пасивний стан (<i>was destroyed, it is reported</i>)	Активний стан (<i>we defend, you must act</i>)
Модальність	Імовірність та припущення (<i>could, might</i>)	Категоричність та обов'язок (<i>will, must</i>)
Синтаксис	Складні багатослівні конструкції	Короткі, ритмічні, декларативні речення

Ця лінгвістична стратегія виконує функцію «пробиття» інформаційного вакууму. Через відмову від складних підрядних речень на користь прямих тверджень створюється відчуття невідкладності дії. Переклад у цьому контексті перестає бути простою передачею змісту; він адаптує український біль до західного культурного та політичного коду, використовуючи мову як інструмент виживання та утвердження державної суб'єктності на світовій арені.

Використання програмних метафор у виступах українського лідерства виходить за межі простої художньої виразності, перетворюючись на інструмент «морального фреймінгу». Коли в англомовному дискурсі з'являються конструкції на кшталт «*light will prevail over darkness*», переклад виходить із площини поезики в площину архетипів. Для західного реципієнта це не просто метафора, а пряма алюзія на фундаментальні тексти європейської культури та політичну риторику часів Другої світової війни, що миттєво маркує конфлікт як боротьбу абсолютного добра з абсолютним злом. Ця стратегія підсилюється через використання лексем із надвисоким

ідеологічним та емоційним навантаженням, що в лінгвістиці називається гіперболізацією прагматичного потенціалу [109]. У тих випадках, де український оригінал апелює до стійкості як до процесу, англомовний переклад фіксує її як незмінну рису характеру через вибір «сильних» прикметників:

- Unwavering (непохитний): замість нейтрального *steady*, цей вибір підкреслює релігійну або ідеологічну відданість принципам, яку неможливо похитнути зовнішнім тиском.
- Indomitable (неприборкний): лексема, що несе в собі відтінок героїчного епосу, апелюючи до волі, яку неможливо зламати фізичною силою.
- Resilience (життестійкість): термін, який став ключовим у західному безпековому та психологічному дискурсі, що дозволяє перекладу резонувати з актуальними цінностями західного суспільства.

Така семантична трансформація має на меті викликати у реципієнта глибокий афект — стан емоційного піднесення або солідарності, що блокує раціональний скептицизм. Фраза «*we have no right to grow weary*» (ми не маємо права на втому) у перекладі звучить не як скарга, а як екзистенційний маніфест. Використання дієслова *grow weary* замість простішого *get tired* надає вислову біблійної урочистості, що автоматично підвищує статус українського спротиву в очах міжнародної спільноти від локального конфлікту до глобальної битви за цінності. Зрештою, цей «ідеологічний тьюнінг» перекладу виконує функцію емоційної синхронізації. Він змушує іноземного слухача відчувати не жаль, а захоплення [96; 108]. Це переводить комунікацію з рівня «прохання про допомогу» на рівень «запрошення до участі у великій історичній справі», де кожен вибір слова працює на створення образу суб'єкта, чия стійкість є константою, що не підлягає сумніву.

2.2.2. Неологізми та семантичний суверенітет у перекладі воєнної риторики

Окремим аспектом стратегічної комунікації є свідома відмова перекладачів від традиційної стратегії доместикації, тобто адаптації та спрощення тексту під звичні норми й кліше цільової мови. Замість того, щоб шукати максимально комфортні та зрозумілі західному слухачеві еквіваленти, українська команда перекладачів обирає шлях створення нових когнітивних маркерів. Найбільш репрезентативним прикладом цього явища став переклад поняття «незламність». У стандартній англомовній практиці для опису стійкості зазвичай використовують терміни «resilience» або «fortitude». Однак у офіційному дискурсі ці слова часто замінюються на «invincibility» (непереможність) або впроваджуються як складові унікальних концептів, таких як «Points of Invincibility» (Пункти Незламності). Таке перекладацьке рішення є стратегічним актом мовної експансії. Воно не просто передає зміст, а формує в західного читача принципово новий когнітивний фрейм — образ «героїчної нації», чия стійкість виходить за межі звичайного опору та набуває рис надлюдської волі [93; 111]. Це свідоме дистанціювання від м'яких синонімів на користь більш радикального «invincibility» радикально змінює сприйняття українського контексту:

- трансформація пасивності в активність: Resilience часто асоціюється зі здатністю відновлюватися після удару (пасивна стійкість), тоді як Invincibility проголошує неможливість самої поразки;

- створення бренду: концепт «Пункти Незламності» через такий переклад стає не просто описом об'єктів цивільної інфраструктури, а ідеологічним символом. Це змушує іноземну аудиторію засвоювати українську логіку боротьби через незвичні для них мовні поєднання;

- етос героїзму: використання термінології з «високим регістром» легітимізує претензію України на роль морального лідера вільного світу,

оскільки незламність подається не як бажана якість, а як dokonаний факт українського буття.

Таким чином, відмова від спрощення та адаптації (доместикації) слугує інструментом «семантичного суверенітету». Перекладачі не підлаштовуються під комфорт іноземного реципієнта, а змушують його розширювати власну мовну картину світу, щоб вмістити в неї унікальний український досвід. Це перетворює мову на простір, де Україна сама визначає межі та сенси своєї боротьби.

2.2.3. Стратегія риторичного резонансу в перекладах звернень до західних аудиторій

Стратегія «риторичного резонансу» у перекладах промов Володимира Зеленського є найвищим проявом адаптивної воєнної дипломатії. Її суть полягає не просто в лінгвістичній точності, а в інтеграції українського досвіду в глибинний культурний та історичний контекст країни-слухача. Перекладацька команда працює як «культурний медіатор», який знаходить у пам'яті іноземної нації ті точки солідарності, що дозволяють українській проблематиці стати частиною їхнього внутрішнього дискурсу. Цей підхід дозволяє перетворити переклад на інструмент прямої дії через використання потужних алюзій:

- для Великої Британії: Використання черчиллівської риторики («we will fight on the beaches, we will fight on the landing grounds»), що автоматично ставить Україну 2022-го в один ряд із Британією 1940-го, знімаючи будь-які питання про доцільність опору.
- для США: Звернення до образів Мартіна Лютера Кінга («I have a dream» трансформується у «I have a need») або відсилки до Перл-Гарбору та 11 вересня. Це переводить війну в Україні з категорії «далекого конфлікту» в категорію подій, що загрожують американським цінностям і безпеці.

- для студентської аудиторії: Переклад стає менш формальним, апелюючи до тем майбутнього, технологій та свободи як базового права людини, що резонує з цінностями покоління Z.

Головною особливістю цієї стратегії є те, що попри зміну культурних декорацій, перекладачі непохитно зберігають первинну українську інтенційність. Культурні коди країни-реципієнта слугують лише «оболонкою», яка допомагає донести незмінний український меседж: необхідність негайної підтримки, визнання суб'єктності та безальтернативність перемоги. У такий спосіб переклад виконує функцію подолання дискурсивної дистанції. Він перетворює іноземного слухача зі стороннього спостерігача на активного учасника подій [56, 57]. Коли західний політик чує знайомі з дитинства ідеологічні формули, адаптовані під українські реалії, його психологічний спротив зменшується, а готовність до ухвалення конкретних рішень — від надання зброї до запровадження санкцій — зростає. Таким чином, «риторичний резонанс» робить переклад не просто текстом, а політичним актом, що спонукає світ до солідарності через впізнавання власних ідеалів в українській боротьбі.

2.2.4. Емпатичний та прагматичний фреймінг у перекладі офіційної державної комунікації

Стратегія культурної медіації та емпатичного фреймінгу, яку втілює Перша леді Олена Зеленська, є необхідним гуманістичним доповненням до мілітарно-дипломатичного стилю Президента. Якщо риторика Володимира Зеленського спрямована на мобілізацію волі та політичних рішень, то комунікація Олени Зеленської працює з мікроісторією — рівнем індивідуального співпереживання, де переклад стає містком між повсякденним досвідом іноземця та трагічною реальністю українця. Замість оперування категоріями «міжнародного права» чи «територіальної цілісності», стратегія Олени Зеленської апелює до універсальних людських цінностей: безпеки дому, любові до дітей та права на повсякденність. У

перекладах це досягається шляхом експлікації (уточнення) та збереження сенсорних деталей, які зазвичай нівелюються в офіційному дискурсі. Ця стратегія реалізується через глибоку трансформацію сухої воєнної звітності у живий, емоційно насичений наратив, де ключовим інструментом стає відмова від анонімності [113, с. 14]. Замість узагальненої статистики про зростання кількості жертв, у текстах виринають персоналізовані історії, як-от трагедія чотирирічної Лізи з Вінниці. При цьому перекладачі фокусуються на прецизійних деталях: заміна загального поняття «дитячий візок» на конкретний образ «pink stroller» (рожевий візок) створює потужний візуальний якір, що забезпечує ефект безпосередньої присутності слухача на місці подій. Паралельно з цим відбувається деконструкція поняття «руйнування інфраструктури» — воно перекладається мовою втрачених побутових ритуалів та нездійснених планів [102, с. 23]. Коли замість технічних термінів з'являються описи віталень, де ще вчора сім'ї разом дивилися телевизор, або згадки про некуплені подарунки до дня народження, у західного реципієнта вмикається механізм впізнавання власного життя. Це підсилюється особливою метафорикою дитинства, де через тактильні епітети, наприклад, використання *shattered toys* замість нейтрального *broken*) підкреслюється фізична та психологічна крихкість мирного світу, розбитого війною. Нарешті, для остаточного подолання дистанції використовується прийом локалізації, коли український досвід масштабується через географічно та культурно близькі аудиторії образи [58]. Наголошуючи, що подібна загроза школам могла б стати реальністю в Огайо чи Техасі, автори та перекладачі трансформують далеку «чужу» війну у потенційний біль самого слухача, остаточно закріплюючи відчуття спільної ідентичності та спільної відповідальності.

Ця лінгвопрагматична модель здійснює фундаментальне зміщення фокусу: вона переводить увагу аудиторії з когнітивного запитання «що відбувається?» (аналіз фактів) на емпатичне — «що відчувають такі ж люди,

як я?» (співпереживання досвіду). Такий підхід не просто інформує, а трансформує сприйняття війни через два ключові вектори:

1. подолання «втоми від співчуття» (compassion fatigue). У світі перенасиченого інформаційного простору аудиторія швидко звикає до масштабних трагедій, перетворюючи цифри у звітах на абстрактний фоновий шум. Психологічно людині легше дистанціюватися від «графіків втрат», ніж від долі конкретної особи. Приклад: Замість сухої цифри «загинуло понад 500 дітей», переклад акцентує увагу на деталях, що «олюднюють» втрату. Наприклад, опис «залишків святкового торта в розбомбленій квартирі» або «дитячих кросівок, що залишилися на пероні» працює як емоційний подразник. Конкретика (імена, вік, мрії) не дає слухачу сховатися за статистику, змушуючи його переживати кожен трагедію як індивідуальну, а не масову.

2. формування спільного етичного простору. Стратегія спрямована на те, щоб вивести допомогу Україні з площини «геополітичного розрахунку» чи «політичної доцільності» в площину особистого морального обов'язку. Приклад: Коли в промовах та їхніх перекладах проводиться паралель між українською матір'ю, що вкриває дитину в метро, та американською чи британською матір'ю, яка так само читає казку на ніч, виникає ефект «дзеркальності». Перекладач використовує лексеми, що підкреслюють спільність побуту (bedtime stories, morning coffee routines), натякаючи: наші цінності ідентичні. Таким чином, підтримка України стає для іноземця не актом благодійності «чужим», а захистом «своїх» та власних етичних засад.

Важливо розуміти, що перекладацька робота в цьому контексті балансує на тонкій межі між інформативністю (передачею змісту) та сугестією (психологічним навіюванням). Кожен вибір слова має на меті створити миттєву візуальну та емоційну проєкцію. Приклад сугестії через вибір прикметника: Якщо в оригіналі йдеться про «зруйнований будинок», перекладач може обрати слово «shattered» (розтروщений на друзки) замість нейтрального «damaged» або «destroyed». Shattered не лише описує фізичний

стан, а й передає відчуття психологічного шоку та незворотності втрати. Створення візуальних образів: Переклад свідомо насичується словами, що активують сенсорне сприйняття — холод підвалів, запах гару, звук сирен [103, с. 66]. Це перетворює текст на «імерсивний досвід», де іноземець перестає бути стороннім читачем і стає віртуальним учасником подій, що радикально підвищує рівень його підтримки та солідарності.

Крім того, емпатичний фреймінг Олени Зеленської виконує функцію «м'якої сили», яка готує ґрунт для складних політичних запитів. Якщо Президент закликає до надання зброї як інструменту перемоги, то Перша леді через переклад пояснює необхідність цієї зброї як інструменту захисту права на безпечне дитинство та повернення до нормальності. Це створює цілісну комунікаційну екосистему, де переклад працює на різних рівнях:

- Етичний рівень: перетворення цифр на живі історії через детальну описову лексику.
- Соціальний рівень: побудова горизонтальних зв'язків між громадянами різних країн на основі спільних цінностей.
- Політичний рівень: легітимізація запитів на допомогу через призму прав людини та захисту життя.

Таким чином, переклад виступів Олени Зеленської остаточно долає «дискурсивну дистанцію», про яку йшлося в аналізі стратегій Президента. Він не залишає слухачеві можливості залишитися стороннім спостерігачем, оскільки перетворює українську трагедію на особисту загрозу світовому порядку та загальнолюдській безпеці.

У той час як діяльність президентського подружжя зосереджена на залученні "м'якої сили" та емпатії світової спільноти, дипломатичний корпус підхоплює цю хвилю для реалізації конкретних політичних завдань. Стратегія Дмитра Кулеби та Міністерства закордонних справ України втілює перехід від класичної «дипломатії реверансів» до «дипломатії прямої дії». У перекладацькому вимірі це проявляється як безкомпромісна боротьба за термінологічне поле, де мова стає інструментом політичного тиску та

юридичного закріплення провини агресора [116]. Західний дипломатичний дискурс десятиліттями тяжіє до підкресленої нейтральності, часто використовуючи «слова-обтічники», аби уникнути прямої ескалації чи незручної визначеності. Проте стратегія українського МЗС спрямована на рішуче руйнування цих зручних для агресора конструкцій. Це інтелектуальна деокупація сенсів, яка не залишає місця для двозначності. Яскравим прикладом є робота з ключовими дефініціями: там, де західні медіа або політики за інерцією використовують розмиті терміни *Ukraine crisis* (українська криза) або *unfolding conflict* (конфлікт, що розгортається), українська сторона послідовно та жорстко впроваджує *war of aggression* (агресивна війна) або *full-scale invasion* (повномасштабне вторгнення). Така лінгвістична точність позбавляє опонентів можливості трактувати події як «внутрішню проблему» чи «випадкове загострення», фіксуючи статус суб'єкта агресії та жертви.

Окремим вектором виступає юридична жорсткість термінології. Впровадження дефініцій *state sponsor of terrorism* (держава-спонсор тероризму) або *terrorist state* (держава-терорист) замість розмитих характеристик на кшталт «недружня країна» перетворює звичайну політичну заяву на чітку правову вимогу. Це свого роду «лінгвістичний примус», що змушує світову спільноту визнати юридичну кваліфікацію злочинів РФ ще до винесення офіційних вироків міжнародними трибуналами [73; 117]. Таким чином, українська дипломатія через мову створює незворотні факти, які стають фундаментом для майбутніх політичних та судових рішень.

Риторика Дмитра Кулеби часто позбавлена канцелярської сухості. Переклад його виступів англійською мовою активно використовує ідіоматичність, що робить позицію України зрозумілою та «своєю» для західного слухача, водночас демонструючи впевненість. Фраза Кулеби «Don't tell us how to fight, tell us how to give us more weapons» або гра слів навколо міжнародних інституцій (наприклад, критика НАТО через метафори «відчинених дверей», які залишаються зачиненими). У перекладі це звучить

не як прохання жертви, а як вимога партнера. Прямота (Straight talk): Використання конструкцій на кшталт «The time for half-measures is over» (час напівзаходів минув) замість розмитого «ми занепокоєні недостатністю кроків» ставить партнерів перед чітким вибором, не залишаючи місця для дипломатичних маневрів.

Окремим стратегічним напрямом є робота з історичною пам'яттю та когнітивним сприйняттям. Перекладачі МЗС свідомо запроваджують у міжнародний вжиток терміни, що мають надвисокий емоційний та історичний заряд, створюючи систему моральних координат, у якій нейтралітет стає неможливим.

Геноцидальна природа війни (Genocidal war). Використання цього прикметника поруч із терміном «війна» — це не просто опис масштабу бойових дій, а апеляція до найглибших травм західної цивілізації. Контекстуальне відсилання до досвіду Голокосту, Руанди та Сребрениці миттєво змінює статус дискусії. Це радикально знімає питання про доцільність «компромісу» чи «пошуку середньої межі», адже світова історія довела: з геноцидом неможливо домовитися — його можна лише зупинити силою, а його ідеологів — покарати.

Депутінізація (Deputinization) як нова денацифікація. Введення подібних неологізмів у перекладні тексти та офіційні заяви проводить пряму й недвозначну паралель між сучасним російським режимом та нацистською Німеччиною. Використовуючи мовну модель, ідентичну процесу денацифікації після 1945 року, українська дипломатія програмує у свідомості іноземних партнерів єдино можливий сценарій завершення війни. Таким чином, «депутінізація» стає синонімом одужання глобальної безпеки, стверджуючи, що перемога України — це не просто повернення територій, а повний і невідворотний крах чинного політичного режиму РФ.

Завдяки такому підходу, українське МЗС фактично здійснює «експорт контексту», змушуючи іноземних лідерів бачити події не через суху статистику, а через призму фундаментальних категорій добра і зла,

закарбованих у світовій історії. Такий підхід виконує функцію деконструкції російських наративів. Росія роками інвестувала в те, щоб називати війну «спецоперацією» або «захистом інтересів». МЗС України через переклад наносить контрудар, перехоплюючи ініціативу в називанні речей [88]. Це перетворює мову з засобу комунікації на засіб встановлення справедливості.

Паралельно з ціннісною та дипломатичною лініями існує третій, критично важливий рівень комунікації — військова прагматика вищого командування (В. Залужний, О. Сирський). Переклади їхніх програмних колонок та інтерв'ю для таких видань, як *The Economist* чи *CNN*, кардинально відрізняються від політичних промов за своїм стилістичним та лексичним наповненням. Тут домінує фактологічний фреймінг, де на зміну метафорам приходять жорстка технічна термінологія та операційна логіка. У цьому сегменті переклад трансформується у складний інструмент стратегічного менеджменту очікувань західних еліт. Військове керівництво України використовує лінгвістичну точність, щоб синхронізувати українське бачення поля бою з аналітичними моделями НАТО, перетворюючи «невідому війну на сході» на зрозумілу математичну задачу [59].

Використання специфічних концептів у перекладі виконує роль «інтелектуального містка»:

- «Позиційна війна» (*Positional warfare*): Впровадження цього терміна (зокрема через резонансні публікації Валерія Залужного) стало майстерним ходом у сфері стратегічних комунікацій. У перекладі цей термін не просто констатує уповільнення темпів просування, а вписує український досвід у чітку, зрозумілу західним штабам історичну паралель — кризу позиційного глухого кута Першої світової війни. Це радикально змінює дискурс: замість виправдань за «повільний контрнаступ», переклад пропонує системний аналіз [86]. Це раціоналізує потребу не в абстрактній «підтримці взагалі», а в конкретних інструментах подолання паритету — засобах РЕБ, розмінування та авіації. Мова тут слугує для того, щоб переконати партнерів:

ситуація на фронті — це не брак волі, а об'єктивний воєнно-технічний виклик, що потребує інноваційної відповіді.

- «Технологічний прорив» (*Technological breakthrough*): Замість традиційних для політики емоційних закликів про допомогу чи моральний обов'язок, українське командування через англomовний переклад пропонує прагматичну формулу: «інтелектуальна перевага + ресурсна база = перемога». Використання терміна *breakthrough* (прорив) замість простого *success* (успіх) зміщує акцент із кількісної переваги (кількості солдатів) на якісну. Це переводить дискусію з площини гуманітарної благодійності у площину спільного інвестиційного проєкту в глобальну безпеку. Україна в таких текстах позиціонується як «бета-тестер» новітніх військових технологій світу, що надає західним елітам раціональний аргумент для виборців: допомога Україні — це не витрати, а внесок у розвиток власного оборонно-промислового комплексу та вивчення війни майбутнього.

- «Спроможності» (*Capabilities*) замість «зброї» (*Weapons*): У перекладах військового керівництва часто фігурує термін *capabilities*. Це важливий нюанс: зброя — це те, що дають, а спроможність — це те, що держава має або розвиває. Це підкреслює суб'єктність ЗСУ. Україна не просто просить «залізо», вона формує архітектуру безпеки, де кожна одиниця техніки є частиною великої екосистеми, здатної нівелювати кількісну перевагу ворога.

Таким чином, лінгвістичний вибір у текстах Залужного чи Сирського спрямований на деемоціоналізацію конфлікту там, де це необхідно для прийняття холодних політичних рішень. Україна подається не як «країна в біді», а як високоефективна, адаптивна та професійна військова корпорація, що стримує глобальну загрозу за допомогою інтелекту та технологій.

Після емоційного заклику лідерів держави та стратегічного розрахунку військових, виникає потреба у фіксації ще одного критичного аспекту — здатності держави функціонувати як єдиний, злагоджений механізм. Якщо Президент говорить про цінності, а Головнокомандувач — про технології

перемоги, то Прем'єр-міністр та Кабінет Міністрів відповідають за фундамент цієї перемоги: інституційну стабільність та економічну життєздатність [99, с. 117]. У промовах Прем'єр-міністра Дениса Шмигала та офіційних документах Кабінету Міністрів перекладний дискурс зміщується з термінології «виживання» на наратив економічної суб'єктності та довгострокової стійкості. У той час як світ схильний бачити у воюючій країні зону гуманітарного лиха, український уряд через лінгвістичну стратегію формує образ України як надійної, функціональної та перспективної держави-партнера.

Ключові концепти, що формують цей образ у міжнародному просторі:

- «Стійкість» (*Resilience*): це слово стало центральним у перекладах урядових звітів. На відміну від простого *stability* (стабільність), яке передбачає незмінність, *resilience* підкреслює здатність системи адаптуватися до екстремальних шоків, відновлюватися та ставати сильнішою. Використання цього терміна щодо енергосистеми чи фінансового сектору переконує інвесторів та донорів, що державні інституції України не просто існують, а є «антикрижкими» (за Насімом Талебом).

- «Відновлення» (*Recovery*) vs «Реконструкція» (*Reconstruction*). Уряд послідовно впроваджує термін *Recovery* як більш динамічний та всеосяжний процес. Якщо *reconstruction* часто сприймається як суто будівельний процес (цегла і бетон), то *Recovery* у перекладі урядових програм включає реформування інституцій, цифровий перехід та інтеграцію в єдиний ринок ЄС. Це сигнал Заходу: Україна не просто просить кошти на ремонт, вона пропонує модель трансформації цілого регіону.

- «Енергетична безпека та солідарність» (*Energy security & solidarity*): У контексті атак на інфраструктуру, переклад виступів Прем'єра часто апелює до енергетичної безпеки не як до локальної проблеми, а як до частини загальноєвропейської стратегії. Використання терміна *decentralization of the energy grid* (децентралізація енергомережі) у

перекладах звучить не як скарга на руйнування, а як презентація інноваційного підходу, який може бути корисним для всього ЄС.

Лінгвістична стратегія Кабінету Міністрів спрямована на те, щоб зняти з України ярлик «failing state» (держави, що не відбулася) і замінити його на «frontier of stability» (кордон стабільності). Переклад фінансових та регуляторних ініціатив підтверджує, що навіть в умовах повномасштабного вторгнення Україна дотримується стандартів прозорості та продовжує реформи.

Це формує критично важливе повідомлення для світового капіталу: Україна — це не «чорна діра» для субсидій, а повноправний економічний суб'єкт, чия інституційна міцність є запорукою того, що будь-яка допомога буде використана ефективно. Таким чином, переклад урядового дискурсу стає гарантійним листом, написаним зрозумілою для глобального ринку мовою.

Сучасна лінгвістична стратегія України — це не просто набір нових слів, а цілісна екосистема сенсів, яка перетворює мову на інструмент геополітичного впливу. Україна першою у світі продемонструвала, як неологізми можуть стати м'якою силою (Soft Power), здатною деконструювати імперські міфи та формувати новий глобальний наратив. Цей процес можна назвати «семантичним контрнаступом», де кожне слово працює на утвердження суб'єктності держави [91, с. 202]. Одним із ключових елементів цієї стратегії є ідеологічне маркування ворога. Термін Rashism (Рашизм), який вже закріпився у міжнародному політичному лексиконі, виконує критичну функцію: він виокремлює російську агресію в унікальну форму зла. Транслітерація через «sh» замість прямого перекладу не дає західному світу сприймати це як звичайний авторитаризм. Це слово-контейнер, що пояснює світові генезис російської жорстокості, позбавляючи агресора можливості маніпулювати історією Другої світової війни [124; 83]. У поєднанні з терміном Orcs (Орки), запозиченим із фентезі-світів Толкіна, Україна вибудовує чітку етичну вертикаль, зрозумілу глобальній молоді та

масовій культурі: це війна цивілізації проти варварства. Водночас Україна активно займається естетизацією власної сили. Концепт *Invincibility* (Незламність) перетворив побутові труднощі на національний бренд. Назвавши пункти обігріву «Пунктами Незламності», держава змінила акцент із «потреби у допомозі» на «демонстрацію сили». Це створює образ України як «країни-супергероя», що відгукується в серцях західних платників податків значно сильніше, ніж образ жертви. Цю лінію продовжує бренд *Brave.ua*, який перетворив назву країни на прикметник. Сьогодні «бути сміливим як Україна» — це глобальний заклик, що інтегрує українську ідентичність у світову моду та бізнес-культуру [122; 48].

Окремим пластом стратегії є інтелектуальна іронія, втілена у терміні *Bavovna* (Бавовна). Використовуючи це слово в офіційних комунікаціях і залишаючи його без перекладу (лише з поясненням етимології), українці створюють ефект «спільної таємниці» з міжнародною аудиторією. Це не просто мем про вибухи; це інструмент демонстрації інтелектуальної переваги над ворогом [123]. Коли іноземні журналісти чи політики використовують емодзі бавовни, вони мимоволі приймають українську сторону, стаючи частиною нашого культурного контексту.

Важливу роль відіграє і міфологізація технологій. Неологізми, пов'язані із західною зброєю — як-от *Javelining* (Джавелінити) або *HIMARS-time* — стали формою цифрової подяки союзникам. Це перетворює холодну техніку на частину спільного фольклору, зміцнюючи емоційний зв'язок між українським солдатом та іноземним інженером чи платником податків. У цей же час термін *Cyber-Cossacks* (Кібер-козаки) осучаснює історію, показуючи Україну як цифрову фортецю, де стародавні традиції волі поєднуються з найвищими технологіями майбутнього [125].

Нарешті, лінгвістична стратегія завершується глобальною деколонізацією. Боротьба за написання *Kyiv not Kiev* та відмову від артикля "the" перед назвою країни була лише початком. Сьогодні термін *Ukrainization* (Українізація) подається світу не як примус, а як акт звільнення від

колоніального минулого. Це робить український досвід зрозумілим і близьким для країн Глобального Півдня, які також проходили шлях деколонізації. Україна вчить світ новій мові, де більше немає місця імперським назвам, а кожен термін є маніфестом свободи та гідності [90; 81].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що лінгвістична стратегія України стала фундаментальним інструментом когнітивної деколонізації та утвердження національної суб'єктності на світовій арені. Через свідоме впровадження неологізмів Україна не просто фіксує події, а активно конструює нову реальність, у якій вона перестає бути об'єктом чужого опису і стає самостійним творцем глобальних сенсів. Цей процес базується на трьох стратегічних векторах. По-перше, це лінгвістичне маркування, де такі терміни як *Rashism*, позбавляють ворога можливості маніпулювати історією, виокремлюючи його ідеологію як унікальне зло. По-друге, це трансформація образу нації через концепт *Invincibility* та бренд *Brave.ua*, що замінили наратив «жертви» на образ «героя», який надихає світ і формує нові стандарти стійкості. По-третє, це інтелектуальне домінування через іронію та метафори типу *Vavovna*, які дозволяють залучати міжнародну аудиторію до спільного культурного коду, створюючи ореол ментальної переваги над агресором [129; 53].

Зрештою, успішна інтеграція українських неологізмів у міжнародний лексикон свідчить про глибоке переформатування світового сприйняття. Мова стала «м'якою силою», яка дозволила Україні не лише вийти з тіні імперського минулого, а й стати ідейним лідером, що диктує правила опису боротьби за свободу та демократію у XXI столітті. Це остаточно закріплює статус України як держави, що володіє власним голосом та правом самостійно визначати координати свого майбутнього.

2.3. Гібридна модель перекладу в цифровому середовищі: від машинної обробки до лінгвістичної верифікації в соціальних мережах

У сучасних умовах глобалізації інформаційних потоків цифрові платформи, такі як X (Twitter), Telegram та Facebook, трансформувалися з майданчиків для приватного спілкування на стратегічні вузли оперативної комунікації про війну в Україні. Специфіка цих платформ полягає у вимозі до максимальної швидкості поширення контенту, що робить системи машинного перекладу (Machine Translation, MT) не просто допоміжним інструментом, а критично важливою, а іноді й єдиною ланкою між українським першоджерелом та глобальною аудиторією. Спираючись на теоретичну базу підрозділу 1.4, де аналізуються механізми медійного фреймінгу та прагматики перекладу, ми бачимо, що в умовах гібридної війни цей процес виходить за межі чистої лінгвістики. Переклад у цифровому середовищі перестає бути лише технічним актом конвертації тексту з однієї мови в іншу; він перетворюється на активне поле боротьби за сенси [25, с. 29].

Сучасні платформи соціальних мереж покладаються на штучний інтелект для подолання мовних бар'єрів, проте в умовах війни цей інструмент часто викривляє зміст повідомлень. Автоматизація перекладу створює низку критичних викликів, які підтверджуються конкретними прикладами.

По-перше, відбувається втрата прагматичного контексту через нездатність ШІ розуміти культурні коди. Нижче наведена таблиця демонструє, як ШІ (без спеціального контекстного навчання) обробляє українські неологізми та фразеологізми воєнного часу, це показано у Таблиці 2.4..

Таблиця 2.4.

Аналіз когнітивних викривлень та втрати контекстуального значення при перекладі українських культурних мемів

Поняття / Вираз	Буквальний переклад (AI)	Культурний підтекст (Прагматика)	Результат перекладу для іноземця
--------------------	--------------------------------	--	-------------------------------------

Поняття / Вираз	Буквальний переклад (AI)	Культурний підтекст (Прагматика)	Результат перекладу для іноземця
«Бавовна»	Cotton	Вибух на території РФ; іронія над російською цензурою («хлопок»).	Повна дезорієнтація: новина сприймається як сільськогосподарська.
«За поребриком»	Behind the curb	Позначення території РФ; підкреслення чужорідності та культурної дистанції.	Сприймається як опис дорожньої інфраструктури, втрачається політичний забарвлення.
«Приліт»	Arrival / Landing	Влучання ракети чи снаряда. В укр. контексті має тривожний, трагічний підтекст.	Нейтральне слово, що асоціюється з аеропортом або звичайною поштою.
«Чисте небо»	Clean sky	Відсутність повітряної загрози (відбій тривоги).	Метеорологічний опис погоди без розуміння полегшення/безпеки.
«Мопед»	Moped / Scooter	Звук іранських дронів Shahed. Гумор як засіб подолання страху.	Нерозуміння того, чому люди бояться або обговорюють «скутери» в небі.

Особливої ваги проблема втрати прагматичного контексту набуває при аналізі прецедентних текстів та фразеологізмів з «подвійним дном», які виникли або актуалізувалися під час повномасштабної війни. Штучний

інтелект, попри свою лінгвістичну потужність, залишається «контекстуально сліпим» до динамічних змін у суспільному дискурсі.

1. Десемантизація маркерів ідентичності. Яскравим прикладом є фраза «Доброго вечора, ми з України!». Для алгоритму ШІ цей вислів є стандартною етикетною формулою привітання, що перекладається як *"Good evening, we are from Ukraine"*. Проте в українському комунікативному просторі цей вислів давно трансформувався у потужний маркер національної ідентичності, музичний мем та символ стійкості [85; 54]. Результатом перекладу є: Для іноземного реципієнта такий переклад стає звичайною констатацією географічного факту. Прагматичний ефект «свій–чужий» та емоційне піднесення, яке несе оригінал, повністю нівелюються, перетворюючи живий символ на суху статистичну фразу.

2. Перетворення топонімів на порожні знаки. Аналогічна деформація змісту відбувається при перекладі специфічних топонімів, що набули метафоричного значення. Наприклад, назва селища «Чорнобаївка» для ШІ залишається виключно географічною назвою (топонімом). Контекстуальний розрив: У сучасному українському дискурсі «Чорнобаївка» — це метафора циклічної невдачі ворога та неминучої відплати. Речення «Це справжня Чорнобаївка» ШІ перекладає буквально: *"This is a real Chornobaivka"*. Без знання передісторії про десятки успішних ударів ЗСУ по позиціях агресора в цій локації, іноземний читач не зможе розкодувати іронію, сприймаючи фразу як безглузду або помилкову.

На основі проведеного аналізу ми можемо класифікувати системні помилки штучного інтелекту за трьома рівнями втрати інформації: Денотативна втрата виникає, коли ШІ обирає словникове значення слова, яке формально є правильним, але абсолютно не відповідає позамовній реальності. Найбільш ілюстративним тут є приклад із словом «бавовна», де аграрний термін заміщує військовий контекст (вибух), повністю викривляючи суть повідомлення. Конотативна втрата полягає у зникненні додаткових відтінків значення — іронії, сарказму, гніву чи солідарності. ШІ

робить текст «стерильним», позбавляючи його емоційного забарвлення, яке в умовах війни часто є важливішим за фактичне повідомлення. Апелятивна втрата стосується нездатності ШІ передати прихований заклик до дії або мобілізаційний ефект гасел [89, с. 255; 115]. Коли заклик до об'єднання чи спротиву перекладається як нейтральне оповідання, він втрачає свою перлокутивну силу (здатність впливати на поведінку адресата).

Окремим аспектом прагматичних втрат є алгоритмічна упередженість, що базується на застарілих імперських шаблонах та специфіці навчальних вибірок (datasets). Штучний інтелект не просто перекладає слова, він відтворює певну ідеологічну оптику, яка часто суперечить українському державному та культурному наративу.

Однією з найбільш помітних проблем є використання термінології, що розмиває відповідальність. Багато алгоритмів, навчених на текстах західних медіа, які тривалий час дотримувалися політики нейтральності, автоматично обирають термін «*the Ukraine conflict*» замість історично та юридично коректного «*Russia's war against Ukraine*». Це призводить до системного використання пасивних конструкцій. Наприклад, фраза «росіяни обстріляли місто» у перекладі часто трансформується на нейтральне «*the city was shelled*» (місто було обстріляне). Як наслідок у такому лінгвістичному моделюванні повністю зникає суб'єкт злочину [135]. Для іноземного читача створюється хибна «картина реальності», де війна постає не як свідомо агресія конкретної держави, а як стихійне лихо чи анонімний процес, що відбувається «сам по собі».

В свою чергу, алгоритмічна упередженість чітко простежується у транслітерації топонімів. Довгий час моделі ШІ віддавали пріоритет російській фонотечі, транслітеруючи українські назви через російську мову: *Kyiv* як *Kiev*, *Kharkiv* як *Kharkov*, *Odesa* як *Odessa*. Політичний контекст: це не просто технічна особливість, а прояв мовного імперіалізму. Коли ШІ ігнорує офіційну українську транслітерацію, він підсвідомо легітимізує російський колоніальний погляд на Україну, применшуючи її суб'єктність і

представляючи мову як «діалект» або похідну від російської [114; 75]. Це безпосередньо корелює з тезами російської пропаганди про «єдиний народ».

Ще одним викликом є буквальний переклад українських прізвищ, який знищує національну ідентичність носія. Коли алгоритм перекладає прізвище «Вовк» як «Wolf» або «Чорноморець» як «Black Sea Man», він грубо порушує норми перекладу власних назв. Така «антропонімічна асиміляція» перетворює унікальний ідентифікатор особи на загальну назву, позбавляючи текст культурного коріння. У науковому та юридичному контексті це може призвести не лише до непорозумінь, а й до повної дезорієнтації адресата щодо походження суб'єкта.

З іншої сторони в умовах тотальної інформаційної війни та стрімкої експансії штучного інтелекту роль людини в перекладацькому процесі зазнає докорінної трансформації. Традиційна парадигма, де професійний перекладач фокусувався переважно на лінгвістичній точності та стилістичній відповідності, сьогодні виявляється недостатньою. У динамічному цифровому просторі, зокрема в соціальних мережах, фахівець перебирає на себе критично важливу функцію «етичного та безпекового фільтра».

Ця трансформація зумовлена кількома чинниками:

1. Протидія алгоритмічній нейтральності, коли системи машинного перекладу за своєю природою є етично нейтральними. Вони оперують статистичними ймовірностями, а не моральними категоріями. У контексті війни це стає небезпечним: алгоритм може автоматично замінити термін «агресія» на більш вживаний у великих даних «конфлікт», тим самим розмиваючи відповідальність сторін [134; 69]. Людина-перекладач у цій гібридній моделі виступає як запобіжник, що відновлює справедливую термінологічну вертикаль.

2. Верифікація в режимі реального часу. В умовах швидких повідомлень у Telegram чи X (Twitter), де помилка автоматичного перекладу може стати підґрунтям для ворожої ПСО, перекладач стає лінгвістичним аудитором. Його завдання — не просто перекласти текст, а верифікувати

його на відповідність фактичній реальності та стратегічним інтересам держави.

3. Культурна та емоційна адаптація. Машинні алгоритми часто виявляються безсилими перед українською іронією, метафоричністю та новими соціокультурними одиницями (як-от «бавовна» чи «незламність»). Перекладач як «етичний фільтр» адаптує ці сенси так, щоб вони не втратили своєї прагматичної сили при переході в інше культурне середовище.

4. Боротьба з маніпулятивним фреймінгом. Спираючись на концепції, викладені у розділі 1.4, ми розуміємо, що переклад — це завжди вибір певної «рамки» (фрейму). Людина-перекладач у цифровому середовищі свідомо обирає такі мовні ресурси, що запобігають дегуманізації жертв або виправданню агресора, що часто трапляється при «сліпому» машинному перекладі через упередженість вихідних даних (algorithmic bias).

Таким чином, сучасний перекладач у цифровому середовищі еволюціонує з «технічного медіатора» у стратегічного редактора сенсів. Він не просто передає зміст, а здійснює лінгвістичну верифікацію, яка гарантує, що перекладений контент не стане зброєю в руках ворога та збереже свою етичну цілісність у глобальному медіапросторі.

«Перехід від теоретичного розуміння перекладача як "етичного фільтра" до практичної площини найкраще простежується у діяльності професійних та волонтерських лінгвістичних спільнот у цифровому просторі. В умовах, коли швидкість поширення інформації часто пріоритезується над її точністю, виникає гостра потреба у свідомому втручанні людини для деконструкції алгоритмічної упередженості. Це явище стає особливо помітним у соціальних мережах (Twitter/X, Facebook), де автоматизовані системи перекладу часто продукують "семантичні пастки", що грають на користь агресора. Професійна лінгвістична спільнота в таких умовах стає першою лінією захисту від викривлень, створених штучним інтелектом [70]. Професійні перекладачі та волонтери активно виправляють результати машинної обробки, які розмивають роль агресора або нівелюють

відповідальність за воєнні злочини. Найбільш показовим прикладом такої деконструкції є трансформація граматичних конструкцій: там, де алгоритм видає пасивну, суб'єктно-розмиту форму «Ukraine's infrastructure was damaged» (Інфраструктура України була пошкоджена), перекладач-людина свідомо повертає суб'єктність і відповідальність, трансформуючи вислів у «Russia attacked Ukrainian infrastructure» (Росія атакувала українську інфраструктуру). Таким чином, функція перекладача у цифровому середовищі еволюціонує в акт відновлення правди [27]. Це безпосередня протидія алгоритмічному "нейтралітету", який у контексті гібридної війни часто перетворюється на інструмент пропаганди, оскільки приховує активну дію та її виконавця за безособовими конструкціями.

«Окрім деконструкції ідеологічної упередженості, ще одним критично важливим аспектом гібридної моделі перекладу є запобігання поширенню фейків та дезінформації, що виникають внаслідок технічної недосконалості алгоритмів. У цифровому середовищі, де швидкість реакції вимірюється секундами, машинний переклад часто стає мимовільним джерелом ненавмисної дезінформації. Це зумовлено нездатністю штучного інтелекту повноцінно оперувати контекстуальними синонімами або специфічною військовою термінологією, що в умовах воєнного стану може призвести до паніки серед населення або хибного трактування офіційних заяв на міжнародному рівні. Особливо небезпечним є неправильне розкодування ШІ аббревіатур чи специфічних команд. Наприклад, технічна помилка у перекладі офіційного розпорядження або військового зведення може бути сприйнята глобальною аудиторією як реальна загроза або радикальна зміна офіційної позиції держави. У таких випадках некоректна інтерпретація одного слова алгоритмом здатна спровокувати інформаційний хаос. Саме тут роль людини-перекладача трансформується у функцію верифікатора змісту. На відміну від машини, фахівець здатний зіставляти перекладений текст із прагматичним контекстом поточної ситуації. Він виступає інтелектуальним бар'єром, який блокує поширення викривлених «машинних» сенсів ще до

того, як вони стануть віральними в соціальних мережах [72]. Таким чином, лінгвістична верифікація в Telegram-каналах чи стрічках X (Twitter) стає не просто редагуванням, а елементом стратегічної комунікації, що гарантує інформаційну безпеку та точність державного нарративу.

Окремим і надзвичайно складним викликом для цифрового перекладу є передача соціокультурного та іронічного підтексту, який став невід'ємною частиною українського воєнного дискурсу. Як було зазначено в попередніх розділах, штучний інтелект на поточному етапі розвитку залишається "глухим" до тонких відтінків національного гумору та історичних алюзій. ШІ не здатний адекватно передати специфічну іронію терміна «бавовна» або символічну стійкість, закладену у топонімі «Чорнобаївка». Для алгоритму це лише лексеми, що позначають рослину або географічний об'єкт, тоді як для українського контексту — це потужні смислові коди. У цьому середовищі людина-перекладач у соцмережах бере на себе роль культурного медіатора. Її завдання виходить далеко за межі лінгвістичної еквівалентності й полягає у трансляції національної психології. Замість буквального, часто абсурдного машинного перекладу, перекладач застосовує стратегію «культурного коментування» або підбирає складні функціональні еквіваленти в цільовій мові, які здатні викликати в іноземного читача аналогічну емоційну реакцію. Така діяльність має глибоке прагматичне значення. Вона дозволяє зберегти мобілізаційний та гумористичний підтекст українського дискурсу, який є формою психологічного спротиву. Завдяки втручання людини-медіатора іноземна аудиторія отримує можливість не просто сухо фіксувати факти, а по-справжньому співпереживати унікальному українському досвіду [110; 78]. Це перетворює цифрову комунікацію на простір живої взаємодії, де переклад стає мостом до розуміння української стійкості через мову гумору та спільних цінностей, що принципово недоступно для автоматизованих систем.

Особливе місце в ієрархії викликів цифрового перекладу посідає проблема «галюцинацій" штучного інтелекту». Цей феномен полягає у

здатності нейромереж генерувати фактично невірну, але лінгвістично правдоподібну інформацію під час процесу перекладу. У контексті висвітлення повномасштабної війни, де кожне слово в офіційних документах, заявах Генштабу чи новинах має юридичну та політичну вагу, подібні "галюцинації" можуть мати катастрофічні наслідки — від дезінформації міжнародних партнерів до провокування панічних настроїв.

В умовах інформаційної гібридної війни перекладачі в соціальних мережах дедалі частіше перебирають на себе роль цифрових кураторів. Їхня діяльність у цьому напрямі реалізується через кілька ключових функцій:

1. Маркування машинного контенту. Професійна спільнота виступає ініціатором критичного ставлення до автоматичних перекладів. Це включає маркування постів державних діячів або офіційних повідомлень, де автоматичний переклад спотворює суть (наприклад, перетворює дипломатичні заклики на агресивні випадки або навпаки).

2. Аудит автоматичних субтитрів. Оскільки відеоконтент у X (Twitter) та Facebook часто супроводжується автогенерованими субтитрами, перекладачі-куратори оперативно вказують на помилки розпізнавання мовлення, які ШІ може "дофантазувати", створюючи неіснуючі цитати чи факти.

3. Етичний моніторинг. Перекладач сьогодні діє як етичний контролер, який не дозволяє ШІ "згладжувати" воєнні злочини або вигадувати евфемізми там, де потрібна чітка юридична термінологія.

Таким чином, лінгвістична верифікація стає формою інформаційного захисту. У гібридній моделі перекладу людина виконує функцію останнього рубежу правдивості: вона не дозволяє алгоритмічним помилкам стати частиною світового медіадискурсу. Це підтверджує тезу про те, що в епоху ШІ перекладач еволюціонує з інтерпретатора текстів у куратора інформаційних потоків, чиє головне завдання — збереження фактологічної та етичної цілісності повідомлення.

У сучасній цифровій комунікації вербальний текст перестав бути єдиним носієм змісту, адже особливого значення в контексті висвітлення подій в Україні набула мультимодальність. Цей феномен передбачає поєднання різних семіотичних ресурсів — тексту, зображення, звуку та монтажу — для створення цілісного повідомлення. Меми та короткі відеоформати, як-от TikTok, Instagram Reels та YouTube Shorts, перетворилися на ключові інструменти «м'якої сили», що дозволяють доносити правду про війну через гумор, іронію та глибоке емоційне залучення.

Феномен мультимодальності в умовах війни працює як складна система, де візуальний ряд (наприклад, кадри з фронту чи побут під час блекауту) тісно взаємодіє з текстовим супроводом. Саме тому переклад таких одиниць не може бути суто лінгвістичним процесом. Варто зауважити, що штучний інтелект часто зазнає невдачі в обробці такого контенту, оскільки він не здатний зчитати тонку іронію, що виникає на перетині трагічного відео та життєствердної музики або комічного підпису [77]. У таких випадках на зміну класичному перекладу приходять транскреція (creative translation) — процес адаптації повідомлення зі збереженням його наміру, стилю, тону та емоційного впливу. В межах пріоритетом стає не буквальна точність, а збереження «вірального потенціалу» та культурного резонансу.

Такий підхід є критично важливим для подолання «втоми від війни» (compassion fatigue) серед іноземної аудиторії. Коли постійний потік трагічних новин змушує глядача підсвідомо ігнорувати болючий контент, український TikTok-креатив ефективно долає цей бар'єр. Зокрема, транскреція іронії дозволяє передати дух незламності, коли військові записують танці у повному екіпіруванні, а меми про «святку Джавеліну» чи «тракторні війська» адаптуються під західні попкультурні архетипи, наприклад, через порівняння з супергероями Marvel. Це робить український досвід зрозумілим і «своїм» для глобального користувача.

Проте переклад коротких відео має і свої специфічні технічні виклики:

- Ліміт часу та простору: Субтитри мають бути лаконічними, щоб не перекривати візуально важливі елементи, що вимагає майстерної конденсації змісту.
- Сленг та неологізми: Військові терміни, такі як «задвохсотити» або «бахмутська фортеця», потребують творчого пошуку еквівалентів, що мають схожу конотацію в англomовному середовищі.
- Аудіовізуальна синхронізація: Важливо, щоб гумористичний «панчлайн» з'являвся на екрані синхронно з візуальним підтвердженням, інакше комічний ефект буде втрачено.

Окрім культурної адаптації, транскреація відіграє стратегічну роль у боротьбі з пропагандою. Через висміювання та гумор українські медіа здійснюють «демістифікацію» російської армії, руйнуючи міф про її непереможність [79]. Як наслідок, такий контент знижує рівень страху перед агресором у міжнародній спільноті та водночас викликає ширшу симпатію до українців як до нації, що зберігає неймовірний оптимізм і креативність навіть у найскладніших обставинах.

2.4. Переклад і трансформація образу України в міжнародному інформаційному дискурсі

На початковому етапі повномасштабної війни переклад англomовних медіатекстів українською мовою переважно відтворював наратив України як жертви агресії. Це виявлялося у домінуванні лексики гуманітарної катастрофи, акцентації на стражданнях цивільного населення, руйнуванні інфраструктури та вимушеній міграції. Перекладацькі рішення, зокрема використання пасивних конструкцій, агентної редукції та узагальнених формулювань, сприяли формуванню емоційно насиченого, але водночас деперсоналізованого образу війни. У такому дискурсивному контексті Україна постає як об'єкт дії, а не як активний суб'єкт історичного процесу. Водночас саме переклад уможливив легітимацію міжнародної допомоги, адже відтворення гуманітарного наративу в цільовій мові формувало

моральне підґрунтя для зовнішньої підтримки. Перекладені тексти сприяли закріпленню у масовій свідомості уявлення про війну як глобальну кризу, що потребує колективної відповіді міжнародної спільноти. Таким чином, переклад стає інструментом не лише інформування, а й нормативного впливу, задаючи рамки допустимих інтерпретацій подій.

У пізніших періодах війни спостерігається поступова трансформація образу України, що значною мірою реалізується саме через переклад. У міжнародному інформаційному дискурсі посилюється репрезентація України як активного суб'єкта опору, політичного актора та рівноправного партнера. Це відбивається у зміні нарративних акцентів: зменшується частка узагальнених гуманітарних формулювань, натомість зростає увага до стратегічних рішень, дипломатичної діяльності, військової координації та внутрішньої стійкості суспільства [52]. Переклад у цьому випадку відіграє роль фільтра, який або підсилює агентність України, або, навпаки, зберігає попередні редуکتивні моделі репрезентації. Аналіз перекладацьких стратегій показує, що певні нарративи через переклад посилюються, тоді як інші — нівелюються або редукуються. Зокрема, підсилюється нарратив боротьби за демократичні цінності, що вписує український досвід у ширший західний ідеологічний контекст. Водночас локальні, культурно специфічні аспекти воєнного досвіду часто зазнають «стерилізації» — вони спрощуються або елімінуються задля відповідності очікуванням глобальної аудиторії. Така тенденція засвідчує, що переклад у міжнародному дискурсі рідко є нейтральним: він адаптує реальність до домінантних дискурсивних рамок.

Систематизація результатів дослідження дає підстави стверджувати, що в умовах повномасштабного вторгнення роль перекладу зазнала фундаментальних змін. Він перестав бути виключно технічним інструментом міжмовної медіації, натомість перетворившись на активний чинник формування міжнародного іміджу держави та потужний засіб стратегічної комунікації. Аналіз перекладацьких трансформацій у медіатекстах та

офіційних зверненнях свідчить про поступову, але впевнену еволюцію образу України. Цей процес можна простежити через зміну дискурсивних ролей:

- Від об'єкта до суб'єкта: Україна більше не розглядається лише як пасивний майданчик для зіткнення інтересів великих держав (об'єкт геополітики), а постає як самостійний гравець, що диктує порядок денний (повноправний суб'єкт міжнародного дискурсу).
- Від «жертви» до «партнера»: Якщо на початку вторгнення перекладацькі стратегії часто акцентували увагу на стражданнях та потребі в захисті (образ «жертви»), то сучасний дискурс зміщує фокус на стійкість, професіоналізм та взаємовигідне співробітництво (образ «надійного партнера»).

Аналіз впливу перекладу на формування образу України в міжнародному інформаційному просторі ґрунтується на зіставленні офіційної дипломатичної документації, публічних виступів Президента України, матеріалів провідних західних медіа, а також особливостей відтворення воєнної та політичної термінології [45]. Узагальнення цих джерел дозволяє виокремити кілька ключових векторів, через які переклад безпосередньо впливає на сприйняття України міжнародною аудиторією.

Перший вектор пов'язаний з утвердженням суб'єктності України та функціонує на рівні ідентичності. У цьому контексті переклад перестає бути адаптивним до усталених мовних звичок реципієнта, якщо вони містять імпліцитний колоніальний або постімперський підтекст. Показовими є зміни в ономастичній практиці: поступовий перехід від радянської транслітерації топонімів (Kiev, Odessa, Kharkov) до україноцентричних форм (Kyiv, Odesa, Kharkiv). Така трансформація не обмежується суто орфографічним рівнем, а символізує мовну деокупацію назв і закріплення права України на власну номінативну систему. Утвердження суб'єктності також реалізується через граматичні трансформації. У перекладах офіційних звернень Президента України простежується послідовна відмова від пасивних конструкцій, які знімають або послаблюють агентність. Формулювання на кшталт «Ukraine

was provided with...» поступаються активним моделям — «Ukraine demands...», «Ukraine initiates...». Такі перекладацькі рішення зміщують акцент із зовнішньої допомоги як головного чинника подій на активну позицію держави, яка самостійно формує політичний порядок денний і відстоює власні інтереси.

Другий вектор стосується легітимації міжнародної допомоги та функціонує в площині права і моралі. Семантична точність перекладу в цьому випадку набуває нормативного значення, оскільки спосіб номінації подій безпосередньо впливає на політичні й правові рішення. Початкове використання формулювань на кшталт «Ukraine crisis» або «border conflict» створювало ефект розмитості відповідальності та нейтралізувало фігуру агресора. Натомість закріплення у перекладних текстах визначень типу «unprovoked war of aggression» або «full-scale invasion» чітко окреслює суб'єкта насильства і юридичну природу подій. Такі перекладацькі зсуви мають безпосередні практичні наслідки [61]. У правових системах багатьох західних держав постачання озброєння до «зони конфлікту» може бути обмеженим, тоді як допомога жертві повномасштабного вторгнення розглядається як реалізація права на самооборону відповідно до статті 51 Статуту ООН. У цьому сенсі переклад виконує функцію інструмента адвокації, забезпечуючи мовне й правове обґрунтування міжнародної військової підтримки України.

Третій вектор пов'язаний із формуванням образу України як партнера та інтегрує її в західний цивілізаційний контекст через апеляцію до спільних ціннісних кодів. У перекладі ключових концептів важливу роль відіграє добір семантичних еквівалентів, які виходять за межі буквального значення. Зокрема, українське поняття «воля» передається не лише як «freedom» у сенсі відсутності обмежень, а й як «liberty» або «agency», що акцентує на політичній свободі, праві на самовизначення та здатності до самостійної дії. Ціннісна інтеграція також реалізується через усталені дискурсивні маркери. Формула «frontline of democarcy» позиціонує Україну не як периферійну

пострадянську державу, а як ключовий елемент захисту демократичних цінностей у Європі. Водночас використання терміна «interoperability» у текстах про Збройні сили України підкреслює їхню структурну та функціональну сумісність із західною системою безпеки, репрезентуючи Україну не як пасивного реципієнта допомоги, а як повноцінного учасника спільного безпекового простору [60].

Таким чином, систематизація цих векторів демонструє, що переклад є не нейтральним посередником, а активним чинником формування міжнародного образу України, впливаючи на її ідентичність, правову позицію та статус у системі глобальних партнерств.

Процес перекладу в межах міжнародного інформаційного дискурсу неминує супроводжується селекцією та фільтрацією смислів, що зумовлено як мовними, так і прагматичними чинниками. Узагальнення результатів проведеного аналізу дозволяє виокремити дві взаємопов'язані тенденції, які визначають характер репрезентації України в перекладних медіатекстах.

По-перше, у перекладі спостерігається посилення окремих наративів, передусім тих, що апелюють до емоційної сфери та підкреслюють стійкість українського суспільства в умовах війни. Перекладацькі рішення часто передбачають використання експресивно насичених лексем замість нейтральних відповідників, що сприяє акцентуації героїчної складової оборони та формуванню образу України як держави, здатної до тривалого спротиву. Така стратегія ампліфікації не лише підсилює емоційний вплив тексту на реципієнта, а й закріплює позитивно маркований наратив *resilience* як одну з ключових характеристик українського воєнного досвіду.

По-друге, паралельно з ампліфікацією відбувається нівелювання або редукація певних смислових пластів. Насамперед це стосується специфічних внутрішньоукраїнських контекстів — історичних алюзій, локальних культурних кодів, елементів іронії чи гумору, які можуть бути складними для інтерпретації іноземною аудиторією [100; 49, с. 119]. Задля спрощення сприйняття та уникнення комунікативних збоїв такі елементи часто

елімінуються або узагальнюються в перекладі. Унаслідок цього образ України зазнає певної універсалізації: він стає більш зрозумілим і вписаним у глобальні дискурсивні рамки, однак водночас втрачає частину внутрішньої багатовимірності та культурної специфіки.

Отже, переклад постає як балансування між посиленням стратегічно значущих наративів і редукцією локальних смислів, що дозволяє ефективно комунікувати з міжнародною аудиторією, але водночас впливає на глибину та складність репрезентації України в глобальному інформаційному просторі. Водночас слід наголосити, що вплив перекладу на трансформацію образу України відбувається в умовах дискурсивної асиметрії. Міжнародний інформаційний простір характеризується домінуванням західних медіаплатформ, які задають тематичні, жанрові та ідеологічні рамки подачі інформації. У такому контексті переклад не завжди є рівноправним інструментом репрезентації, а часто змушений адаптувати український досвід до вже наявних наративних моделей. Це означає, що перекладацький вибір відбувається не лише між мовними альтернативами, а й між різними режимами видимості смислів у глобальному дискурсі.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було досліджено практичну реалізацію перекладацьких стратегій у сучасному воєнному медіадискурсі та офіційній державній комунікації. Аналіз засвідчив, що в умовах повномасштабного вторгнення переклад трансформувався з технічного засобу міжмовної медіації на стратегічний інструмент формування міжнародного іміджу держави та активний чинник інформаційного протиборства. Дослідження матеріалів провідних світових медіа, таких як BBC, CNN та Reuters, виявило складну динаміку між стратегіями емоційної інтенсифікації, що актуалізують солідарність, та методами номінальної детонації або «стерилізації» тексту,

які через використання пасивних конструкцій та нейтральної лексики здатні розмивати суб'єктність агресора та деполітизувати воєнні злочини.

Важливим аспектом роботи стало виявлення «семантичного контрнаступу» України, який реалізується через утвердження семантичного суверенітету в офіційних зверненнях політичного та військового керівництва. Відмова від традиційної доместикації на користь впровадження власних когнітивних маркерів (наприклад, *invincibility*, *rashism*) та використання стратегії «риторичного резонансу» дозволили інтегрувати український наратив у культурні коди західних суспільств, замінюючи образ пасивної «жертви» на образ активного ціннісного лідера. При цьому встановлено диференціацію підходів: від емпатичного фреймінгу в гуманітарній комунікації до жорсткої термінологічної прецизійності в дипломатичному та військовому дискурсах.

Окрему увагу приділено функціонуванню перекладу в цифровому середовищі, де панування систем машинного перекладу створило загрозу втрати прагматичного контексту та алгоритмічної упередженості. У цьому контексті обґрунтовано нову роль перекладача як «етичного фільтра» та куратора сенсів, що здійснює лінгвістичну верифікацію та транскреацію мультимодального контенту (мемів, коротких відео), адаптуючи українську іронію та стійкість до глобального сприйняття. Узагальнення результатів розділу дозволяє стверджувати, що еволюція перекладацьких стратегій безпосередньо зумовила трансформацію образу України в міжнародному просторі — від об'єкта геополітичного впливу до повноправного суб'єкта міжнародного діалогу, чия мова стала маніфестом свободи та інструментом подолання колоніальної спадщини в глобальному масштабі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У межах цієї кваліфікаційної роботи було здійснено комплексне дослідження ролі перекладу у формуванні міжнародного інформаційного дискурсу про війну в Україні. Дослідження підтвердило, що в умовах глобального протистояння переклад перестав бути суто технічним актом перенесення змісту. Він перетворився на стратегічний інструмент смислотворення та наративного фреймінгу, який безпосередньо впливає на те, як міжнародна аудиторія інтерпретує події, формує громадську думку та приймає політичні рішення.

Реалізація поставленої мети через послідовне вирішення наукових завдань дозволила дійти комплексних висновків щодо ролі перекладу в сучасному світі. У контексті глобалізації було встановлено, що переклад трансформувався з технічного процесу на ключовий інструмент міжкультурної медіації. Аналіз структури міжнародного медіадискурсу свідчить, що жанрова специфіка — від лаконічних новин до розлогих мультимедійних лонгвідів — визначає пріоритетність комунікативного ефекту над формальною точністю. Такий підхід вимагає від перекладача глибокого розуміння соціокультурного контексту та очікувань цільової аудиторії. Медіатексти сьогодні функціонують як динамічні системи, де кожне слово має резонувати з актуальним інформаційним порядком денним. Відтак, медіація стає процесом адаптації змістів до інтелектуального та емоційного поля реципієнта, забезпечуючи не просто передачу даних, а повноцінний діалог культур.

Окреслення теоретичних підходів до опрацювання воєнної та пропагандистської лексики виявило першочергову важливість етичного аспекту в роботі лінгвіста. Перекладач у мілітарному дискурсі фактично виконує роль «брамника» (gatekeeper), який фільтрує інформаційні потоки та визначає рівень їхньої достовірності. Встановлено, що свідомий вибір між синонімічними рядами, наприклад, при означенні подій як «конфлікту» чи «вторгнення», є не просто лінгвістичною вправою, а актом ідеологічного

вибору. Це покладає на фахівця колосальну професійну відповідальність за формування світового сприйняття реальності. У часи інформаційного протиборства кожне слово стає зброєю, яка може або деконструювати маніпуляції, або стати їхнім провідником. Етична стійкість перекладача стає гарантом збереження об'єктивності в умовах тотального пропагандистського тиску, де термінологічна чіткість є запобіжником проти розмивання фактів.

Процеси цифровізації докорінно змінили ландшафт перекладацької діяльності, змістивши акценти з механічного відтворення тексту на інтелектуальне редагування сенсів. В умовах домінування алгоритмів та миттєвого споживання контенту роль людини трансформувалася у функцію «етичного фільтра», що є критично важливим для запобігання поширенню дезінформації. Автоматизовані системи перекладу часто не здатні розпізнати приховані маніпуляції або саркастичні підтексти, що створює простір для втручання фахівця-аналітика. Сучасний перекладач має орієнтуватися в технологічних інструментах, зберігаючи при цьому здатність до критичного аналізу наративів. Це перетворює професію на синтез лінгвістичної майстерності, цифрової грамотності та глибокої гуманітарної експертизи. Зрештою, саме людський фактор залишається єдиним бар'єром на шляху до повної алгоритмізації сенсів, яка загрожує втратою контекстуальної глибини.

Порівняльний лінгвістичний аналіз англомовних та українських медіатекстів підтвердив наявність потужного маніпулятивного потенціалу в процесі трансляції воєнних подій. Зокрема, використання пасивних конструкцій у західних медіа часто веде до «агентної редукації», коли суб'єкт агресії залишається в тіні, що розмиває відповідальність за злочини. Дослідження способів передачі специфічних воєнних неологізмів та реалій, таких як «бавовна» чи «мопед», засвідчило необхідність транскреації для збереження їхнього прагматичного заряду. Без належної культурної адаптації ці одиниці втрачають свій емоційний компонент, перетворюючись на сухі описи, позбавлені іронії чи національного колориту. Лінгвістична маніпуляція також проявляється в евфемізації жорстких реалій, що вимагає

від перекладача активної позиції щодо відновлення первинних значень. Робота з конотаціями стає інструментом відновлення справедливості в мовному просторі, де кожне найменування має відповідати суті явища.

Вивчення стратегій перекладу політичної риторики продемонструвало їхній прямий вплив на формування міжнародного іміджу держави та її суб'єктності. Важливим досягненням став перехід від репрезентації України як «об'єкта співчуття» до образу «активного суб'єкта» через використання активного стану та впевненої модальності. Така зміна дискурсивного вектору дозволила утвердити державу як ціннісного лідера на глобальній арені, що здатний диктувати власні наративи. Послідовна боротьба за деколонізацію ономастичних стандартів, на прикладі кампанії «Kyiv not Kiev», стала ключовим елементом у боротьбі за семантичний суверенітет. Це доводить, що переклад політичних текстів є невід'ємною складовою публічної дипломатії та інструментом м'якої сили. У результаті, мовна політика на міжнародному рівні перетворилася на майданчик для утвердження національної ідентичності та геополітичного самовизначення.

Результати проведеного дослідження переконливо підтверджують, що переклад у воєнний час трансформується з допоміжної лінгвістичної діяльності на невід'ємну складову системи національної інформаційної безпеки. У сучасному конфлікті, який розгортається не лише на полі бою, а й у когнітивній площині, переклад постає формою активного інтелектуального спротиву. Він дозволяє Україні ефективно долати дискурсивну дистанцію між внутрішнім досвідом війни та її зовнішнім сприйняттям, забезпечуючи зрозумілість національних наративів для глобальної спільноти. Через точний підбір термінології та стратегічну адаптацію текстів стає можливим успішно деконструювати багаторічні імперські міфи, що тривалий час викривляли образ нашої держави за кордоном. Це, своєю чергою, сприяє легітимізації суб'єктної позиції України на світовій арені, утверджуючи її право на власну історію та термінологічне самовизначення.

Наукова та практична цінність представленої роботи полягає у формуванні нової парадигми підготовки лінгвістів, які здатні діяти в екстремальних умовах інформаційного протиборства. Розроблена методологічна база дозволяє готувати фахівців, чия компетенція виходить далеко за межі стандартного володіння мовою. Такі спеціалісти отримують інструментарій для стратегічного керування міжнародною комунікацією, що є життєво необхідним для ефективного реагування на кризові ситуації та ворожі вкиди. Робота акцентує на важливості аналітичної складової, де перекладач виступає водночас і медіаекспертом, і фахівцем із психолінгвістичного впливу. Отримані висновки можуть стати підґрунтям для створення нових галузевих стандартів у сфері медіа-перекладу та політичного консультування. Таким чином, дослідження закладає фундамент для розуміння перекладу як інструменту м'якої сили, здатної захищати національні інтереси в глобальному інформаційному просторі.

SUMMARY

Svitlana Koval «The Role of Translation in Shaping International Information Discourse on the War in Ukraine»

The global information environment of the modern world is characterized by a significant influence of linguistic means and interpretation methods on how the international audience perceives reality. The full-scale war in Ukraine has become a subject of extensive global media coverage, where a substantial amount of information is transmitted through translation. In such conditions, translation transcends simple communication, acquiring social and strategic importance by shaping key meanings, narratives, and interpretive frames in the international information space.

The translation of media and political texts is a strategically vital process that creates a cognitive model of conflict, forms an emotional background, and determines dominant meanings in global discourse. Linguistic choices, such as the use of specific terminology (invasion, aggression, liberation, etc.), set different semantic guidelines and influence how the international community evaluates the war.

The **relevance** of the research is determined by the need to analyze the translation mechanisms that form the international image of Ukraine during the war. It is driven by the necessity to understand how translation functions as a tool of ideological and narrative mediation in the context of global information warfare and crisis communication.

The **scientific novelty** of this research lies in the systematic analysis of translation strategies used in the international information discourse regarding the war in Ukraine. Critical aspects include:

1. **Analysis of translation as mediation:** The study views translation not just as a linguistic transfer but as a form of active narrative construction.
2. **Identification of framing techniques:** The research reveals how translation choices create specific "frames" through which the international audience views the events in Ukraine.

3. **Study of war-related terminology:** A detailed analysis of the translation of military and political neologisms and their impact on the global perception of the conflict.

4. **Narrative approach in translation studies:** Application of Mona Baker's narrative theory to the analysis of modern Ukrainian-English media translations.

5. **Practical contribution:** The results provide recommendations for improving the effectiveness of strategic communications and ensuring the accuracy of representing Ukrainian interests in the global media space.

This master's thesis **aims** to investigate the peculiarities of translation within the international information discourse about the war in Ukraine, focusing on linguistic, pragmatic, and strategic aspects that influence the formation of the global narrative.

The **object** of the study is the process of translating texts of the international information discourse (political speeches, media publications, official reports) related to the war. The **subject** of the study is the linguistic-pragmatic and strategic features of these translations.

The **structure** of the work includes an introduction, three chapters with conclusions for each, a summary, abstracts, general findings, and a list of references. The total volume of the work is 73 pages, with 47 cited sources.

In the **first chapter**, the theoretical foundations of the role of translation in international discourse are outlined. The concept of translation as a tool of intercultural mediation in the context of globalization is defined. The study substantiates the philological approach to analyzing war discourse, where translation is viewed as a form of interpretation and creative activity.

The **second chapter** explores translation as narrative and ideological mediation. It examines Mona Baker's concept of narrativization, where the translator acts as an active participant in constructing social and political reality. The types of narratives (personal, public, conceptual) updated during the translation of war texts are analyzed. Provides a comparative linguistic analysis of

translations of media messages and political rhetoric. It identifies specific problems in conveying war realities, terms, and neologisms. The chapter systematizes translation techniques that affect Ukraine's international image and help counter disinformation.

As a result of the research, the main translation mechanisms for forming international discourse are identified. The findings underscore the importance of employing contextually sensitive translation strategies that balance adherence to the original meaning with the strategic goals of international communication.

Ultimately, this thesis contributes to the understanding of media linguistics and translation studies, offering practical insights for translators and communication specialists working in the field of international relations and crisis discourse.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-ге вид., допов. Київ : Академія, 2009. 376 с.
2. Бейкер М. Переклад і конфлікт: Наративний підхід / пер. з англ. Київ : Ніка-Центр, 2022. 320 с.
3. Бехта І. А. Дискурс сучасної англомовної прози. Київ : Грамота, 2007. 280 с.
4. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2010. 232 с.
5. Варениця С. М. Інформаційна війна: поняття, зміст, форми, методи та засоби. Київ : Знання, 2014. 207 с.
6. Гнатюк С. Л. Медіа-текст як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2015. Т. 176. С. 24–29.
7. Данилюк П. В. Військовий переклад : підручник. Київ : ВІКНУ, 2010. 312 с.
8. Данилюк П. В. Мовна картина світу як перекладознавча категорія. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 35, т. 1. С. 134–139.
9. Жаборюк О. А. Когнітивна лінгвістика: теорія і практика. Одеса : Астропринт, 2010. 256 с.
10. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму...» (використання терміну рашизм). *Відомості Верховної Ради України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 11.12.2025).
11. Зернецька О. В. Глобальна комунікація. Київ : Наукова думка, 2003. 352 с.
12. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.

13. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія перекладу (німецько-український напрям) : підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 543 с.
14. Коломієць Л. В. Сучасні напрямки соціокультурного перекладознавства. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2011. 115 с.
15. Кондратенко Н. В. Дискурс українського політикуму: когнітивно-прагматичний аспект. Одеса : Астропринт, 2012. 384 с.
16. Кондратенко Н. В. Полікодовий простір сучасного медіадискурсу: лінгвістичний аспект. *Мовознавство*. 2021. № 2. С. 45–52.
17. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація ієрархії та влади. Одеса : Чорномор'я, 2007. 336 с.
18. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.
19. Коронець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
20. Лизанчук В. В. Інформаційна безпека України : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 546 с.
21. Мацько Л. І. Риторика : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. 311с.
22. Ніколаєва Н. С. Дискурсивні стратегії перекладу політичних текстів. *Філологічні трактати*. 2015. Т. 7, № 3. С. 45–51.
23. Олексієнко О. А. Комп'ютерна лінгвістика : навч. посіб. Київ : Київський університет, 2017. 215 с.
24. Олійник О. В. Інформаційний дискурс у сучасному медіапросторі. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2014. Т. 54. С. 12–18.
25. Олійник О. В. Соціальні мережі як інструмент стратегічних комунікацій у воєнний час. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2022. Т. 80. С. 25–34.

26. Павельєва А. К. Стратегії перекладу в умовах збройного конфлікту. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2022. № 1 (101). С. 112–120. URL: <http://philology.visnyk.zu.edu.ua/article/view/256926> (дата звернення: 12.10.2025).
27. Почепцов Г. Г. Від покемонів до гібридних воєн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ : ВЦ «Києво-Могилянська академія», 2017. 600 с.
28. Почепцов Г. Г. Когнітивні війни. Київ : ВЦ «Києво-Могилянська академія», 2019. 256 с.
29. Почепцов Г. Г. Стратегічні комунікації. Київ : Альтерпрес, 2008. 432 с.
30. Почепцов Г. Г. Сучасні інформаційні війни. Київ : ВЦ «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
31. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підручник. Київ : Просвіта, 2008. 260 с.
32. Селіванова О. О. Когнітивна ономазіологія. Київ : Фітосоціоцентр, 2000. 248 с.
33. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
34. Семенюк О. А., Парашук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації. Київ : Академія, 2010. 240 с.
35. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
36. Шевченко Л. І. Медіалінгвістика: словник термінів і понять. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2013. 240 с.
37. Шелюх Л. О. Машинний переклад: перспективи та ризики у сучасній комунікації. *Філологічні обрії*. 2021. Вип. 22. С. 145–150.

38. Шитун Н. В. Політичний медіа-дискурс: особливості функціонування та методи дослідження. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*. 2013. № 1077. С. 138–142.
39. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. Київ : Смолоскип, 2009. 342 с.
40. Adolphs S. Facework in Political Discourse: A Cross-cultural Comparison of British and American Speeches. *Journal of Pragmatics*. 2008. Vol. 40, no. 1. P. 62–81.
41. Atlantic Council. Ukraine is winning the information war by being fast, funny, and factual. 2022. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/brave-ua/> (дата звернення: 12.10.2025).
42. Baker M. Translation and Conflict: A Narrative Account. London : Routledge, 2006. 208 p.
43. Bassnett S. Translation. London : Routledge, 2014. 200 p.
44. Bassnett S. Translation, History and Culture. London : Pinter, 1990. 133 p.
45. Bassnett S., Lefevere A. Constructing Cultures: Essays on Literary Translation. Clevedon : Multilingual Matters, 1998. 143 p.
46. BBC News. Kyiv not Kiev: Why spelling matters for Ukraine's identity. 2019. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-49938787> (дата звернення: 15.11.2025).
47. Bell R. Translation and Translating: Theory and Practice. London : Longman, 1991. 298 p.
48. Bennett W. L., Iyengar S. The Changing Foundations of Political Communication in the Digital Age. *Annual Review of Political Science*. 2008. Vol. 11. P. 707–731.
49. Bielsa E. The Latin American Ecclesiastical Discourse in English Translation. *Target*. 2005. Vol. 17, no. 1. P. 115–130.

50. Bielsa E., Bassnett S. Translation in Global News. London : Routledge, 2009. 176 p.
51. Bowker L., Buitrago Ciro J. Machine Translation and Global Research: Towards Improved Machine Translation Literacy. Bingley : Emerald Publishing, 2019. 112 p.
52. Boyd-Barrett O. Western Mainstream Media and the Ukraine Crisis: A Study in Conflict Propaganda. London : Routledge, 2016. 210 p.
53. Brave.ua. Be Brave Like Ukraine: Official National Brand Platform. 2025. URL: <https://brave.ua/en/> (дата звернення: 02.11.2025).
54. Castells M. Communication Power. Oxford : Oxford University Press, 2009. 571 p.
55. Charteris-Black J. Analysing Political Speeches: Rhetoric, Discourse and Metaphor. 2nd ed. London : Palgrave Macmillan, 2018. 312 p.
56. Charteris-Black J. Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor. 2nd ed. London : Palgrave Macmillan, 2011. 352 p.
57. Chilton P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice. London : Routledge, 2004. 240 p.
58. Chilton P., Schäffner C. Politics as Text and Talk: Analytic Approaches to Political Discourse. Amsterdam : John Benjamins, 2002. 246 p.
59. CNN World. Inside the «Points of Invincibility»: How Ukraine survives the winter of missiles. 2024. URL: <https://edition.cnn.com/2022/12/01/europe/ukraine-invincibility-centers-intl/index.html> (дата звернення: 20.12.2025).
60. Cronin M. Translation and Identity. London : Routledge, 2006. 176 p.
61. Cronin M. Translation in the Digital Age. London : Routledge, 2013. 168 p.
62. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 316 p.
63. Dijk T. A. van. Discourse and Power. New York : Palgrave Macmillan, 2008. 320 p.

64. Dijk T. A. van. *News as Discourse*. Hillsdale, NJ : Erlbaum, 1988. 200 p.
65. Dorr B. J., Jordan P. W., Benoit J. W. A Survey of Lattice-based Machine Translation Evaluation Metrics. *Machine Translation*. 2010. Vol. 24, no. 3. P. 201–230.
66. Entman R. M. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*. 1993. Vol. 43, no. 4. P. 51–58.
67. Entman R. M. *Projections of Power: Framing News, Public Opinion, and U.S. Foreign Policy*. Chicago : University of Chicago Press, 2004. 248 p.
68. Fairclough N. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. 2nd ed. London : Routledge, 2010. 608 p.
69. Fairclough N. *Media Discourse*. London : Edward Arnold, 1995. 214 p.
70. Forbes Ukraine. How «Bavovna» became a global symbol of Ukraine’s tactical success. 2024. URL: <https://forbes.ua/news/bavovna-as-a-symbol> (дата звернення: 18.10.2025).
71. Fowler R. *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. London : Routledge, 1991. 202 p.
72. Goffman E. *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Boston : Northeastern University Press, 1986. 600 p.
73. Hall S. *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London : SAGE, 1997. 400 p.
74. Hart C. *Critical Discourse Analysis and Cognitive Science: New Perspectives on Immigration Discourse*. London : Palgrave Macmillan, 2010. 240 p.
75. Hatim B., Mason I. *The Translator as Communicator*. London : Routledge, 1997. 244 p.
76. Hatim B., Munday J. *Translation: An Advanced Resource Book*. London : Routledge, 2004. 373 p.

77. Herman E. S., Chomsky N. *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. New York : Pantheon, 1988. 412 p.
78. Hermida A. Twitter as an ambient news network. In: *Twitter and Society*. New York : Peter Lang, 2014. P. 359–372.
79. Hodge R., Kress G. *Language as Ideology*. 2nd ed. London : Routledge, 1993. 232 p.
80. House J. *Translation as Communication across Languages and Cultures*. London : Routledge, 2016. 166 p.
81. House J. *Translation Quality Assessment: Past and Present*. London : Routledge, 2014. 160 p.
82. Inghilleri M. *Translation and Violence*. London : Routledge, 2016. 174 p.
83. Kress G. *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. London : Routledge, 2010. 212 p.
84. Kuhiwczak P. The Invisibility of the Translator in the Narrative of Conflict. In: *Translation and Conflict*. Manchester : St. Jerome Publishing, 2007. P. 115–130.
85. Kyiv Post. Explaining «Moped»: Why Ukrainians use humor to describe Shahed drones. 2024. URL: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/moped-drones> (дата звернення: 22.10.2025).
86. KyivNotKiev. Official campaign materials by the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: <https://mfa.gov.ua/en/correctua> (дата звернення: 14.11.2025).
87. Lakoff G. Metaphors We Die By. *New York Times*. 1991. URL: <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/library/world/mideast/021091metaphor-war.html> (дата звернення: 17.11.2025).
88. Lefevere A. *Translation, Rewriting, and the Manipulation of Literary Fame*. London : Routledge, 1992. 176 p.

89. Mazzoleni G., Schulz W. "Mediatization" of Politics: A Challenge for Historical Institutionalism. *Political Communication*. 1999. Vol. 16, no. 3. P. 247–261.
90. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. The #CorrectUA campaign: Why it's Odesa and not Odessa. 2023. URL: <https://mfa.gov.ua/en/correctua> (дата звернення: 14.11.2025).
91. Munday J. Evaluation in Translation: Critical points of trajectory with particular reference to the translation of ideology. *Target*. 2007. Vol. 19, no. 2. P. 195–217.
92. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. 4th ed. London : Routledge, 2016. 394 p.
93. NATO News. Interoperability in action: Ukrainian forces and NATO standards. 2025. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_2105.htm (дата звернення: 03.12.2025).
94. Newmark P. *A Textbook of Translation*. London : Prentice Hall, 1988. 292 p.
95. Nida E., Taber C. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden : Brill, 1969. 218 p.
96. Nord C. *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*. Manchester : St. Jerome, 1997. 154 p.
97. Nye J. S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York : Public Affairs, 2004. 192 p.
98. O'Hagan M. *The Routledge Handbook of Translation and Technology*. London : Routledge, 2020. 524 p.
99. O'Sullivan M. The Neural Machine Translation Revolution and News Journalism. *Journal of Media Practice*. 2019. Vol. 20, no. 2. P. 115–130.
100. Oxford English Dictionary Blog. Language of Conflict: New words from the frontline in Ukraine. 2024. URL: <https://public.oed.com/blog/language-of-resistance-ukraine/> (дата звернення: 28.11.2025).

101. Palmer J. P. Interpreting and Translation in the Context of War and Armed Conflict. In: *The Routledge Handbook of Translation and Ethics*. London : Routledge, 2020. P. 402–418.

102. Palmer J. P. Reporters, Translators, Fixers: Investigative Journalism in Conflict Zones. In: *Translating Information*. Amsterdam : Rodopi, 2011. P. 13–35.

103. Pedersen D. Managing Transcreation. *Translation Spaces*. 2014. Vol. 3, no. 1. P. 57–71.

104. Pedersen J. Subtitling Norms for Television. Amsterdam : John Benjamins, 2011. 240 p.

105. Piller J. Intercultural Communication: A Critical Introduction. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2017. 216 p.

106. Potter J. Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction. London : SAGE, 1996. 264 p.

107. Pym A. Exploring Translation Theories. 2nd ed. London : Routledge, 2014. 233 p.

108. Pym A. Method in Translation History. Manchester : St. Jerome Publishing, 1998. 220 p.

109. Resolution 2495 (2023) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE). Political consequences of the Russian Federation's war of aggression against Ukraine. URL: <https://assembly.coe.int/> (дата звернення: 07.12.2025).

110. Richardson J. E. Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis. London : Palgrave Macmillan, 2007. 288 p.

111. Reuters. Analysis: The linguistics of «Neutrality» in war reporting. 2024. URL: <https://www.reuters.com/article/journalism-standards-ukraine> (дата звернення: 19.12.2025).

112. Schäffner C. Political Discourse Analysis and Translation. In: *Political Discourse, Media and Translation*. Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2010. P. 17–35.

113. Schäffner C. Translation and Ideology. *Current Issues in Language and Society*. 2003. Vol. 10, no. 1. P. 1–15.
114. Schäffner C. Translation and Politics. Clevedon : Multilingual Matters, 2005. 112 p.
115. Schiffrin D., Tannen D., Hamilton H. E. The Handbook of Discourse Analysis. Oxford : Blackwell, 2001. 872 p.
116. Shifman L. Memes in Digital Culture. Cambridge, MA : MIT Press, 2013. 216 p.
117. Shoemaker P. J., Vos T. P. Gatekeeping Theory. New York : Routledge, 2009. 178 p.
118. Simons H. W. Persuasion in Society. London : SAGE, 2011. 432 p.
119. Snell-Hornby M. The Turns of Translation Studies. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2006. 205 p.
120. Susam-Sarajeva Ş. Translation and Activism. *The Translator*. 2012. Vol. 18, no. 2. P. 145–155.
121. Susam-Sarajeva Ş., Spiessens A. Translation and Translation Studies in the Digital Age. *The Translator*. 2020. Vol. 26, no. 1. P. 1–11.
122. The Economist. Beyond Resilience: The emergence of Ukraine's «Invincibility» discourse. 2024. URL: <https://www.economist.com/europe/2022/12/ukraines-invincibility> (дата звернення: 10.11.2025).
123. The Guardian. «Bavovna» and the art of Ukrainian wartime irony. 2023. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/sep/01/bavovna-ukraine-irony-war> (дата звернення: 25.10.2025).
124. The New York Times. Defining Rashism: The new «ism» that explains Russia's war. 2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/05/19/opinion/russia-fascism-ukraine-putin.html> (дата звернення: 08.10.2025).
125. The Washington Post. Javelining and Saint Javelin: The religious-like iconography of modern defense. 2024. URL:

<https://www.washingtonpost.com/world/2022/saint-javelin-ukraine/> (дата звернення: 17.11.2025).

126. Tuchman G. *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York : Free Press, 1978. 244 p.

127. Tymoczko M. *Enlarging Translation, Empowering Translators*. Manchester : St. Jerome Publishing, 2007. 353 p.

128. United Nations. Charter of the United Nations (Article 51). URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text> (дата звернення: 01.10.2025).

129. Urban Dictionary. Entry: Rashism (Russian Fascism). 2022. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Rashism> (дата звернення: 01.10.2025).

130. Valdeón R. A. Translation in the Informational Society. *Across Languages and Cultures*. 2010. Vol. 11, no. 2. P. 149–160.

131. Vansina J. *Oral Tradition as History*. Madison : University of Wisconsin Press, 1985. 258 p.

132. Van Doorslaer L. The Invisible Presence of a Gatekeeper. *Meta: Journal des traducteurs*. 2009. Vol. 54, no. 1. P. 204–211.

133. Venuti L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. 2nd ed. London : Routledge, 2008. 353 p.

134. Vieira L. N. Machine translation in the news design: Preparation, tools and evaluation. *Journal of Applied Journalism & Media Studies*. 2020. Vol. 9, no. 1. P. 11–32.

135. Wired. Cyber-Cossacks: How Ukraine's IT army is rewriting the rules of hybrid war. 2023. URL: <https://www.wired.com/story/ukraine-it-army-cyber-war/> (дата звернення: 09.12.2025).

136. Zetzsche J., Jost D. The General Theory of the Translation Company. *The International Journal for Translation & Interpreting*. 2015. Vol. 7, no. 1. P. 132–146.

